

POĽOVNÍCKY A LESNÍCKY KLASTER

Štúdiá rozvoja poľovníctva v okresoch Levice, Krupina, Veľký Krtíš, Detva a Lučenec.

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Projekt je spolufinancovaný Európskou
úniou z prostriedkov Európskeho
fondu regionálneho rozvoja.

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Study of the game management development in Levice, Krupina, Veľký Krtíš, Detva and Lučenec regions

Štúdia rozvoja poľovníctva v okresoch Levice, Krupina, Veľký Krtíš, Detva a Lučenec

Národné lesnícke centrum

Zvolen, 2013

AUTORI:

Ing. Peter Kaštier, PhD., Ing. Jozef Bučko, PhD.

Mgr. Matúš Kajba, Ing. Jozef Capuliak, PhD.

Budujeme partnerstvá

Projekt sa realizuje v rámci Programu cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika - Slovenská republika 2007-2013 a je financovaný z fondu ERDF

"Vďaka úspešnej projektovej žiadosti vo výzve Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013 sa môže realizovať projekt s rozpočtom 367 074 EUR s názvom „**Lesnícky a poľovnícky klaster pre napomáhanie udržateľného cezhraničného rozvoja**” s identifikačným číslom HUSK/1001/1.1.2/0022, ktorý sa začal 01. februára 2012 a bude trvať dva roky. Vedúcim partnerom projektu je IpolyErdőZrt. (Balassagyarmat), hlavným cezhraničným slovenským partnerom je Regionálna rozvojová agentúra stredného Poiplia (Veľký Krtíš), maďarským partnerom je Obchodná a priemyselná komora Novohradskej župy (Salgótarján), slovenským partnerom Národné lesnícke centrum (Zvolen) a nepodporovaným pridruženým partnerom sú LESY Slovenskej republiky, štátny podnik (Banská Bystrica). Realizáciou projektu vznikne nový klaster poskytujúci obchodné a poradenské služby. "

OBSAH

1. ÚVOD	5
2. POĽOVNÍCKA LEGISLATÍVA, JEJ VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV	5
3. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU POĽOVNÍCTVA V CIEĽOVÝCH OKRESOCH	9
3.1 Prírodné podmienky – životné prostredie zveri.....	9
3.2 Poľovné revíry a poľovné oblasti	18
3.3 Obhospodarovanie základných druhov poľovnej zveri.....	20
3.4 Zvernice a bažantnice	39
3.5 Trofejová kvalita zveri	43
3.6 Poľovnícka ekonomika a turizmus	48
3.7 Škody spôsobované zverou a na zveri.....	50
3.8 Riadenie a organizácia poľovníctva	51
4. NÁVRH PRAKTICKÝCH OPATRENÍ PRE ROZVOJ POĽOVNÍCTVA V CIEĽOVÝCH OKRESOCH	56
4.1 Manažment zveri	56
4.2 Starostlivosť o zver a jej životné prostredie	59
4.3 Ochrana proti škodám spôsobovaným zverou a na zveri	62
4.4 Možnosti rozvoja manažmentu bažantníc	64
4.5 Zlepšenie poľovníckeho turizmu.....	66
4.6 Veľkoplošný manažment zveri.....	66
5. AKČNÝ PLÁN ŠTÚDIE	68
6. REALIZÁCIA PRAKTICKÝCH OPATRENÍ VO VYBRANÝCH POĽOVNÝCH REVÍROCH	69
7. POUŽITÁ A ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	74

1. ÚVOD

Pod pojmom poľovníctvo sa rozumie súhrn činností zameraných na trvalo udržateľné, racionálne, cieľavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov. Poľovníctvo je súčasťou kultúrneho dedičstva, tvorby a ochrany životného prostredia. Na Slovensku má bohatú históriu, tradície a je súčasťou života a záujmom viac ako šesťdesiatitisíc obyvateľov – poľovníkov. Okrem produkčno-ekonomickej funkcie (produkcia a predaj diviny, poplatkový lov, predaj živej zveri, nájomné za užívanie poľovných revírov, poplatky za vydanie poľovných lístkov a iné správne poplatky, atď.) plní aj podstatné ekologicko-ochranárske a spoločenské funkcie.

Významné postavenie a bohatú históriu má poľovníctvo aj v okresoch Levice, Krupina, Veľký Krtíš, Detva a Lučenec. Už v minulosti sa tu nachádzali vychýrené kráľovské poľovné revíry, v ktorých poľovali panovníci, šľachta, neskôr viacerí prezidenti a mnohé iné osobnosti politického i spoločenského života. Aj dnes patria tieto okresy k poľovnícky veľmi atraktívnym, vyznačujú sa pestrým druhovým zložením zveri a z hľadiska produkcie diviny patria k najproduktívnejším na Slovensku.

Cieľom vypracovania štúdie rozvoja poľovníctva v okresoch Levice, Krupina, Veľký Krtíš, Detva a Lučenec je naviesť užívateľov poľovných revírov nachádzajúcich sa vo vybraných okresoch Slovenska k spolupráci, ktorá v sebe skrýva účinnejšie využitie hospodárskych a odborných výhod v záujme úspešnejšieho podnikania.

Predkladaná štúdia sa vypracovala v rámci projektu Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 „Hunting and forestry cluster to promote sustainable cross-border development“, podporeného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Vďaka úspešnej projektovej žiadosti vo výzve Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013 sa môže realizovať projekt s rozpočtom 367 074 EUR s názvom **„Lesnícky a poľovnícky klaster pre napomáhanie udržateľného cezhraničného rozvoja“** s identifikačným číslom HUSK/1001/1.1.2/0022, ktorý sa začal 01. februára 2012 a bude trvať dva roky. Vedúcim partnerom projektu je Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat), hlavným cezhraničným slovenským partnerom je Regionálna rozvojová agentúra stredného Poiplia (Veľký Krtíš), maďarským partnerom je Obchodná a priemyselná komora Novohradskej župy (Salgótarján), slovenským partnerom Národné lesnícke centrum (Zvolen) a nepodporovaným pridruženým partnerom sú LESY Slovenskej republiky, štátny podnik (Banská Bystrica). Realizáciou projektu vznikne nový klaster poskytujúci obchodné a poradenské služby.

2. POĽOVNÍCKA LEGISLATÍVA, JEJ VÝVOJ A SÚČASNÝ STAV

Lov zveri a právo poľovníctva boli už v minulosti (približne od 11. stor.) upravované, resp. obmedzované rôznymi listinami a dekrétmi kráľov, ktorí vlastnili rozsiahle kráľovské poľovné revíry. Vo väčšine v nich išlo o zákazy, príkazy a obmedzenia lovu zveri poddaným, zákazy lovu zveri v čase hájenia (napr. rodenia a odchovu mláďat) a pod. Právo poľovať mala výhradne len šľachta, čo pretrvalo až do zrušenia poddanstva v celom Uhorsku.

Zákonným článkom VI. z roku 1872 prešiel výkon práva poľovníctva na majiteľov (vlastníkov) pozemkov. Podľa tohto predpisu mohol byť samostatným poľovným revírom iba poľnohospodársky alebo lesný pozemok, ktorý mal najmenej 100 jutár, čo predstavuje 57,5 ha. Právo poľovníctva v takomto revíri patrilo vlastníkovi a ten rozhodol o jeho využití. Pri menších výmerách rozhodovali vlastníci spoločne.

Od roku 1883 upravoval právo poľovníctva na území bývalého Uhorska zákonný článok XX. Podľa tohto zákona bolo právo poľovníctva neoddeliteľné od vlastníctva pozemku.

Minimálna výmera poľovného revíru bola stanovená na 200 jutár (115 ha). Vlastníci pozemkov s rozlohou aspoň 50 jutár (28,75 ha), ktorí mali spolu najmenej 200 jutár, mohli vytvoriť spoločne samostatný revír. Poľovné pozemky drobných vlastníkov s výmerou do 50 jutár sa prenajíмали verejnou dražbou spolu s poľovnými pozemkami obcí a pozemkami urbárikov a komposesorátov. Doba nájmu bola najmenej 6 rokov. Škody spôsobené jeleňou a danielou zverou na siatinách, v škôlkach alebo lesných kultúrach musel uhradiť nájomca poľovného revíru. Dravú a škodlivú zver (medveď, vlk, rys, liška, diviacia zver, králik a pod.) mohol vlastník na svojom pozemku loviť kedykoľvek, aj keď bolo poľovné právo prenajaté. Tento zákon obsahoval aj ustanovenia o zákazoch poľovačky a čase hájenia (ochrany) zveri. Na svoju dobu to bol moderný zákon, dobre zameraný na ochranu poľovnej zveri. Zákonný článok XX. platil až do 1.1.1948, kedy nadobudol účinnosť na celom území ČSR prvý jednotný zákon č. 225 z roku 1947 o poľovníctve.

Zákon č. 225/1947 Zb. o poľovníctve ako prvý zákon upravoval poľovníctvo na celom území ČSR jednotne. Národné zhromaždenie ho prijalo 18.12.1947, platiť začal od 1.1.1948. Týmto dňom prestali na území ČSR platiť všetky staršie právne úpravy o poľovníctve, najmä zákonný článok XX. z roku 1883 o poľovke, československý zákonný článok č. 98/1929, ktorým sa čiastočne doplnili a zmenili niektoré staršie ustanovenia o hájení zveri, zákonný článok č. 57/1936 o trestnosti pytliactva na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi. Zákon z roku 1947 bol zákonom, ktorý sprístupnil poľovníctvo širokým vrstvám obyvateľstva (priniesol tzv. zľudovenie poľovníctva). O právo poľovať v spoločných zlúčených a štátnych revíroch sa mohli uchádzať len kolektívy ľudí – poľovnícke spoločnosti. Prenájom poľovných revírov bol stanovený najmenej na 6 rokov. Na vlastných pozemkoch mohol poľovať ako jednotlivec len vlastník, ktorý vlastnil aspoň 200 ha súvislých poľovných pozemkov. Tento zákon platil do 1.3.1962, keď začal platiť zákon č. 23/1962 Zb. o poľovníctve.

Zákon č. 23/1962 Zb. o poľovníctve bol základnou právnou normou upravujúcou poľovníctvo v ČSSR po vydaní československej socialistickej Ústavy z roku 1960. Dôsledne odpútava právo poľovníctva od vlastníctva k pôde, priznáva právo poľovníctva iba socialistickým organizáciám, ktoré majú v správe alebo v užívaní najväčšiu výmeru poľovných pozemkov, z ktorých vtedajšie okresné národné výbory utvorili poľovný revír. Socialistická organizácia, ktorej okresný národný výbor priznal právo poľovníctva, zásadne musí výkon tohto práva postúpiť zmluvou poľovníckemu združeniu. Týmto zákonom sa zvýšila výmera poľovných revírov a zosilnil sa vplyv štátnych orgánov a poľovníckej organizácie na riadení poľovníctva.

V roku 1993, po politicko-spoločenských zmenách, ktoré sa udiali v roku 1989, bola prijatá novela zákona č. 23/1962 Zb. o poľovníctve, ktorá opäť vrátila právo poľovníctva vlastníčkovi pozemku. Zákon z roku 1962, ktorý bol niekoľkokrát novelizovaný a k nemu prislúchajúce všeobecne záväzné vykonávacie predpisy (napr. vyhláška č. 172/1975 Zb. o ochrane a o čase, spôsobe a podmienkach lovu) upravoval poľovníctvo dlhých 47 rokov, až do roku 2009, kedy bol prijatý Národnou radou Slovenskej republiky v súčasnosti platný zákon o poľovníctve.

Súčasným právnym predpisom upravujúcim poľovníctvo na Slovensku je zákon NR SR č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v neskoršom znení. Záväzným vykonávacím predpisom k uvedenému zákonu je vyhláška č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve v neskoršom znení.

S poľovníctvom a jeho výkonom súvisia, resp. ho do značnej miery ovplyvňujú a upravujú aj zákony a vykonávacie predpisy súvisiace s ochranou prírody. Ide najmä o zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Doposiaľ sa nepodarilo vyriešiť viaceré rozporné ustanovenia v právnych predpisoch o poľovníctve a ochrane prírody a krajiny. Komplikuje to výkon štátnej správy v uvedených oblastiach, resp. spôsobuje ekologické a ekonomické škody vlastníkom pozemkov ako aj celej spoločnosti.

Ďalej sú to zákon č. 190/2003 Z. z. o zbraniach a strelive v znení neskorších predpisov, zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov a zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.

Okrem právnych predpisov vývoj poľovníctva na Slovensku usmerňovali, resp. mali usmerňovať, koncepcie rozvoja poľovníctva, ktorých návrhy spracúvali výskumné organizácie, najmä Lesnícky výskumný ústav Zvolen (pred tým Výskumný ústav lesného hospodárstva Zvolen). Chybou bolo, že nie vždy dochádzalo k dôslednej realizácii zámerov uvedených v týchto koncepciách.

V poslednej tretine minulého storočia, resp. tesne po roku 1990 sa na Slovensku vypracovali tri na seba nadväzujúce koncepcie rozvoja poľovníctva. Prvú v roku 1973 vypracoval Výskumný ústav lesného hospodárstva vo Zvolene (VÚLH). Zhodnotil sa v nej vývoj poľovníctva do roku 1970. Vytýčili sa ciele a úlohy, ktoré bolo treba dosiahnuť a splniť. Po odstupe desiatich rokov došlo k prehodnoteniu niektorých častí koncepcie z roku 1973. VÚLH vypracoval druhú koncepciu (1983), kde sa reagovalo na zmenenú situáciu, najmä na antropizáciu krajiny a jej negatívne dôsledky na zver, ako aj na zvýšenie ekonomickú náročnosť v celej hospodárskej činnosti. V neposlednom rade išlo aj o uplatnenie nových odborných poznatkov a praktických skúseností na úseku poľovného hospodárstva. Tretiu koncepciu (1993) vypracoval Lesnícky výskumný ústav Zvolen (LVÚ). Reagovalo sa tu na zmenené politické a spoločenské pomery – analyzovala sa situácia a navrhli sa hlavné zámery a perspektívy slovenského poľovníctva. Snahou bolo vytvoriť predpoklady na usporiadanie poľovníctva tak, aby sa stalo integrovanou súčasťou ochrany a tvorby životného prostredia a spĺňalo tiež požiadavky zahraničia. Vo vzťahu ku škodám zverou na lesných porastoch treba uviesť, že sa prijal zámer „Znížiť“ jarné stavy jelenej zveri na približne 20 000 jedincov, danielaj na 3 700, muflonej na 4 000 a diviačej na 9 900. Zvýšiť stavy srnčej zveri na 75 000 jedincov. V roku 1999 uložil minister pôdohospodárstva SR úlohu vypracovať „Analýzu vývoja a súčasného stavu poľovníctva na Slovensku za roky 1990-1998“. Mala to byť prvá časť novej koncepcie rozvoja poľovníctva na Slovensku, tvoriaca zároveň aj podklad na spracovanie jej ďalších častí. Úlohu zabezpečoval LVÚ. Druhú časť, vlastnú koncepciu rozvoja poľovníctva ministerstvo LVÚ nezažadovalo. Miesto toho pracovníci ministerstva spracovali „Opatrenia na stabilizáciu a zlepšenie obhospodarovania poľovných revírov na Slovensku“. Realizácia opatrení na stabilizáciu a zlepšenie obhospodarovania poľovných revírov na Slovensku narážala na množstvo problémov, ako aj na nedostatok relevantných informácií, či podkladov a návrhov na ich riešenie. Z týchto dôvodov sa otvorilo na LVÚ riešenie vedecko-technického projektu „Výskum veľkoplošného ekologického manažmentu hlavných a chránených druhov zveri v poľovných oblastiach a lokalitách a ochrana jej genofondu“. Takto sa vypracoval návrh na komplexné zavedenie veľkoplošného manažmentu zveri. Nanovo sa vymedzili hranice poľovných oblastí a poľovných lokalít. V každej poľovnej oblasti a poľovnej lokalite sa analyzovala aktuálna situácia v chove zveri a v jej životnom prostredí. Podľa úživnosti poľovných revírov v poľovných oblastiach a v poľovných lokalitách sa navrhli cieľové normované kmeňové stavy zveri, ako aj opatrenia na zlepšenie jej manažmentu. Cieľové normované kmeňové stavy raticovej zveri na Slovensku sa stanovili takto: jelenia 32 900 jedincov, danielia 4 200, muflonia 4 900, srnčia 85 700, diviacia 18 800. Dôležitou časťou bol aj návrh na organizovanie riadenia poľovných oblastí a poľovných lokalít. Závery sa premietli do nového zákona (č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Koncepčné zámery ovplyvňovalo meniace sa životné prostredie zveri, ako aj nové poznatky a skúsenosti. Na koncepčné zámery mali významný vplyv taktiež spoločensko-politické pomery a ich zmeny. Doposiaľ boli vypracované nasledujúce koncepcie:

1. Rozvoj poľovníctva na Slovensku do roku 1985 (s výhľadom do roku 1995). (Poľovnícke štúdie 1/1973). Oficiálny materiál MPVŽ SSR. Obsahoval vývoj do roku 1970 a cieľové návrhy.
2. Súčasný stav a perspektívy ďalšieho rozvoja poľovníctva na Slovensku. (Poľovnícke štúdie 8/1983). Nešlo o oficiálny materiál. Obsahoval vývoj do roku 1980 (1981) a návrhy ako zabezpečiť ďalší rozvoj.
3. Súčasný stav a návrh koncepcie rozvoja poľovníctva na Slovensku do roku 2010 (pracovný materiál pre úradnú potrebu 1993). Nešlo o oficiálny materiál. Obsahoval analýzu situácie a návrh hlavných zámerov a perspektív slovenského poľovníctva.
4. Slovenské poľovníctvo na prahu tretieho tisícročia. (Poľovnícke štúdie 9/2000). Mala to byť 1. etapa Koncepcie rozvoja poľovníctva na Slovensku. Nešlo o oficiálny materiál. Analyzoval vývoj poľovníctva na Slovensku po roku 1990. Obsahoval taktiež hlavné problémy poľovníctva a návrhy ich riešenia.
5. Analýza vývoja a súčasného stavu poľovníctva na Slovensku za roky 1990 – 1998 a opatrenia na stabilizáciu a zlepšenie obhospodarovania poľovných revírov na Slovensku (2000 – 2003). Oficiálny materiál MP SR. Prvá časť prevzatá z Poľovníckej štúdie 9/2000. Druhá časť sa týkala opatrení na roky 2000 – 2003.
6. Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri v rámci poľovných oblastí a lokalít. (Poľovnícke štúdie 10/2004). Výsledky tejto štúdie sa realizovali v rámci novej poľovníckej legislatívy v roku 2009.

Legislatíva Európskej únie a medzinárodné dohovory

V Európskej únii neexistujú o poľovníctve jednotné právne predpisy. Naopak medzi jednotlivými štátmi únie sú v nich veľké rozdiely. Najvyššiu úroveň majú právne predpisy v Nemecku, Rakúsku, Poľsku, Slovinsku a v Maďarsku. Tieto najviac korešpondujú s našou legislatívou.

Vo vzťahu k poľovníctvu sú v jednotlivých štátoch Európskej únie najzávažnejšie dve smernice. Smernica Rady z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (79/409/EHS) (tzv. Smernica o vtákoch) a Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (tzv. Smernica o biotopoch). Uvedené smernice sa implementovali do zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve.

Poľovníctva sa ďalej dotýkajú ustanovenia Európskej únie o hygiene mäsových výrobkov a obchodovaní s nimi, ďalej predpisy o vývoze a dovoze poľovníckych trofejí.

Z medzinárodných dohôd treba uviesť Washingtonskú konvenciu o ochrane druhov, resp. o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich zvierat a rastlín (pre nás platí od roku 1992). Bernskú konvenciu, ktorú podpísala SR v roku 1994. Je to dohovor o zachovaní európskych voľne žijúcich rastlín a živočíchov, ich životného prostredia. V prílohe II sa uvádzajú prísne chránené druhy zvierat, ktoré sa nesmú loviť a ani sa nesmie s nimi vnútroštátne obchodovať. Taktiež je to Ramsarský dohovor - konvencia na ochranu a zachovanie medzinárodne významných veľkých mokradľových biotopov. Okrem toho existujú aj ďalšie medzinárodné dohovory, ktoré sa priamo alebo nepriamo dotýkajú problematiky výkonu práva poľovníctva, prípadne manažmentu zveri.

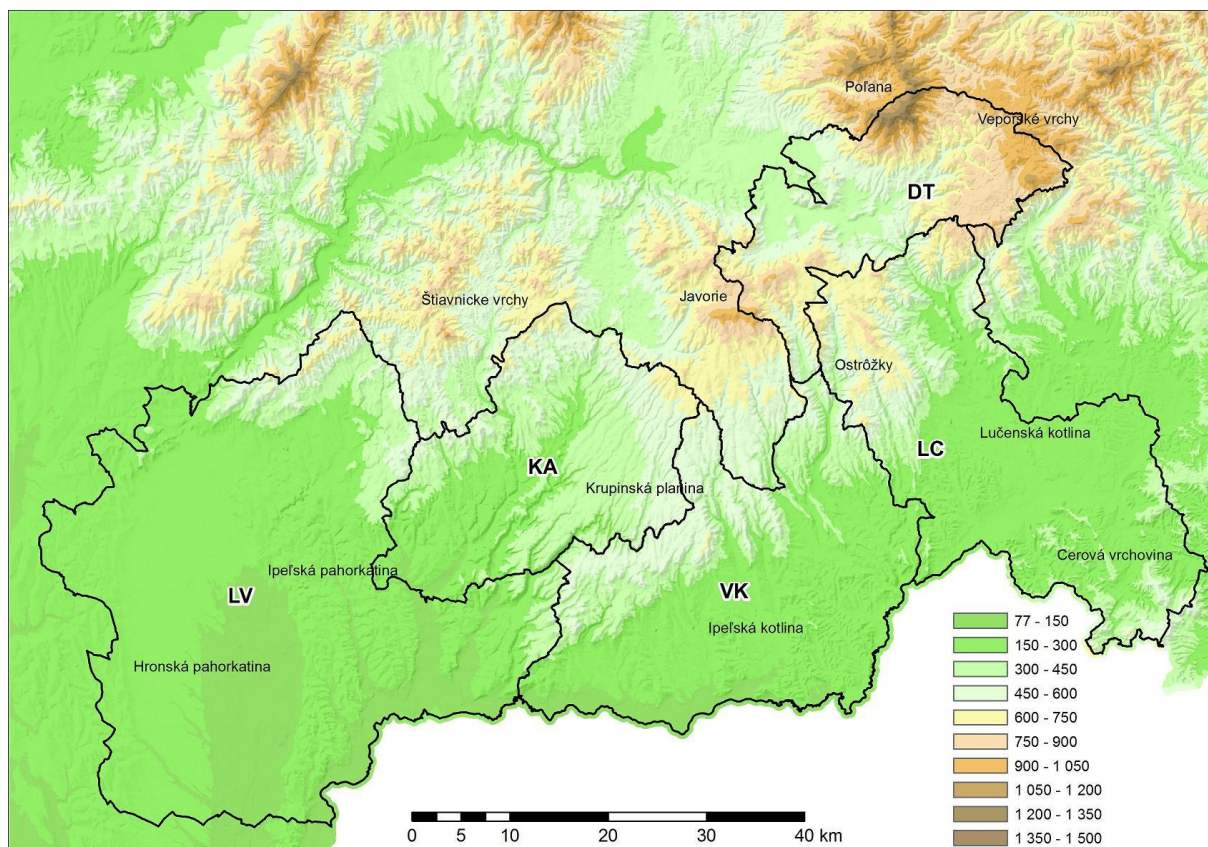
3. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU POĽOVNÍCTVA V CIEĽOVÝCH OKRESOCH

3.1 Prírodné podmienky – životné prostredie zveri

Výskyt, rozšírenie a hustota zveri úzko súvisí s kvalitou ich životného prostredia, predovšetkým s úživnosťou prostredia, teda s množstvom a kvalitou potravy. Okrem toho sú to aj vhodné úkrytové možnosti, diverzita a štruktúra lesných porastov, poľnohospodárskej krajiny a v neposlednom rade klimatické podmienky.

3.1.1 Orografické a klimatické podmienky

Vzhľad krajiny dotknutých okresov má v prevažnej miere pahorkovitý a vrchovinný ráz, pričom v južnej časti prechádza do kotlín a na severe, v okrese Detva v orografickom celku Poľana, naberá horský charakter. Nadmorská výška sa pohybuje od 110 m n.m. (rieka Ipel' v okrese Levice) do 1 458 m n.m. (Poľana). Vyskytuje sa tu niekoľko orografických celkov a ich podcelkov (obrázok 1), ktorých stručný popis sa uvádza v nasledujúcom texte.

Obr. 1 Lokalizácia orografických celkov a ich podcelkov

Podunajská pahorkatina

Najväčší krajinný celok v SR, ktorý zaberá severnú a severovýchodnú časť krajiny oblasti Podunajská nížina. Prevláda pahorkovitý reliéf, ale značné plochy zaberá i rovina, najmä pozdĺž Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa. Nadmorské výšky stúpajú od 110 m až na 300 - 350 m. Podložie Podunajskej pahorkatiny budujú prevažne pliocénne jazerné, sčasti i slabo brakické sedimenty - íly, piesky a štrky.

Podunajská pahorkatina sa člení na 11 podcelkov: Trnavskú pahorkatinu, Dolnovážsku nivu, Nitriansku pahorkatinu, Nitriansku nivu, Žitavskú pahorkatinu, Žitavskú nivu, Hronskú pahorkatinu, Hronskú nivu, Čenkovskú nivu, Ipeľskú pahorkatinu a Ipeľskú nivu. Klimaticky patrí k teplej oblasti nížinnej mierne teplej a mierne suchej klímy. Priemerná januárová

teplota je -1 až -4°C, júlová 18 - 20°C, ročný úhrn zrážok 600 - 700 mm. Počet letných dní je 50 - 70. Hydrologicky patrí Podunajská pahorkatina k povodiu Dunaja, ktorý ju odvodňuje sčasti priamo, sčasti prostredníctvom Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona, Ipľa a ich prítokov.

Veľmi významné sú výskyty teplých i studených minerálnych prameňov, ktoré sa viažu na tektonické poruchy. Najvýznamnejšie sú pramene v Piešťanoch, Dudinciach, Štúrove, Leviciach, Santovke a Malých Beliciach.

Podunajská pahorkatina je silne pozmenená antropogénnou činnosťou. Z pôvodnej lesnej pokrývky sa zachovali len nepatrné, prevažne dubové zvyšky v podobe drobných lesných enkláv a hájov. Orná pôda zaberá 70 - 80 %, trávne plochy a zastavané územia 20 - 30 % celkovej plochy.

Podunajská pahorkatina predstavuje typ nížinnej polyfunkčnej krajiny s prevahou priemyselno-poľnohospodárskej funkcie. Diferencované prírodné podmienky a antropogénna činnosť podmienili vznik subtypu nížinnej pahorkatiny s kultúrnou stepou až lesostepou, prevažne s vidieckym osídlením a poľnohospodárskou funkciou a subtypu poriečnej rovinnej krajiny s kultúrnou stepou, s vysokým podielom mestských sídiel a technicko-konštrukčných prvkov s priemyselno-poľnohospodárskou a komunikačnou funkciou.

Hronská pahorkatina

Krajinný podcelok v juhovýchodnej časti Podunajskej pahorkatiny. Na východe ho ohraničuje Hronská niva, na juhu siaha k nive Dunaja, na západe ho vymedzuje Podunajská rovina a niva Žitavy, na severe a severovýchode Pohronský Inovec a Štiavnické vrchy. Pahorkatinu budujú pontské a panónske íly a štrky v ich podloží. Väčšina územia má pahorkovitý ráz s deniveláciami reliéfu 31 - 100 m, ale na juhu a východe je zvlnená rovina s amplitúdou reliéfu do 30 m. Nadmorská výška sa v rovinnej časti pohybuje v rozpätí 115 - 200 m, v pahorkovitej časti spravidla 300 - 320 m. Reliéf je v celku monotónny, so širokými plochými chrbtami a rozvetvenými dolinami. Hronská pahorkatina má ráz kultúrnej lesostepi s prevahou oráčin, na východe v oblasti Hronskej tabule prestúpená menšími plochami ovocných sádov, viníc a nevelkých lesných enkláv. Nemá osady mestského typu, len prechodné vidiecke sídla, lokálne rozmiestnené a roztrúsené sídla - dvory. Výrazne prevláda poľnohospodárska funkcia.

Ipeľská kotlina

Krajinný podcelok Juhoslovenskej kotliny na jej západnom okraji v oblasti Lučensko-košickej zníženiny. Je to erózo-tektonická zníženina, vyplnená tret'ohornými usadeninami, na ktorých sa miestami uložili pokrovy spraší a sprašových hĺn. Rieka Ipeľ, tečúca jej južným a východným okrajom a pri tom tvoriaca štátnu hranicu, vytvorila širokú rovinatú nivu s viacerými meandrami, močarínami a mŕtvymi ramenami. Ostatný povrch má charakter pahorkatiny, rozčlenenej hustou sieťou dolín do sústavy nízkych a pritom širokých chrbtov. V miestach tektonických porúch vyvierajú minerálne pramene. Z neogénnych vrstiev sa doluje hnedé uhlie. Pôvodný rastlinný kryt nahradil človek intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou. Zo všetkých slovenských kotlín je Ipeľská najteplejšia a najsuchšia.

Štiavnické vrchy

Geomorfologický celok Štiavnické vrchy je geologicky budovaný andezitmi, ryolitmi, brekciami a tufmi. Miestami sa vyskytujú horniny melafýrovej série - pestré pieskovce, bridlice, kremence a vápence. Územie má pestré geologické zloženie, ktoré sa odráža aj v pestrosti jeho reliéfu. Prevažuje povrch fluviálne rezaný, vrchovinový a hornatinový rázsochový reliéf, nižšie s prechodom do rezanej pahorkatiny. Miestami erózne trosky lávových pokrovov, resp. prúdov vytvárajú výrazné vrchy (napr. Sitno). Vypreparované

sopúchy a žilné telesá vystupujú často vo forme brál. V pohorí sa nachádza množstvo kamenných morí.

Územie je mimoriadne bohaté na výskyt minerálov. Na rudnom poli v okolí Banskej Štiavnice bolo opísaných vyše 120 druhov rudných žíl, ktoré obsahujú okolo 140 druhov a odrôd minerálov. Nie nadarmo dostalo územie prívlastok „mäkka sveta minerálov“. Na mnohých miestach Štiavnických vrchov sa nachádzajú antropogénne formy reliéfu, súvisiace s niekoľko storočnou ťažbou drahých a farebných kovov, ktoré značne zmenili celkový charakter reliéfu. Predstavujú ich haldy, štôlne, skládky, lomy. V 16. - 20. storočí sa tu vybudoval dômyselný vodohospodársky systém slúžiaci ako hlavný energetický zdroj a technologický činiteľ pri ťažbe a spracúvaní rúd. Pozostával z umelých vodných nádrží - tajchov (z pôvodných 60 tajchov sa ich dnes zachovalo už len 20), poprepájaných sieťou zberných a náhonných jarkov a vodných štôlní o celkovej dĺžke 130 km. Z krajinárskeho hľadiska má územie osobitný charakter. Striedajú sa lesy s pastvinami, lúkami a sídlami. Scenérie dopĺňa množstvo historických a technických pamiatok roztrúsených vo voľnej krajine ale i koncentrovaných v sídlach. Centrálna časť predstavuje centrum slávnej histórie baníctva, hutníctva, farebných kovov a lesníctva.

Na území sa doteraz popísalo okolo 1500 rastlinných druhov. Charakter živočíšstva podmieniajú nielen ekologické faktory prírodného prostredia, ale v značnej miere aj človek, ktorý tu od 12. storočia sústavne zasahuje do prírody. Mnoho zaujímavých druhov rastlín a živočíchov sa tu zachovalo aj napriek intenzívnemu využívaniu územia.

Krupinská planina

Sopečné pohorie v Slovenskom stredohorí. Člení sa na podcelky Bzovíckej pahorkatiny, Dačolomskej planiny, Závozkej vrchoviny a Modrokamenské úboče. Tvoria ho súvrstvia sopečných tufov a aglomerátov. Horstvo ako celok má charakter plošiny, skláňajúcej sa k juhu a predelenej dolinami vodných tokov. Z jednotvárneho plošinatého povrchu vystupujú niekde andezity a ich pyroklastiká, ktoré tejto rovinatej krajine dodávajú určitý pôvab a spestrenie. Pôvodný rastlinný kryt bol človekom zmenený na oráčiny, lúky a pasienky. Na strmších svahoch, nevhodných na hospodárske využitie sa zachovali pôvodné listnaté lesy. V oblasti je nedostatok pitnej vody, povrchové potôčky vysychajú. Najvyšším vrchom je Kopaný závoz, s výškou 775,3 m n.m.

Javorie

Pohorie má stratovulkanickú štruktúru so zložitým vnútorným tektonickým členením. Budujú ho mladé vulkanické horniny. Pôvodne zarovnaný povrch bol rozčlenený eróziou tokov, stekajúcich do Ipľa a Slatiny. Vzhľadom na pomerne prístupné chrbty človek pozmenil pôvodný ráz horskej krajiny najmä silným odlesnením. Na odlesnených stráňach vzniklo typické rozptýlené osídlenie vo forme množstva lazov. Najvyšší vrch je Lažtek (Javorie) 1043,7 m n.m.

Ostrôžky

Horský celok v Slovenskom stredohorí. Budovali ho vulkanické a kryštalicke horniny. Má charakter náhornej planiny, rozčlenenej dolinami na menšie celky. Na južnom a juhovýchodnom okraji nadobúda ráz vrchoviny. Na východných a juhovýchodných strmších stráňach sa uchovali zvyšky pôvodných lesov, ostatné územie je odlesnené a využité poľnohospodársky. Ostrôžky sú pomerne bohaté na minerálne, hlavne uhličité vody. Najvyšší vrch je Ostrôžka 876,8 m n.m.

Poľana

Geomorfologický celok Poľana predstavuje jedinečnú geologicko-geomorfologickú stavbu, podmienenú sopečnou činnosťou v mladších treťohorách keď sa vytvorila mohutná zložená sopka s priemerom asi 18 km. Zaraďuje sa medzi najväčšie vyhasnuté sopky v Európe a je najvyšším sopečným pohorím na Slovensku. K charakteristickým tvarom pohoria patria erózne trosky lávových prúdov, kaldera v závere Hrochotskej doliny a hlboké doliny typu V. Východnú časť predstavuje hornatina.

Typickým znakom siete potokov je odstredivý charakter (odtok vôd z vrcholových častí pohoria na všetky svetové strany), ako aj klasický vývoj dostredivej siete potokov v hornej časti potoka Hučava (v oblasti Kysliniek). Charakter siete potokov na Slovensku nemá obdobu.

Sopečný pôvod a z toho vyplývajúca geomorfologická stavba vytvorila niektoré osobitosti a podmienky na vznik zaujímavostí charakteristických len pre toto územie. Doterajšie využívanie územia umožnilo zachovať pôsobivý ráz krajiny.

Značné výškové rozpätie, rôznorodosť expozícií a vplyv panónskej klímy podmienili na pomerne malom území výskyt takmer všetkých lesných vegetačných stupňov. Takmer 90 % územia pokrývajú lesy, tvoriace pestrý komplex: od dubín s fragmentmi teplých spoločenstiev, cez zmiešané lesy, až po vrcholovú smrečinu. Z horských spoločenstiev si zasluhuje pozornosť najmä pralesovitá vrcholová smrečina, ktorá predstavuje najjužnejší výskyt pravých smrečín na andezitovom podklade v Západných Karpatoch.

Odlesnené plochy s trávnatými lúčnymi porastmi sa vyskytujú najmä v južnej časti s kopaničiarskym osídlením, ďalej v okolí Kysliniek a Vrchslatiny. Poľnohospodárska pôda zaberá okolo 240 ha, lesná pôda 17 500 ha. Prevláda teda horská lesná krajina s bohatstvom flóry a fauny. Zaujímavosťou flóry je prelínanie sucha a teplomilných druhov s druhmi horskými a subalpínskymi. Xerotermofilné druhy sa nachádzajú v južnej časti. Horské a subalpínske druhy sa viažu predovšetkým na chladné stanovištia vyšších polôh. Pozoruhodná, ale zároveň ohrozená je vegetácia geobiocenóz rašelinného až slatinného charakteru. Na území sa vyskytujú viaceré ohrozené druhy a endemity.

Svojráznosť vývoja a súčasné zloženie živočíšstva Poľany určovali a podmieňovali najmä osobité ekologické faktory prírodného prostredia tohto treťohorného stratovulkánu. Na pomerne malej ploche sa preto vyskytujú živočíšne spoločenstvá listnatého, zmiešaného a ihličnatého lesa, krovinných a bylinných formácií, miestami spestrené spoločenstvami skalných biotopov. Pomerne malý rozsah antropogénnych zásahov (okrem obhospodarovania lesa) do prírodného prostredia umožňuje existenciu viacerých vzácnych a chránených druhov. Poľovná zver má výborné trofejové hodnoty (jelenia zver, medveď). Územie Poľany je vyhlásené za chránenú poľovnú oblasť pre jeleniu zver.

Cerová vrchovina

Je to najmladšie sopečné pohorie nachádzajúce sa na juhu stredného Slovenska. Z juhu je ohraničené štátnou hranicou s Maďarskou republikou, zo severu tvorí jeho hranicu Rimavská a Lučenecká kotlina. Je súčasťou Matransko-slanskej oblasti. Vulkanická činnosť dodnes zanechala na jej povrchu stopy po sopečnom reliéfe, ktorý sa strieda s pahorkovitým pieskovcovým reliéfom, ktorý nepostihla sopečná činnosť.

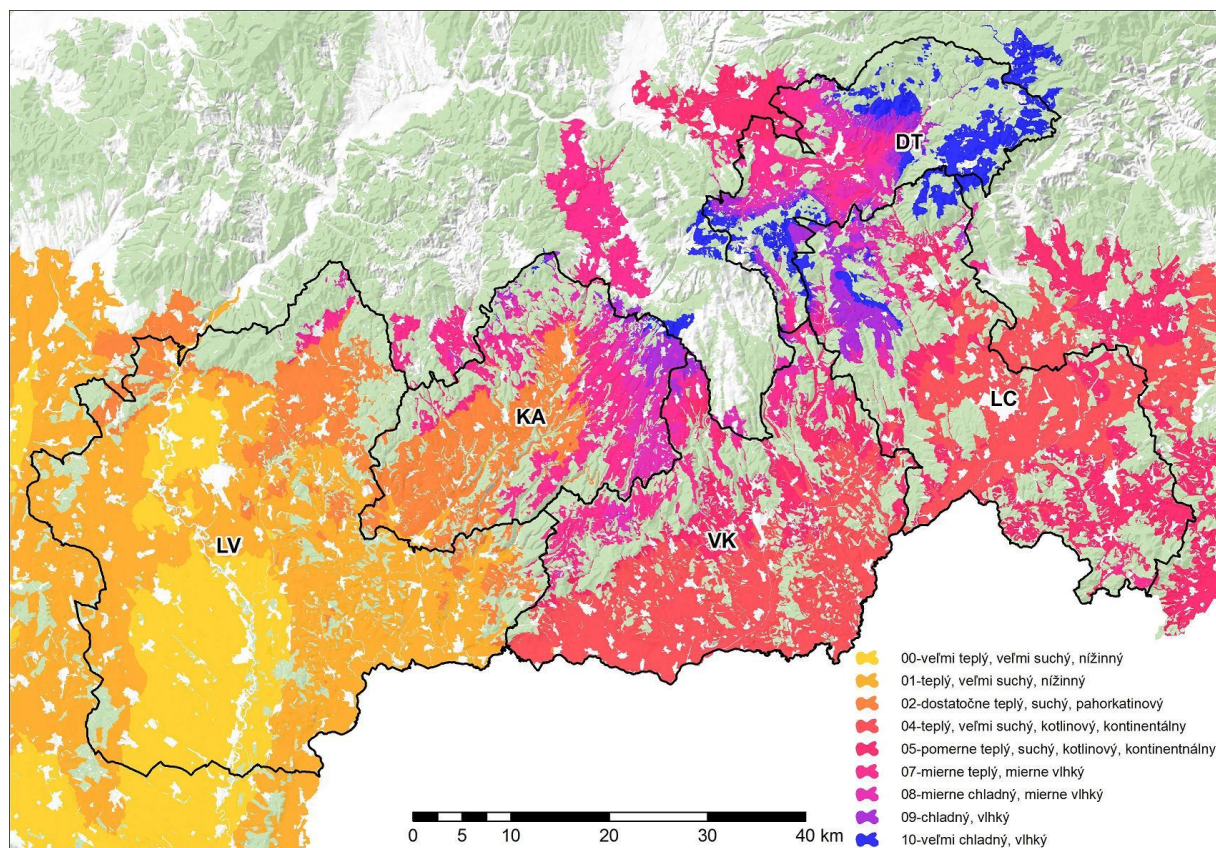
Dve tretiny územia zaberajú lesy rôzneho charakteru a pôvodu. Najcharakteristickejšími lesnými typmi sú teplomilné dubiny, ceriny a dubové-hrabiny. Z ochranného hľadiska sú najcennejšími xerotermné stanovištia. Prirodzené skalné stepi, ako aj odlesnením vzniknuté trávnaté stepi sú bohatou zásobárňou chránených a vzácnych druhov rastlín, napr.: hlaváčik jarný, poniklec lúčny český, poniklec veľkokvetý a významným elementom stepných stanovišť sú kavyle. Odlišné existenčné podmienky poskytujú močiare a okolie vodných nádrží, najmä rozsiahle zárasty trstia obyčajného, zárasty ostríc a pálky širokolistej. Otvorené

vodné plochy vytvárajú vhodné životné podmienky pre rôzne druhy kačíc, potápok a bahniakov. V lesoch je z cicavcov rozšírený jeleň európsky, srnec hôrny a sviňa divá. Na stepné stanovišťa sa viaže množstvo vzácných druhov hmyzu a vtáctva.

Prítomnosť širokej škály orografických celkov s členitým terénnym reliéfom sa odráža aj v klimatických podmienkach. V rámci územia vybraných okresov sa vyskytuje 9 agroklimatických regiónov (tabuľka 1). Tri štvrtiny územia spadajú do teplých až veľmi teplých agroklimatických regiónov. Najvyššie zastúpenie má teplý, veľmi suchý, nížinný región (23,2 %) nachádzajúci sa v prevažnej miere v okrese Levice a teplý, veľmi suchý, kotlinový, kontinentálny región najmä v okrese Veľký Krtíš. Výskyt chladných regiónov je viazaný na okres Detva a severnú časť okresov Lučenec a Krupina (obrázok 2). Priaznivé klimatické podmienky týchto okresov v podobe vyšších priemerných teplôt vzduchu, nižšej a kratšie trvajúcej snehovej pokrývky a dlhšie trvajúceho vegetačného obdobia vytvárajú pre zver jeden z najvhodnejších biotopov na Slovensku.

Tabuľka 1 Plošné zastúpenie agroklimatických regiónov v dotknutých okresoch

Agroklimatický región	%
veľmi teplý, veľmi suchý, nížinný	12,3
teplý, veľmi suchý, nížinný	23,2
dostatočne teplý, suchý, pahorkovitý	12,5
teplý, veľmi suchý, kotlinový, kontinentálny	19,2
pomerne teplý, suchý, kotlinový, kontinentálny	9,9
mierne teplý, mierne vlhký	10,0
mierne chladný, mierne vlhký	5,3
chladný, vlhký	3,7
veľmi chladný, vlhký	3,9

Obr. 2 Distribúcia agroklimatických regiónov v záujmovom území

3.1.2 Lesné prostredie

Životné prostredie zveri tvoria predovšetkým lesy, polia a lúky. Lesné porasty svojou pôdoochrannou a vodohospodárskou funkciou podstatne zlepšujú mikroklimu pre zver. Obmedzujú sociálny stres, nakoľko umožňujú individuálnu izoláciu jedincov medzi sebou. Ako vizuálna bariéra znižujú stres vyrušovaním a výdaj energie pri odbiehaní pred rušiteľom (napr. ľuďmi), znižujú mortalitu mláďat, umožňujú vytĺkanie parožia a poskytujú zveri potravu. Priemerná lesnatosť analyzovaných okresov dosahuje 33,3 %. Najvyššie zastúpenie lesov je v okrese Detva, 48,0 %, a najnižšie v okrese Levice, 20,7 %.

Na území okresov sa nachádzajú s výnimkou najvyššieho kosodrevinového všetky ostatné lesné vegetačné stupne (obrázok 4). Dominantné zastúpenie majú dubový, bukovo-dubový a dubovo-bukový lesný vegetačný stupeň. Vyššie lesné vegetačné stupne sú rozšírené predovšetkým v okrese Detva. Smrekový lesný vegetačný stupeň v oblasti Poľany predstavuje najjužnejší výskyt tohto stupňa na Slovensku.

S výskytom lesných vegetačných stupňov úzko súvisí výskyt lesných spoločenstiev (skupín lesných typov). Ich zastúpenie znázorňuje tabuľka 2 a priestorové rozšírenie obrázok 5. Najvyšší podiel majú bukové duby (Fageto – Quercetum), ktoré zaberajú 37,0 % porastovej plochy. Nasledujú hrabové duby (Carpineto – Quercetum, 21,4 %) a dubové bučiny (Querceto – Fagetum, 11,4 %). Prítomnosť lesných spoločenstiev determinuje úživnosť životného prostredia (biotopu) pre zver. Na základe zatriedenia lesných spoločenstiev do kvalitatívnych tried z pohľadu úživnosti pre raticovú zver vyplýva, že na viac ako 2/3 výmery analyzovaného územia sú pre všetky druhy raticovej zveri optimálne podmienky (1. a 2. kvalitatívna trieda), teda že územie je z hľadiska úživnosti pre zver vysoko kvalitné (tabuľka 3). Nízko úživné bučiny dosahujú len 10,0 % zastúpenie.

Prirodzenú úživnosť prostredia zvyšuje aj súčasné drevinové zloženie lesných porastov. Vysoké zastúpenie dubov (44,1 %) a buka (16,1 %) ako plodonosných drevín zvyšuje celkovú úživnosť prostredia pre zver, najmä v čase semenných rokov. Hlavnými drevinami v lesoch okresov Levice, Krupina, Veľký Krtíš a Lučenec sú duby (dub zimný, d. letný, d. cerový a pod.) a buk lesný, len v okrese Detva smrek obyčajný a buk. Zastúpenie drevín v lesných porastoch podľa okresov znázorňuje tabuľka 4.

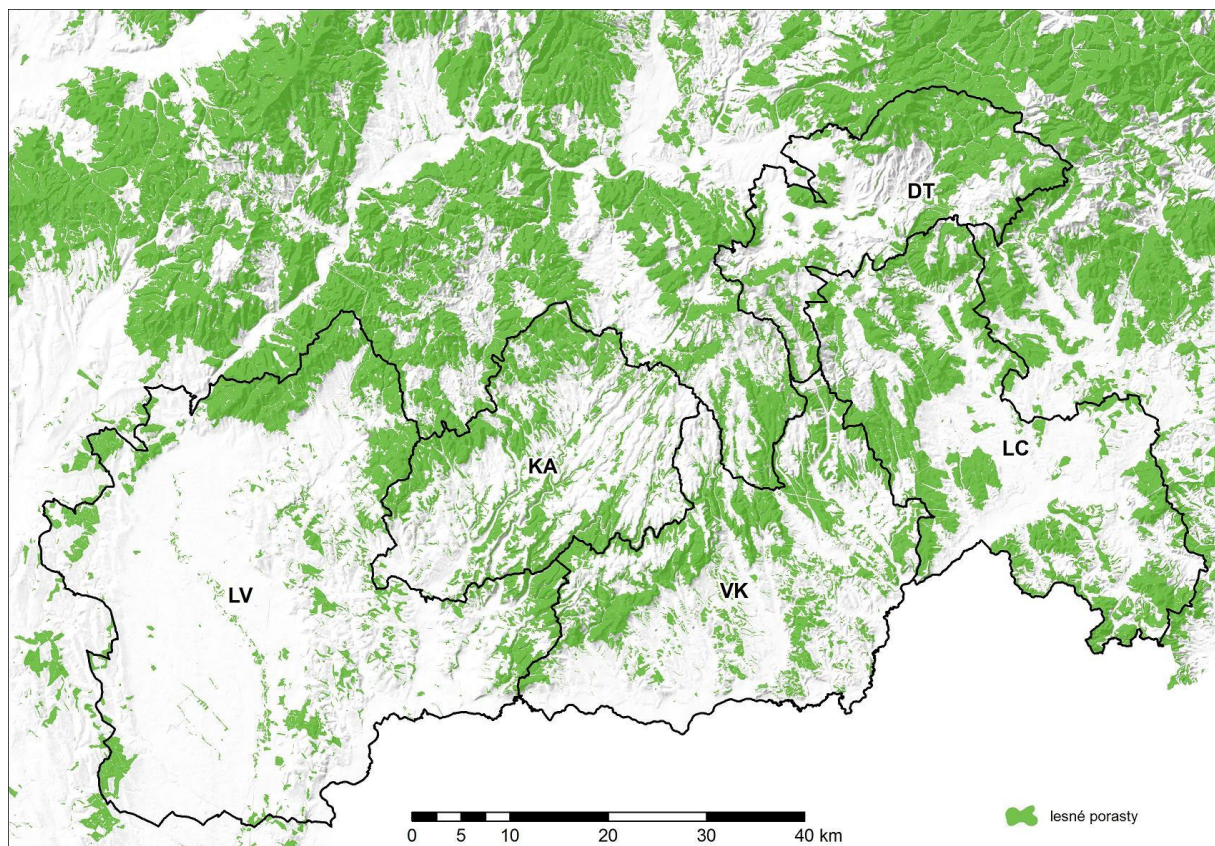
Tabuľka 2 Plošné zastúpenie lesných spoločenstiev v dotknutých okresoch

Lesné spoločenstvá (skupiny lesných typov)	%
bukové duby (Fageto – Quercetum)	37,0
hrabové duby (Carpineto – Quercetum)	21,4
dubové bučiny (Querceto – Fagetum)	11,4
bučiny (Fagetum pauper)	10,0
typické bučiny (Fagetum typicum)	6,7
jedľové bučiny (Abieto – Fagetum)	2,6
bukovo-javorové duby (Fageto – Quercetum acerosum)	1,5
hrabovo-javorové duby (Carpineto – Quercetum acerosum)	1,3
lipové bučiny (Fagetum tiliosum)	1,0
hrabovo-brestové jaseniny (Ulmeto – Fraxinetum carpineum)	1,0
ostatné lesné spoločenstvá	6,1

Tabuľka 3 Zatriedenie lesných spoločenstiev do kvalitatívnych tried z hľadiska úživnosti pre raticovú zver

Lesné spoločenstvá	Zver				
	jelenia	srnčia	diviačia	danielia	muflonia
bukové dúbavy	1	1	1	1	1
hrabové dúbavy	2	1	1	1	1
dubové bučiny	2	2	2	2	2
bučiny	4	4	4	4	4
typické bučiny	1	2	3	2	2
jedľové bučiny	1	4	4	4	4
bukovo-javorové dúbavy	2	2	2	2	2
hrabovo-javorové dúbavy	2	1	2	1	1
lipové bučiny	2	2	3	2	2
hrabovo-brestové jaseňiny	1	1	1	2	1

Vysvetlivky: kvalitatívna trieda 1 = najvyššia úživnosť, kvalitatívna trieda 4 = najnižšia úživnosť

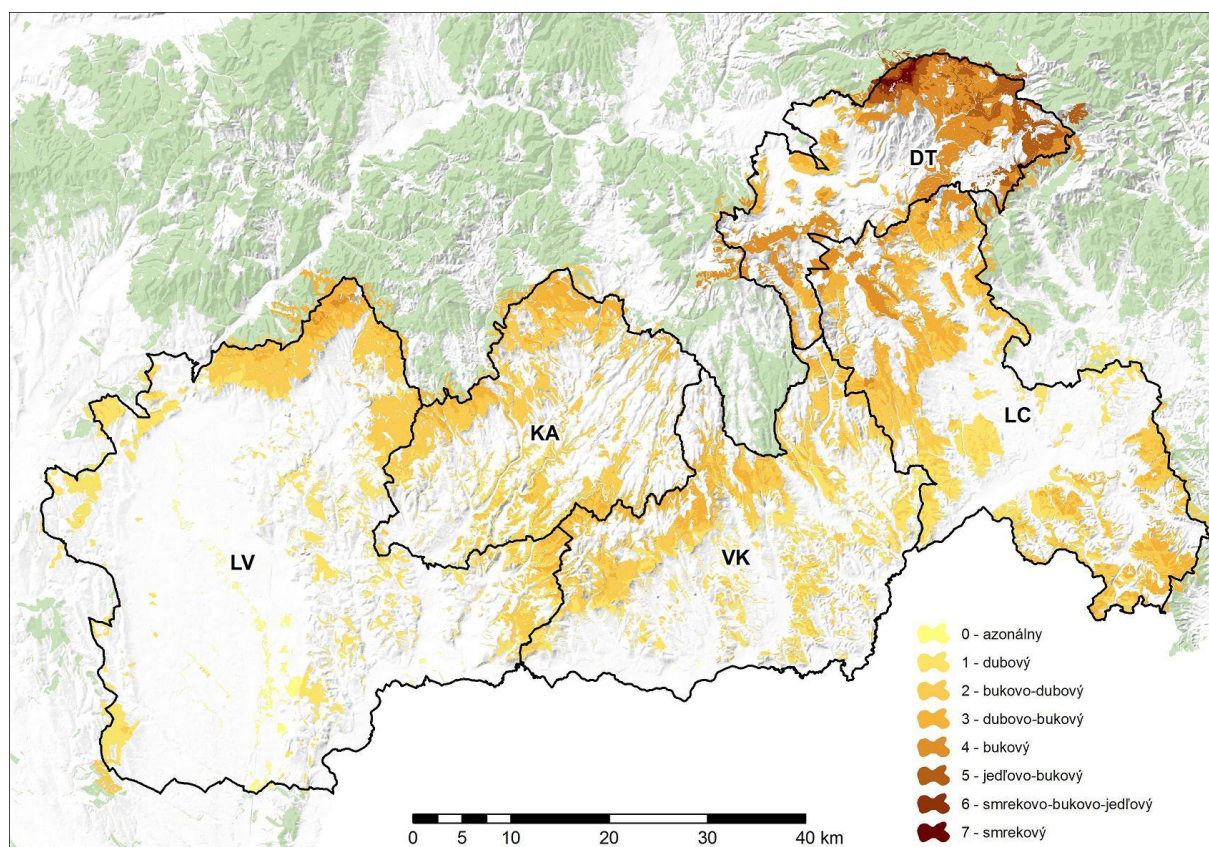

Obr. 3 Rozšírenie lesov v záujmovom území

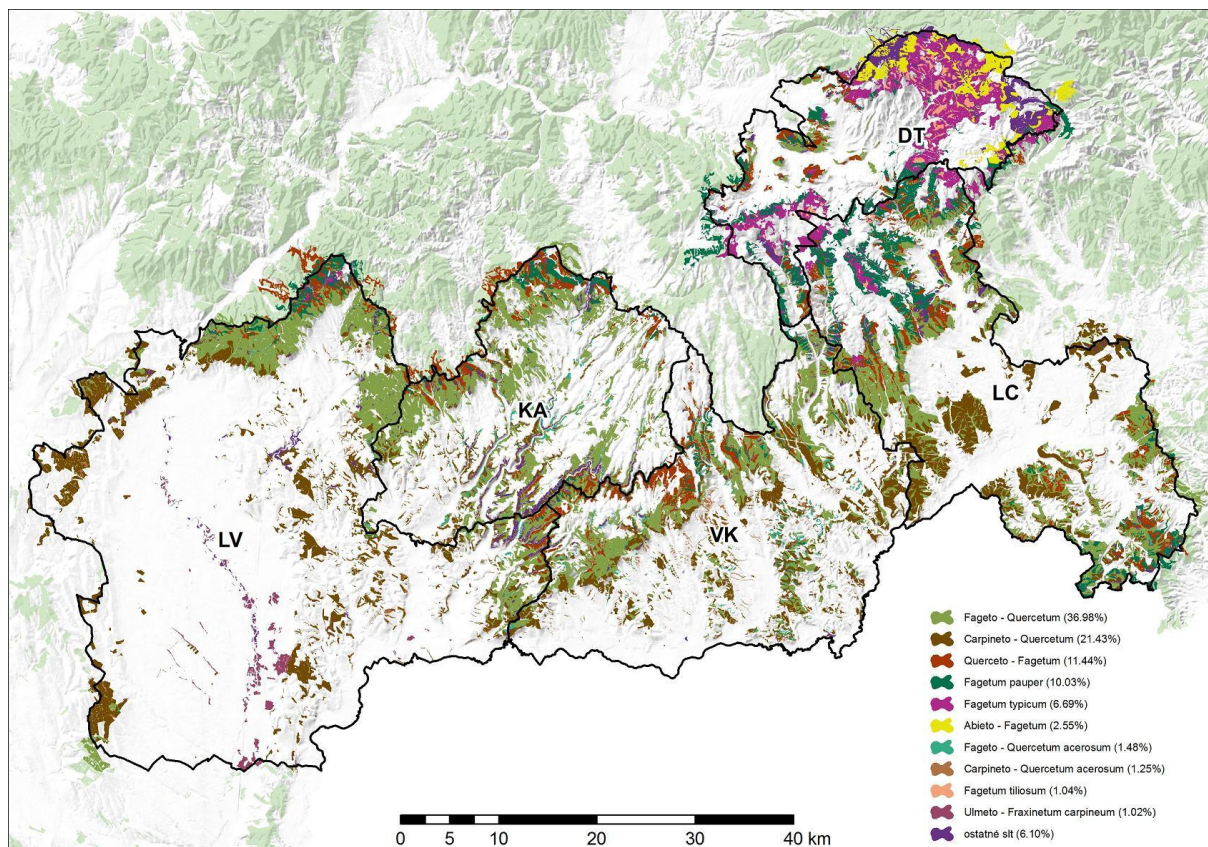
Tabuľka 4 Zastúpenie drevín v lesných porastoch podľa okresov (so zastúpením viac ako 1 %)

Levice		Krupina		Veľký Krtíš		Lučenec		Detva	
drevina	%	drevina	%	drevina	%	drevina	%	drevina	%
DZ	23,9	DZ	31,8	DZ	24,2	BK	21,4	SM	38,9
CR	20,7	CR	20,6	AG	23,7	DZ	18,3	BK	34,4
AG	16,3	HB	18,2	CR	22,9	CR	16,4	JH	4,4
DB	12,8	BK	13,3	HB	13,2	AG	11,7	JS	3,8
BK	6,9	AG	5,4	BK	8,2	HB	10,0	SC	3,2
HB	6,6	DB	2,2	BO	2,7	DB	7,5	DZ	3,1
DC	1,8	DL	2,2			SM	5,4	BO	2,9
BO	1,4	BO	1,7			BO	2,9	HB	2,4
JS	1,2					SC	1,2	JD	2,4
TI	1,0							AG	1,2
LM	1,0								

Vysvetlivky: DZ = dub zimný, DL = dub letný, CR = dub cerový, DC = dub červený, AG = agát, DB = duby, BK = buk, hb = hrab, BO = borovica lesná, LM = lipa malolistá, SM = smrek, SC = smrekovec, JH = javor horský, js = jaseň štíhly, jd = jedľa biela, TI = topol I 214

Obr. 4 Výskyt lesných vegetačných stupňov v záujmovom území

Obr. 5 Výskyt lesných spoločenstiev (skupín lesných typov) v záujmovom území

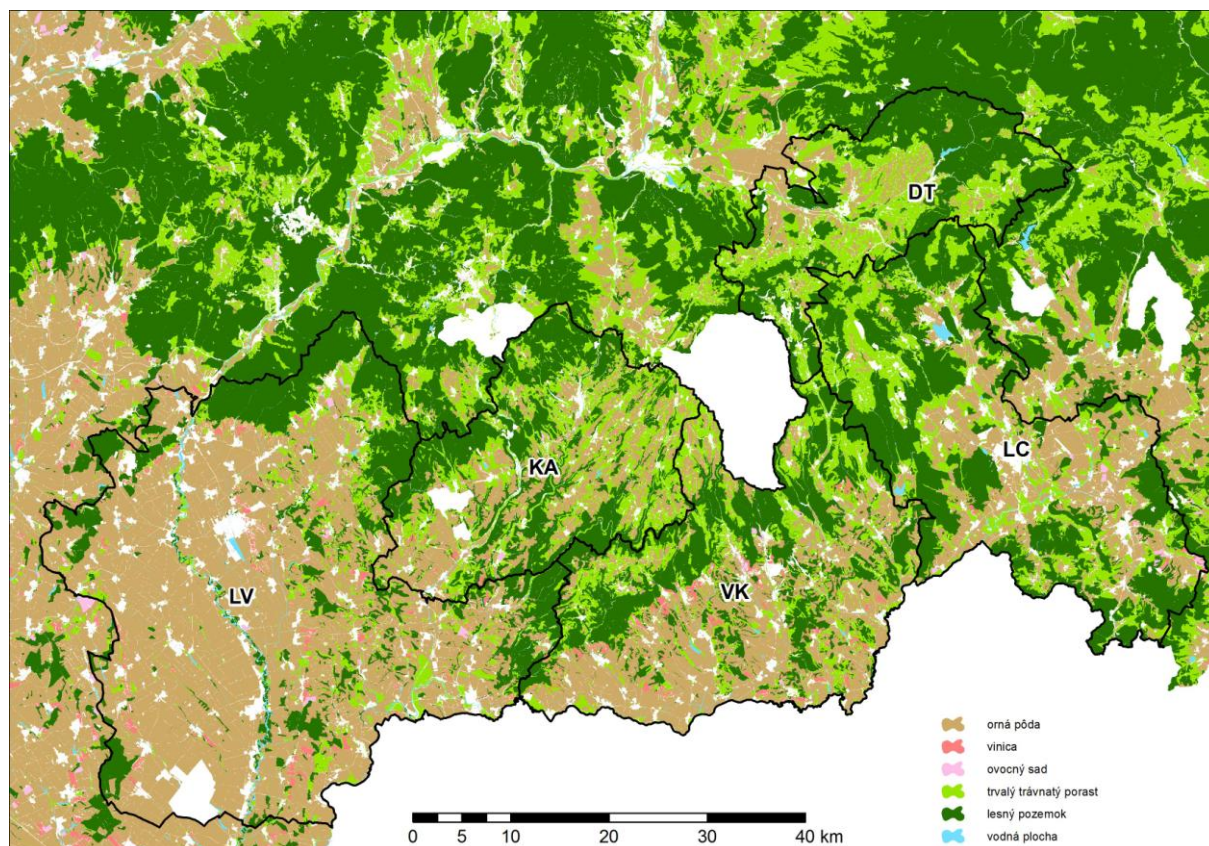
3.1.3 Poľnohospodárska krajina

Lesy v priemere zaberajú 33,3 % územia dotknutých okresov, zvyšok pripadá na poľnohospodárske pozemky, najmä trvalé trávne porasty a ornú pôdu. Najvyšší podiel ornej pôdy je v okresoch Levice (66,5 %) a Veľký Krtíš (39,6 %), kde prevláda rastlinná poľnohospodárska výroba (pestovanie obilnín, kukurice, repky). Naopak v severnejších okresoch sú viac zastúpené lúky a pasienky (Krupina 29,7 %, Lučenec 25,6 % a Detva 36,4 %). V týchto okresoch popri rastlinnej výrobe má významné miesto živočíšna výroba, predovšetkým chov hovädzieho dobytku a ovčiarstvo, s čím súvisí aj vyšší podiel pestovania krmovín na ornej pôde, najmä kukurice a d'atelinotravných miešaniek. V okresoch Levice a Veľký Krtíš má významné postavenie aj pestovanie viniča. Podiel viníc je však len minimálny (0,5 až 2,4 %), rovnako aj ovocných sádov (0,3 až 0,6 %).

Poľnohospodárske pozemky a na nich pestované kultúry predstavujú pre zver významný zdroj potravy a niektoré kultúry (napr. kukurica, repka, cirok) aj dôležitý zdroj úkrytu. Žiaľ v poslednom období preferované a rozširujúce sa pestovanie tzv. technických plodín určených na bioenergetické účely spôsobilo, že pre zver vzniká nový biotop „poľnohospodársky les“. Zver nachádza v takýchto porastoch tie najvhodnejšie životné podmienky, potravu, úkryt, vodu a najmä pokoj pred rušením. Takéto „poľnohospodárske lesy“ však sťažujú, resp. až znemožňujú lov tejto zveri, keďže zver z nich často ani nevychádza na voľnú plochu alebo do lesných porastov, kde by sa dala ľahšie uloviť, a tak znížiť jej početnosť. Preto sú v tomto smere poľovníci bezmocní a čo je najhoršie, sú zodpovední za škody ktoré diviacia, ale i jelenia zver v týchto poľnohospodárskych kultúrach spôsobuje.

Tabuľka 5 Podiel jednotlivých druhov pozemkov na celkovej výmere poľovnej plochy podľa okresov v %

Druh pozemku	Levice	Krupina	Veľký Krtíš	Lučenec	Detva
Lesné pozemky	20,7	38,7	33,2	44,6	48,0
Orná pôda	66,5	29,6	39,6	27,3	14,9
TTP	8,7	29,7	23,1	25,6	36,4
Vinice	2,1	0,7	2,4	0,5	0,0
Ovocné sady	0,3	0,4	0,5	0,6	0,0
Vodné plochy	1,6	1,0	1,2	1,3	0,6

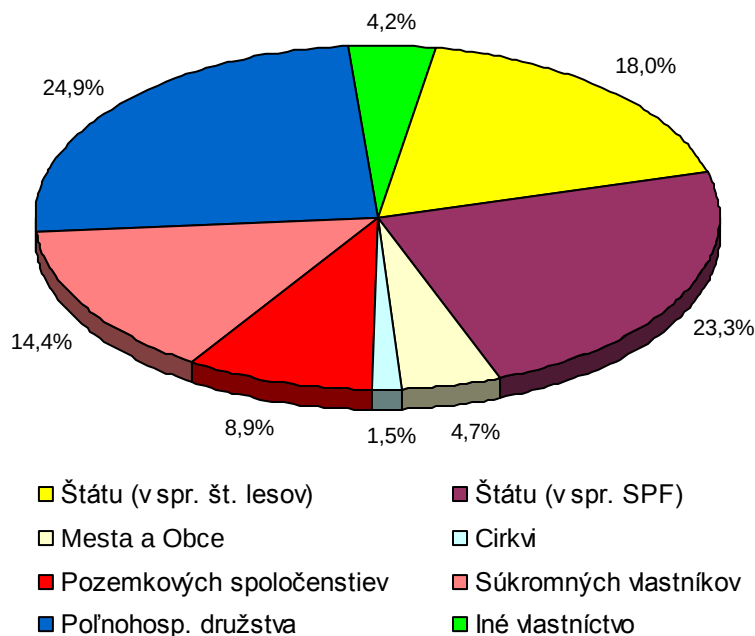
Obr. 6 Rozšírenie druhov poľovných pozemkov v záujmovom území

3.2 Poľovné revíry a poľovné oblasti

V súčasnosti je v predmetných okresoch spolu 196 poľovných revírov s celkovou výmerou 390 309 ha. Z toho je 6 samostatných zverníc a 6 samostatných bažantníc. Priemerná výmera všetkých poľovných revírov je 2 001,58 ha. Najväčšiu priemernú výmeru, 2 899,00 ha, majú režijné revíry štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky, š. p. Naopak najnižšiu priemernú výmeru dosahujú režijné revíry neštátnych subjektov (napr. obecné lesy, mestské lesy, cirkevné lesy, súkromné lesy a pod.) a to 1 119,25 ha. Priemerná výmera poľovných revírov prenajatých poľovníckym združeniam Slovenského poľovníckeho zväzu (SPZ) je 2 077,66 ha a poľovných revírov prenajatých ostatným poľovníckym organizáciám mimo SPZ je 1 643,13 ha.

Lesy SR, š. p. užívajú 12 režijných poľovných revírov s celkovou výmerou 34 788 ha a ostatné neštátne subjekty 4 režijné poľovné revíry s výmerou 4 477 ha. Najviac revírov, 131 s výmerou 272 174 ha, majú v prenájme poľovnícke združenia SPZ a 48 poľovných revírov o výmere 78 870 ha majú prenajaté iné poľovnícke organizácie mimo SPZ.

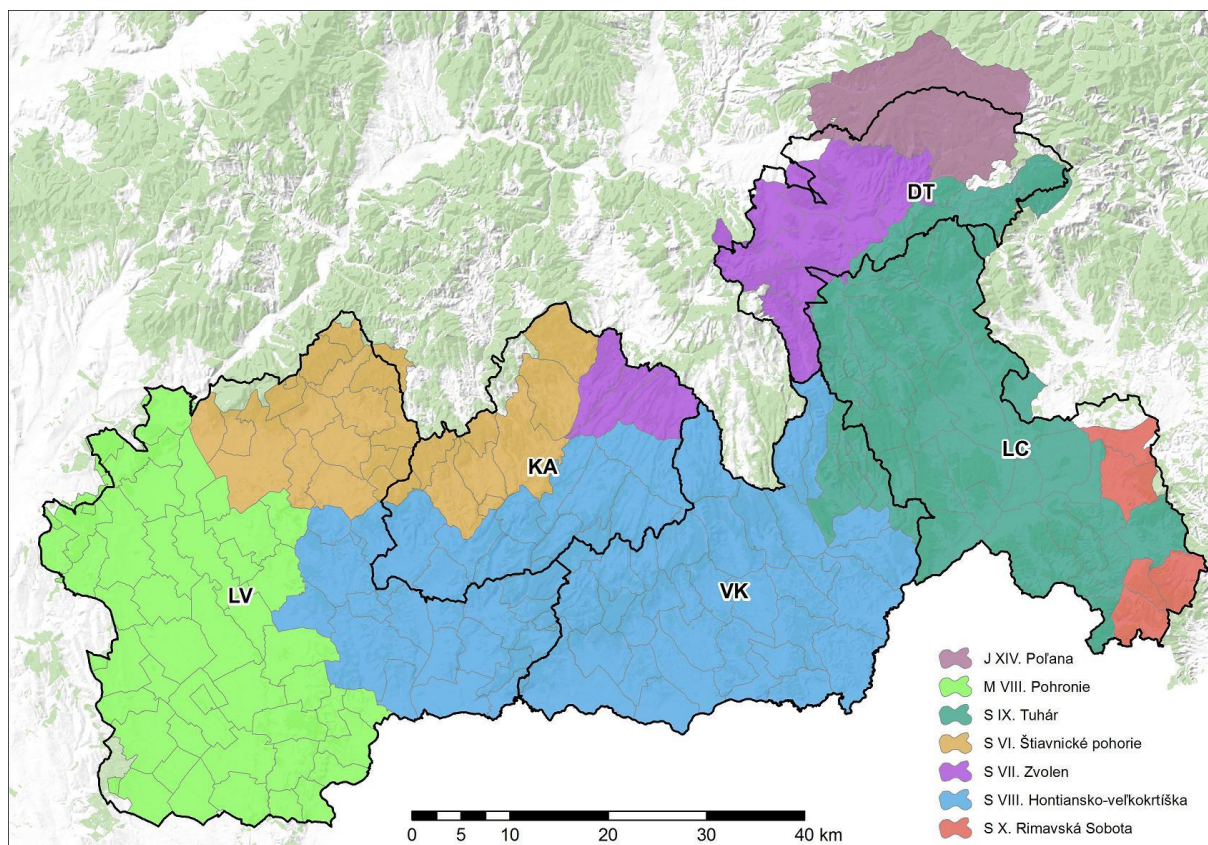
Štruktúru poľovnej plochy podľa vlastníctva znázorňuje obrázok 7. Takmer 25 % z celkovej výmery poľovnej plochy tvoria pozemky vo vlastníctve poľnohospodárskych družstiev a na štátne pozemky v správe Slovenského pozemkového fondu pripadá 23,3 %. Štátne pozemky v správe štátnych lesov tvoria 18,0 % a pozemky súkromných vlastníkov 14,4 %. Na pozemky pozemkových spoločenstiev pripadá 8,9 %, pozemky miest a obcí 4,7 % a na cirkevné pozemky 1,5 %.

Obr. 7 Štruktúra poľovných pozemkov podľa druhu vlastníctva

Za účelom veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia sú poľovné revíry začlenené do poľovných oblastí a poľovných lokalít. Poľovnou oblasťou je rozsiahle ucelené územie s vhodnými prírodnými podmienkami pre príslušný druh hlavnej zveri, spravidla zhodné s orografickými celkami. Je základnou jednotkou veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia pre zver, ktorá sa chová a obhospodaruje podľa jednotných kritérií a zásad tak, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov.

Zaradenie poľovných revírov, nachádzajúcich sa v predmetných okresoch, do poľovných oblastí zobrazuje obrázok 8. Ide o 7 poľovných oblastí. Najväčšie zastúpenie dosahujú srnčie poľovné oblasti, kde je hlavnou zverou srnčia zver (spolu 291 322 ha, 75 % z celkovej poľovnej plochy). Plošne najrozsiahlejšou je srnčia oblasť S VIII Hontiansko-veľkokrtíšska (127 525 ha, 33 %), do ktorej je zaradených 62 poľovných revírov. Nasleduje S IX Tuhár (79 935 ha, 20 %, 42 poľovných revírov), S VI Štiavnické pohorie (44 822 ha, 12 %, 26 poľovných revírov), S VII Zvolen (29 812 ha, 8 %, 11 poľovných revírov) a oblasť S X Rimavská Sobota (9 228 ha, 2 %, 5 poľovných revírov). Ďalej je to jedna jelenia oblasť J XIV Poľana (20 682 ha, 5 %), do ktorej sú zaradené dva poľovné revíry a jedna poľovná oblasť pre malú zver M VIII Pohronie (78 305 ha, 20 %), do ktorej patrí 48 poľovných revírov.

Obr. 8 Poľovné oblasti nachádzajúce sa v záujmovom území

3.3 Obhospodarovanie základných druhov poľovnej zveri

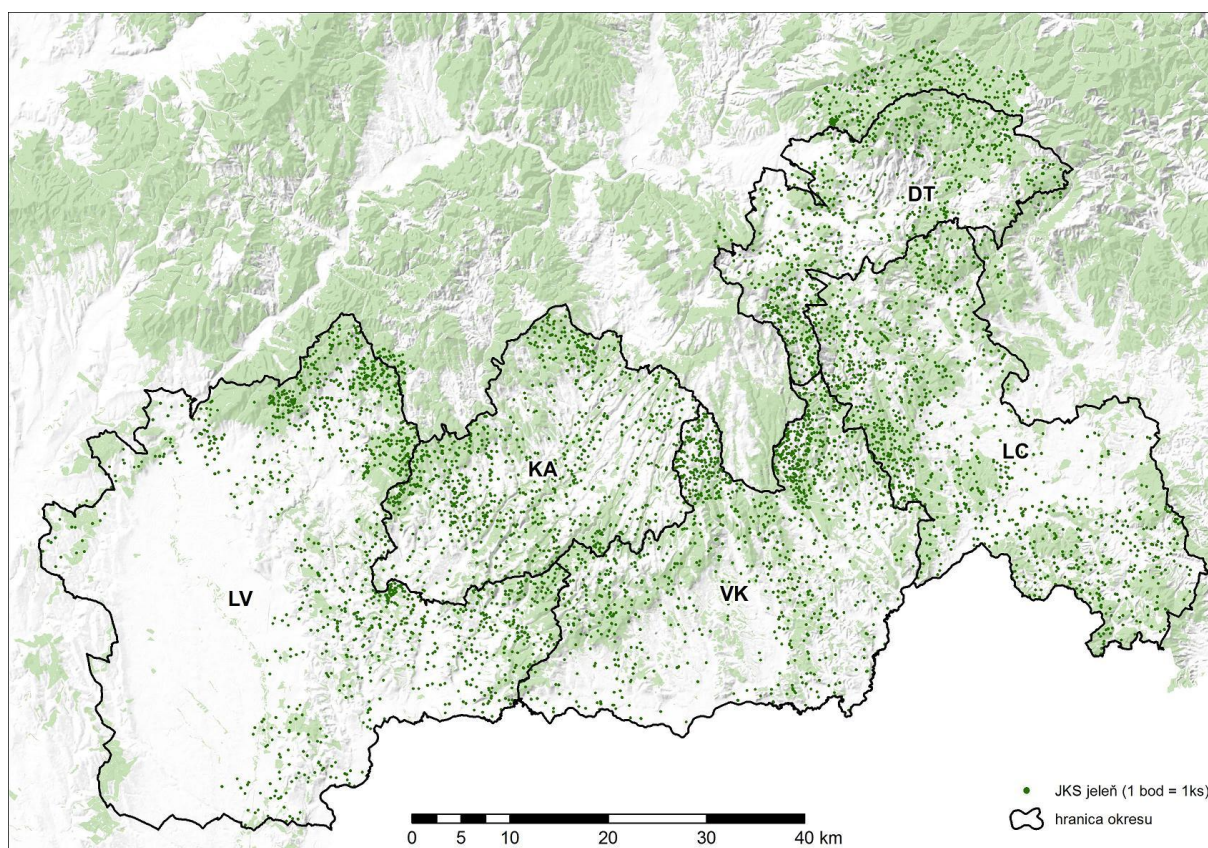
Súčasná štruktúra prostredia okresov, ktorá má prevažne charakter mozaikovitého sa striedania plošne menších lesných komplexov a remízok s trvalými trávnyimi porastmi a ornou pôdou, tvorí veľmi vhodné životné prostredie pre tu žijúce druhy raticovej zveri z trofického i topického hľadiska. Na území dotknutých okresov žije 5 druhov raticovej zveri: jelenia (*Cervus elaphus*), srnčia (*Capreolus capreolus*), diviacia (*Sus scrofa*), danielia (*Dama dama*) a muflonia zver (*Ovis musimon*). Kým prvé tri druhy sú na Slovensku pôvodné, danielia a muflonia zver sem boli v minulosti dovezené (introdukované), aklimatizované a následne vypúšťané. Prírodné podmienky týchto okresov tu umožňujú chovať aj malú zver, teda zver zajačiu a bažantiu (jarabičiu).

Jelenia zver

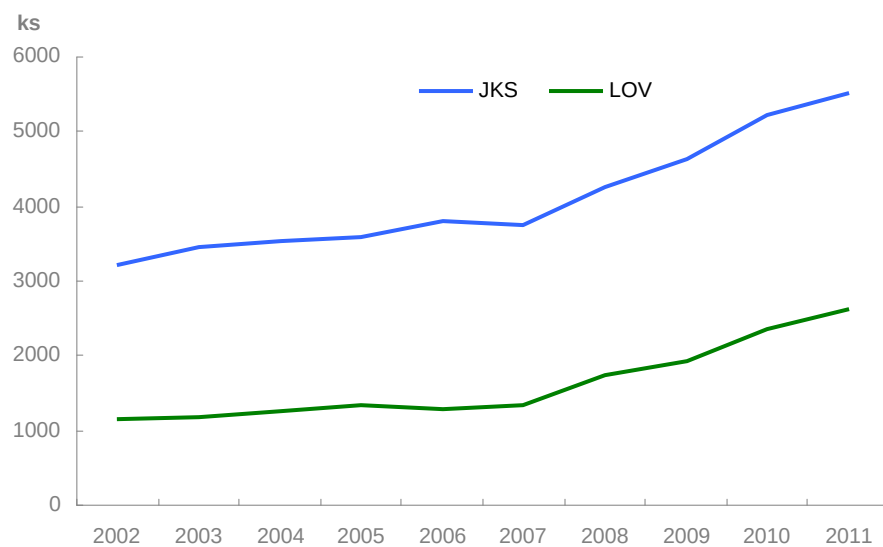
Jelenia zver sa vyskytuje na celom území predmetných okresov, s výnimkou okresu Levice, do ktorého centrálnej časti zatiaľ neprenikla (obrázok 9). Početnosť tejto zveri dosahuje v posledných rokoch svoje historické maximá (obrázok 10). Kým pred 10 rokmi (rok 2002) jarné kmeňové stavy (ďalej len „JKS“) boli vykázané vo výške 3 200 jedincov, v roku 2011 to už bolo 5 500 jedincov, tzn. že došlo k nárastu o 71,9 %. S nárastom početnosti stúpajú aj jej úlovky. V roku 2002 sa ulovilo spolu 1 150 jedincov, no v roku 2011 o 1470 jedincov viac, teda 2620, čo predstavuje nárast lovu o 127,8 %. Najviac stúpili JKS a aj lov v okresoch Veľký Krtíš (JKS o 92,3 %, lov o 220,4 %), Lučenec (+ 94,8 %, + 135,1 %) a Krupina (+ 79,7 %, + 120,1 %). V okrese Levice JKS stúpili o 63,6 % a lov o 96,9 %, v okrese Detva o 41,1 % a o 92,1 %.

Najvyššia hustota jelenej zveri (vypočítaná podľa hlásených JKS) je v okrese Detva, a to $20,2 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$ poľovnej plochy. Nasledujú okresy Krupina $16,6 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$, Lučenec $16,0 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$, Veľký Krtíš $15,6 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$ a Levice $9,2 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$. Najviac jelenej zveri na 1000 ha poľovnej plochy sa ulovilo v okrese Veľký Krtíš 8,8 ks, ďalej v okrese Krupina 8,2 ks, Lučenec 7,5 ks a Detva 7,1 ks. Najmenej v okrese Levice (4,5 ks).

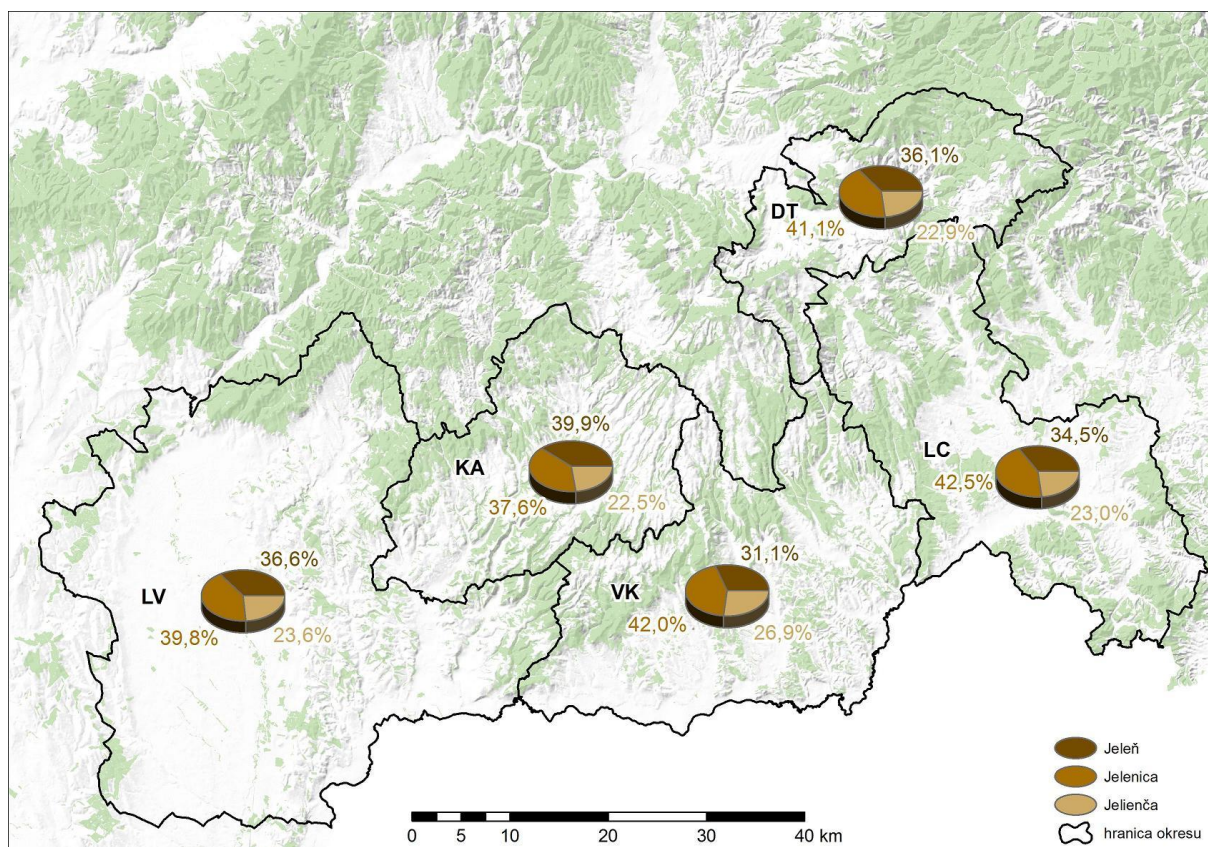
Nepriaznivá je sociálna štruktúra populácií jelenej zveri žijúcich v týchto okresoch, nakoľko je v nich vyššie zastúpenie jeleníc a jelenčiat (obrázok 11). Celkove na jedného jeleňa pripadá 1,15 jeleníc a 0,67 jelenčiat, pritom optimálny pomer by mal byť 1,0:1,0:0,5 (tabuľka 6). Najhoršia situácia je v okrese Veľký Krtíš, kde pomer dosahuje až hodnoty 1,0:1,35:0,86. Nepriaznivý je aj pomer v okresoch Lučenec, Detva a Levice. Optimu sa najviac približuje okres Krupina. Takýto nepriaznivý stav, opakujúci sa niekoľko rokov za sebou, je základom pre neustále zvyšovanie početnosti jelenej zveri, keďže v populácii ostáva nadbytok jeleníc, ktoré sú nositeľkami prírastku, teda populácie majú vyšší stupeň natality. Súčasné hlásené JKS prevyšujú 2,3 násobne (o 130 %) vypočítané normované kmeňové stavy (NKS), ktoré sú určené pre dotknuté okresy spolu vo výške 2 388 ks.

Obr. 9 Rozšírenie a hustota jelenej zveri v záujmovom území

Obr. 10 Vývoj stavov a lovu jelenej zveri v okresoch spolu

Obr. 11 Sociálna štruktúra JKS populácií jelenej zveri podľa okresov v roku 2011

Tabuľka 6 Sociálna štruktúra populácií jelenej zveri

Okres	♂ : ♀ : ⊕
Levice	1,00 : 1,09 : 0,64
Krupina	1,00 : 0,94 : 0,56
Veľký Krtíš	1,00 : 1,35 : 0,86
Lučenec	1,00 : 1,23 : 0,67
Detva	1,00 : 1,14 : 0,63
Okresy spolu	1,00 : 1,15 : 0,67
Optimum	1,00 : 1,00 : 0,50

Vysvetlivky:

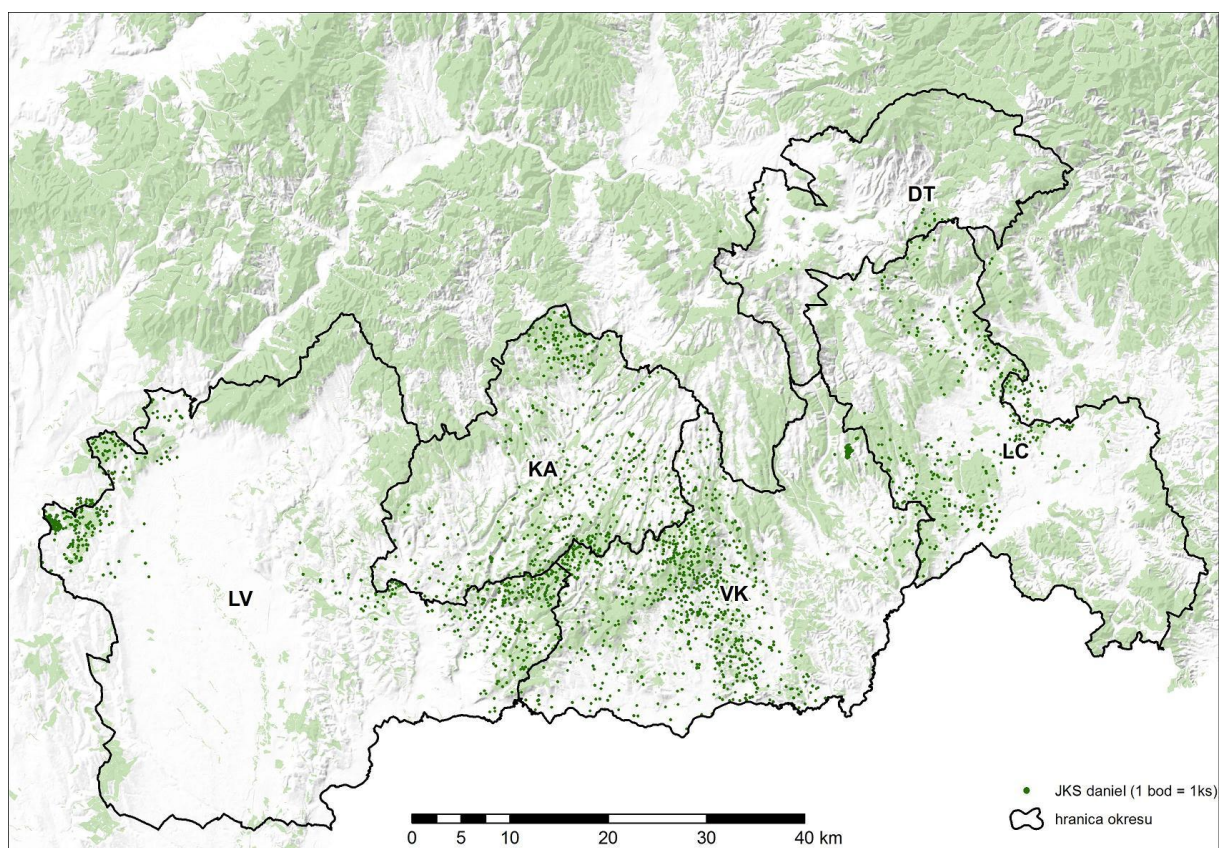
♂ - jelene, ♀ - jelenice, ⊕ - jelenčatá

Danielia zver

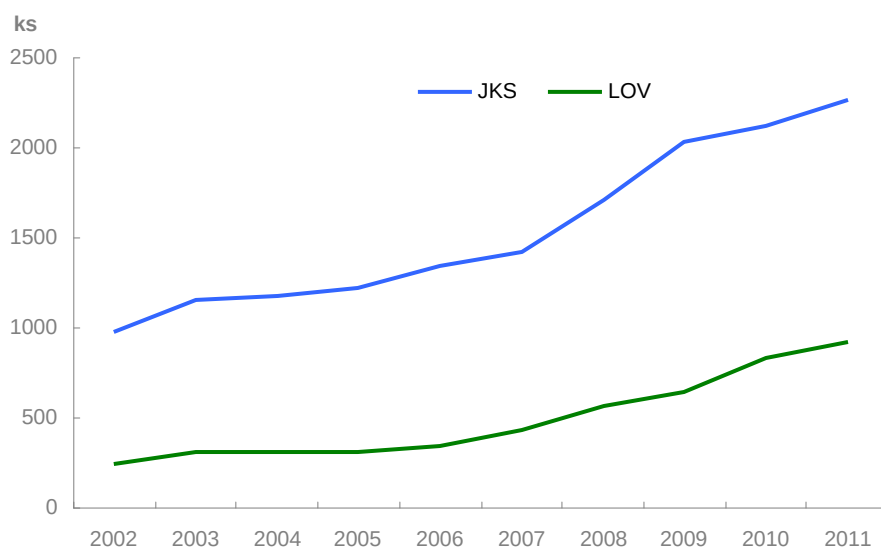
Rozšírenie danieliej zveri v predmetných okresoch zobrazuje obrázok 12. Areál rozšírenia nie je spojitý, vyskytujú sú tu približne štyri od seba navzájom izolované populácie. Početnosť tejto zveri dosahuje rovnako ako pri jelenej v posledných rokoch svoje historické maximá (obrázok 13). Kým pred 10 rokmi (rok 2002) boli JKS vykázané vo výške 980 jedincov, v roku 2011 to už bolo 2 260 jedincov, tzn. že došlo k nárastu o 130,6 %. S nárastom početnosti stúpajú aj jej úlovky. V roku 2002 sa ulovilo spolu 250 jedincov, ale v roku 2011 už 920, čo predstavuje nárast lovu o 268 %. S výnimkou okresu Detva, početnosť v ostatných okresoch narastá. Najviac stúpili JKS v okrese Krupina, a to o 175,2 %. V okrese Lučenec o 158,6 %, Veľký Krtíš o 129,7 % a Levice o 114,8 %. V okrese Detva sa danielia zver vyskytuje len sporadicky, jej JKS ale aj lov sa s miernymi výkyvmi udržiavajú na rovnakej výške. Z pohľadu lovu, k jeho najextrémnejšiemu nárastu došlo v okrese Levice, až o 376,9 %. Takmer identický bol nárast v okresoch Lučenec (+ 274,3 %), Krupina (+ 243,9 %) a Veľký Krtíš (+ 232,2 %).

Najvyššia hustota danieliej zveri (vypočítaná podľa hlásených JKS) je v okrese Veľký Krtíš, a to 10,5 ks.1000⁻¹ ha poľovnej plochy. Nasledujú okresy Krupina 7,7 ks.1000⁻¹ ha, Lučenec 5,2 ks.1000⁻¹ ha a Levice 4,9 ks.1000⁻¹ ha. Najmenšia hustota je v okrese Detva (0,3 ks.1000⁻¹ ha). Najviac danieliej zveri na 1000 ha poľovnej plochy sa ulovilo v okrese Veľký Krtíš 5,2 ks, ďalej v okrese Krupina 2,7 ks, Lučenec 1,8 ks a rovnako aj Levice 1,8 ks. Najmenej v okrese Detva (0,1 ks).

Tak ako v prípade jelenej zveri aj v populácii danieliej zveri je vyššie zastúpenie danielíc a danielčiat (obrázok 14). Celkove na jedného daniela pripadá 1,15 danielíc a 0,68 danielčiat, pritom optimálny pomer by mal byť tak ako v prípade jelenej zveri 1,0:1,0:0,5 (tabuľka 7). Najhoršia situácia je v okrese Levice, kde pomer dosahuje až hodnoty 1,0:1,25:0,72. Nepriaznivý je aj pomer v okresoch Veľký Krtíš a Lučenec. Optimu sa najviac približuje okres Krupina, ale aj tu je vyššie zastúpenie danielčiat. Takýto nepriaznivý stav, opakujúci sa niekoľko rokov za sebou, je základom pre neustále zvyšovanie početnosti danieliej zveri, keďže v populáciách ostáva nadbytok danielíc, ktoré sú nositeľkami prírastku, teda populácie majú vyšší stupeň natality. Súčasné hlásené JKS prevyšujú 2,3 násobne (o 130 %) vypočítané NKS, ktoré sú určené pre dotknuté okresy spolu vo výške 984 ks.

Obr. 12 Rozšírenie a hustota danielovej zveri v záujmovom území

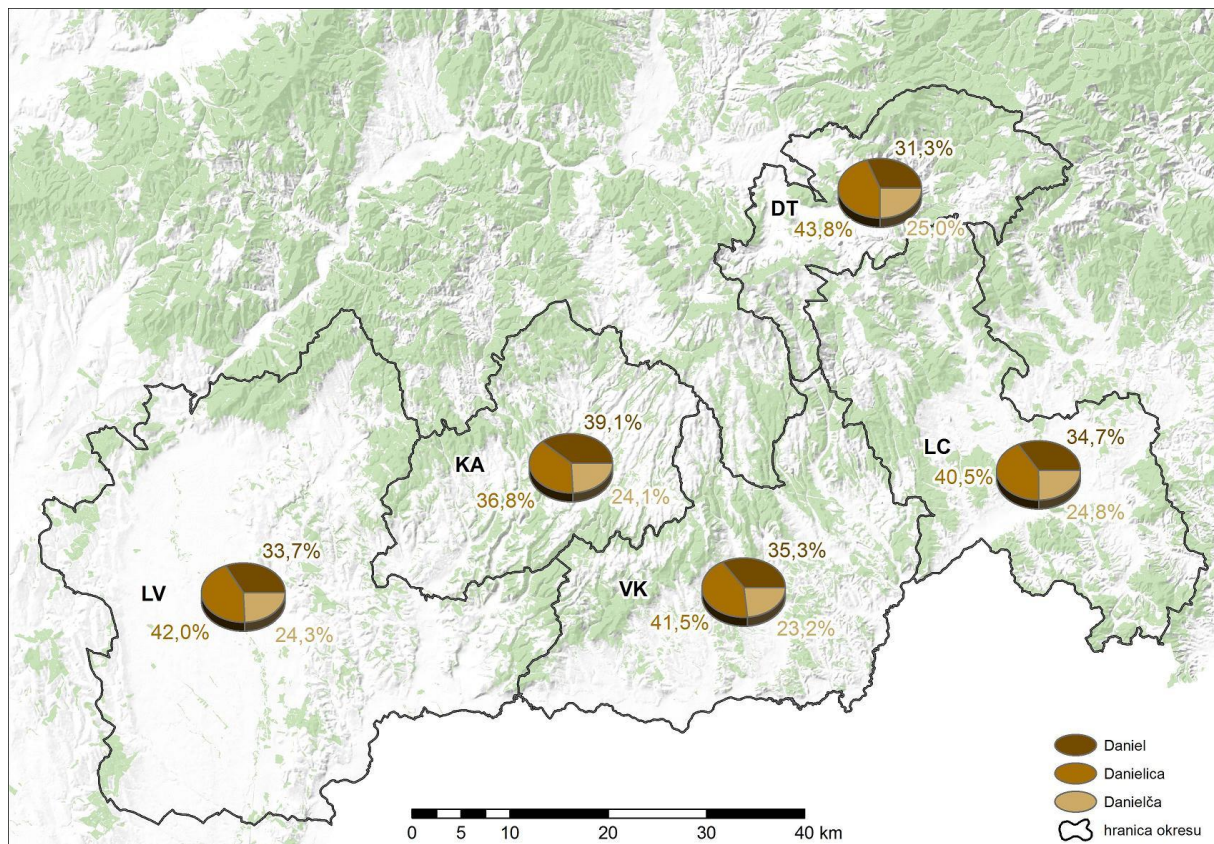
Obr. 13 Vývoj stavov a lovu danielovej zveri v okresoch spolu

Tabuľka 7 Sociálna štruktúra populácií danielovej zveri

Okres	♂ : ♀ : e
Levice	1,00 : 1,25 : 0,72
Krupina	1,00 : 0,94 : 0,62
Veľký Krtíš	1,00 : 1,18 : 0,66
Lučenec	1,00 : 1,17 : 0,71
Detva	1,00 : 1,40 : 0,80
Okresy spolu	1,00 : 1,15 : 0,68
Optimum	1,00 : 1,00 : 0,50

Vysvetlivky:

♂ - daniela, ♀ - danielica, e - danielčatá

Obr. 14 Sociálna štruktúra JKS populácií danielovej zveri podľa okresov v roku 2011

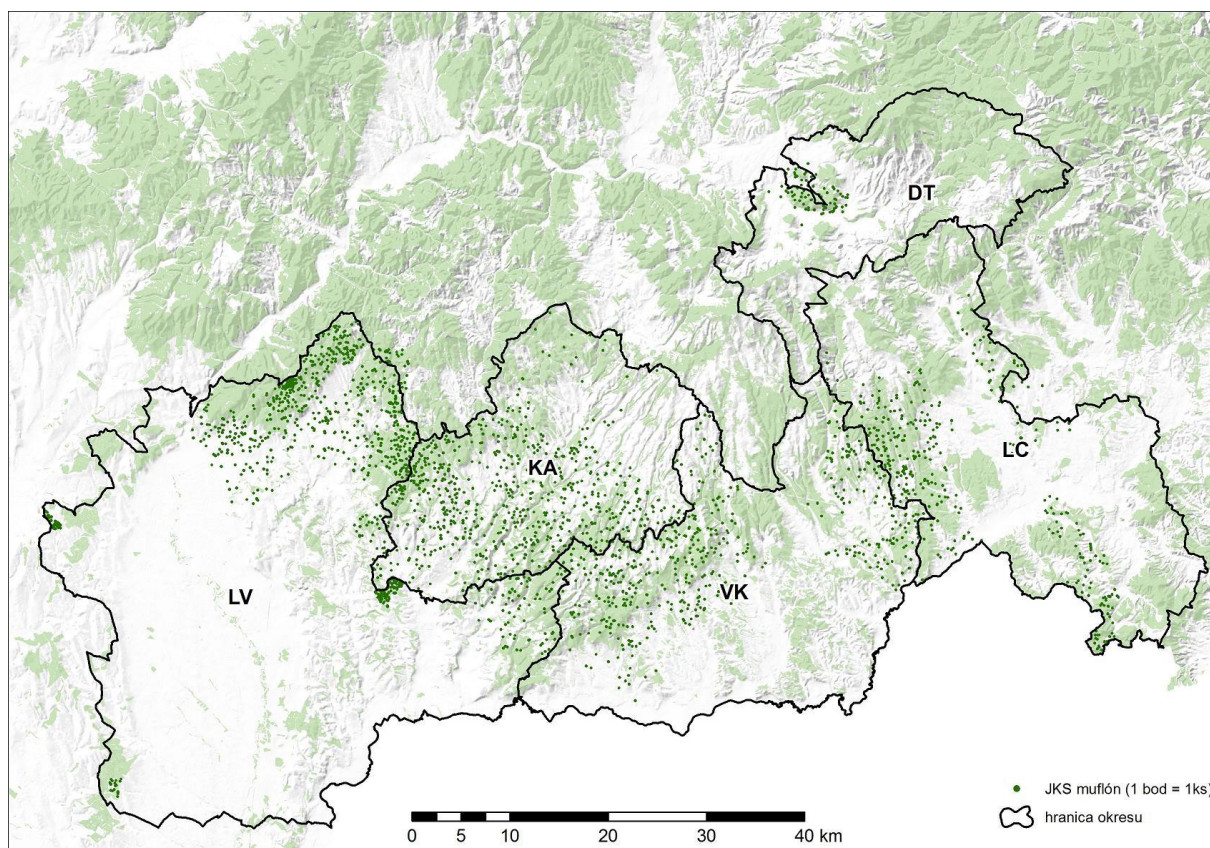
Muflonia zver

Rovnako ako danielia zver, aj zver muflonia sa vyskytuje v niekoľkých navzájom od seba izolovaných populáciách (obrázok 15). Početnosť tejto zveri v posledných rokoch narastá (obrázok 16). Maximum dosiahla v roku 2010, v nasledujúcom roku mierne poklesla. Kým v roku 2002 boli JKS vykázané vo výške 1 530 jedincov, v roku 2010 to už bolo 2 630 jedincov, tzn. že došlo k nárastu o 71,3 %. S nárastom početnosti stúpajú aj jej úlovky. V roku 2002 sa ulovilo spolu 530 jedincov, ale v roku 2011 už 940, čo predstavuje nárast lovu o 77,4 %. Najviac stúpili JKS v okrese Detva, a to o 147,2 %. V okrese Krupina o 104,6 %, Levice o 92,2 %, Lučenec o 80,6 % a v okrese Veľký Krtíš o 20,5 %. Aj lov sa najvýraznejšie zvýšil v okrese Detva, až o 160 %. V okresoch Krupina a Veľký Krtíš o 125,4 % a v okrese Lučenec o 104,5 %. Najnižší nárast bol zaznamenaný v okrese Levice (+ 24,4 %).

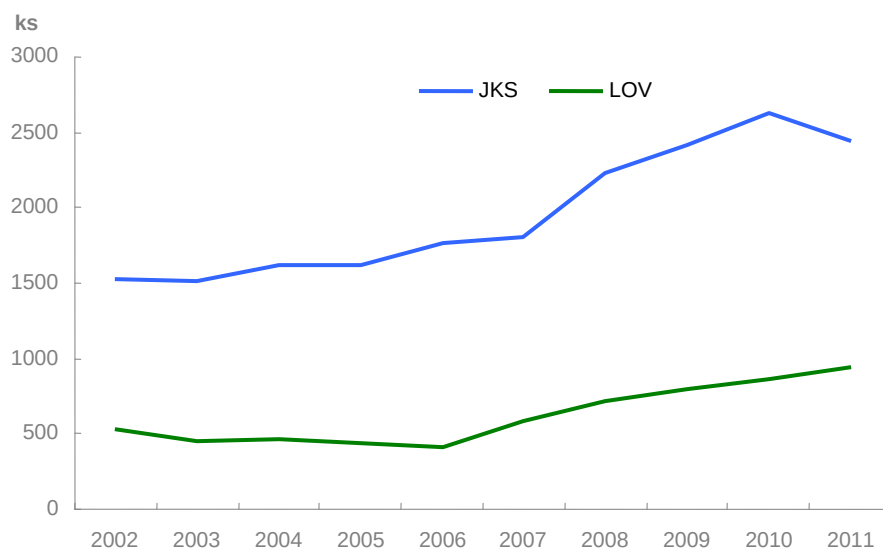
Najvyššia hustota muflonej zveri (vypočítaná podľa hlásených JKS) je v okrese Krupina, a to $12,9 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$ poľovnej plochy. Nasledujú okresy Levice $6,4 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$, Veľký Krtíš $6,3 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$ a Lučenec $4,6 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$. Najmenšia hustota je v okrese Detva ($1,5 \text{ ks} \cdot 1000^{-1} \text{ ha}$). Najviac muflonej zveri na 1000 ha poľovnej plochy sa ulovilo v okrese Krupina 5,0 ks, ďalej v okrese Veľký Krtíš 3,0 ks, Levice 2,1 ks a Lučenec 1,9 ks. Najmenej v okrese Detva (0,5 ks).

Aj v populáciách muflonej zveri je vyššie zastúpenie muflónic a muflónčiat (obrázok 17). Celkove na jedného muflóna pripadá 1,12 muflónic a 0,71 muflónčiat, pritom optimálny pomer by mal byť 1,0:1,0:0,5 (tabuľka 8). Výnimkou je len okres Detva, kde je situácia opačná, v prospech samcov, čo možno v súčasnej dobe, keď je potrebné znižovať stavy všetkej raticovej zveri, považovať za správne.

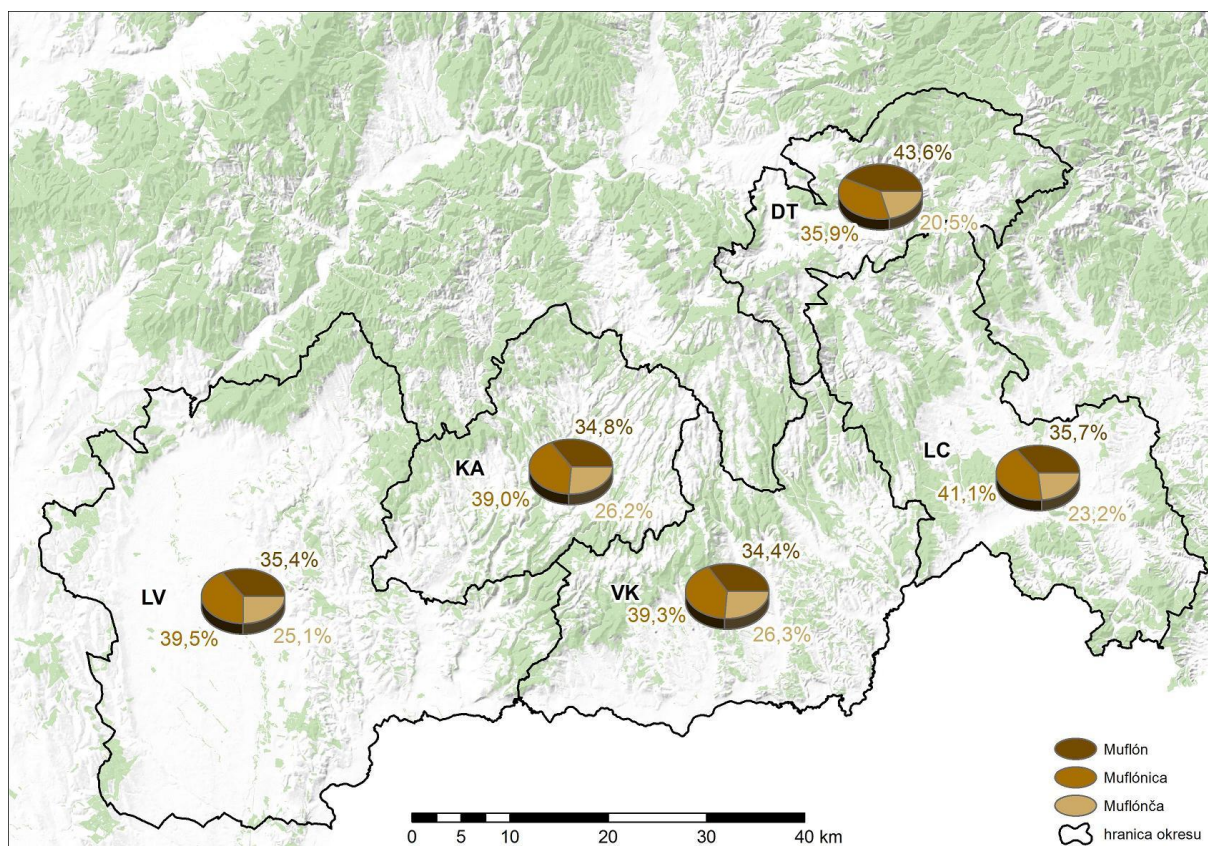
Súčasný hlásený JKS prevyšujú 2,1 násobne (o 109 %) vypočítané NKS, ktoré sú určené pre dotknuté okresy spolu vo výške 1 256 ks.

Obr. 15 Rozšírenie a hustota muflonej zveri v záujmovom území

Obr. 16 Vývoj stavov a lovu muflonej zveri v okresoch spolu

Obr. 17 Sociálna štruktúra JKS populácií muflonej zveri podľa okresov v roku 2011

Tabuľka 8 Sociálna štruktúra populácií muflonej zveri

Okres	♂ : ♀ : e
Levice	1,00 : 1,12 : 0,71
Krupina	1,00 : 1,12 : 0,75
Veľký Krtíš	1,00 : 1,14 : 0,77
Lučenec	1,00 : 1,15 : 0,65
Detva	1,00 : 0,82 : 0,47
Okresy spolu	1,00 : 1,12 : 0,71
Optimum	1,00 : 1,00 : 0,50

Vysvetlivky:

♂ - muflóny, ♀ - muflónice, e - muflónčatá

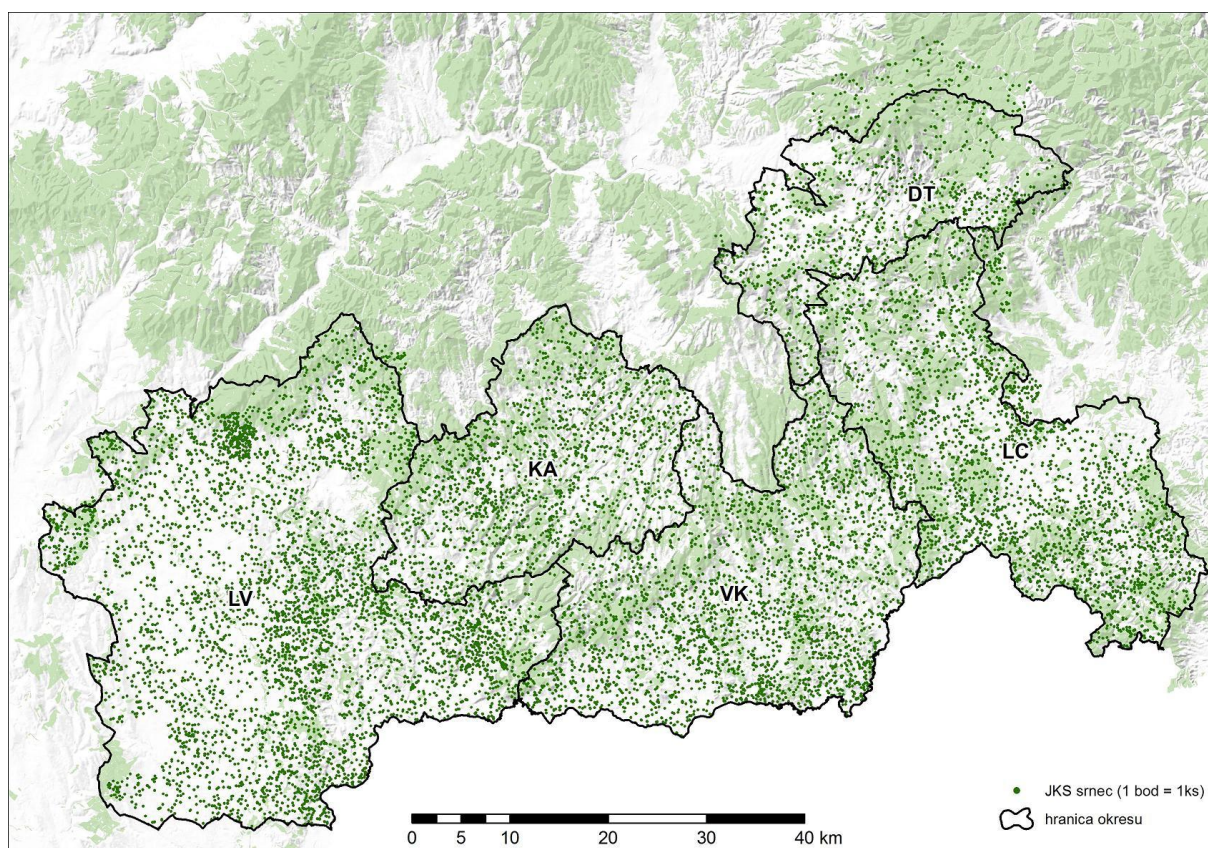
Srnčia zver

Srnčia zver je rozšírená celoplošne vo všetkých predmetných okresoch (obrázok 18). Vyskytujú sa tu obe ekoformy, tzn. lesná i poľná. Početnosť tejto zveri v posledných rokoch narastá, ale nie až tak výrazne ako v prípade jelenej, danialej, či muflonej zveri. Kým v roku 2002 boli JKS vykázané vo výške 10 400 jedincov, v roku 2011 to už bolo 12 650 jedincov, tzn. že došlo k nárastu o 21,6 % (obrázok 19). S nárastom početnosti stúpajú aj jej úlovky. V roku 2002 sa ulovilo spolu 2 400 jedincov, ale v roku 2011 už 3 400, čo predstavuje nárast lovu o 41,7 %. Najviac stúpili JKS a aj lov v okrese Detva (JKS o 133,4 %, lov o 57,1 %). Nasleduje okres Lučenec (+ 38,5 %, + 49,3 %), Veľký Krtíš (+ 20,4 %, + 47,2 %), Levice (+ 13,9 %, + 36,7 %) a Krupina (+ 12,9 %, + 33,7 %).

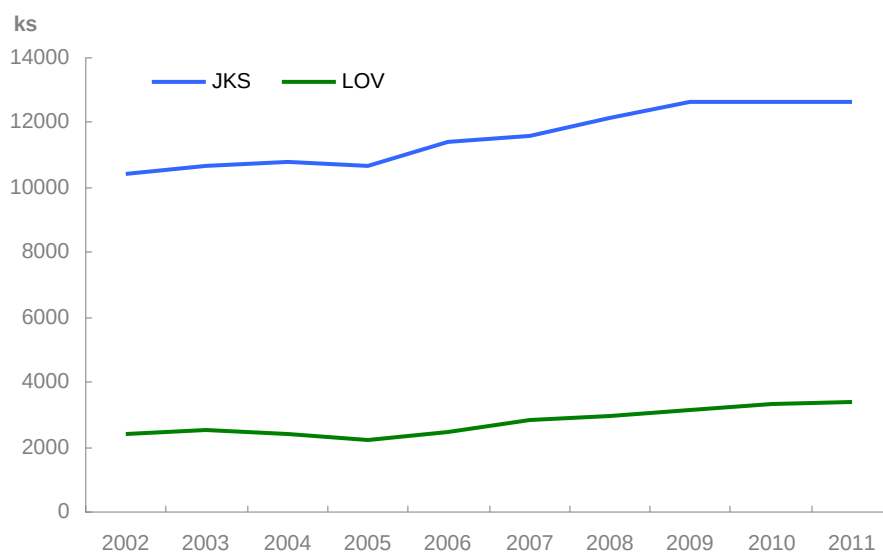
Hustota srnčej zveri (vypočítaná podľa hlásených JKS) je v okresoch Levice, Krupina, Veľký Krtíš a Lučenec takmer na rovnakej úrovni (30,8 až 35,6 ks.1000⁻¹ ha poľovnej plochy). Podstatne nižšia je v okrese Detva, kde dosahuje hodnotu 19,4 ks.1000⁻¹ ha. Najviac srnčej zveri na 1000 ha poľovnej plochy sa ulovilo v okrese Veľký Krtíš 9,9 ks, ďalej v okrese Levice 9,6 ks, Lučenec 9,3 ks a Krupina 8,7 ks. Najmenej v okrese Detva (3,8 ks).

Sociálna štruktúra populácií v predmetných okresoch je blízka optimálnemu stavu, aj keď v niektorých okresoch je mierna prevaha sŕn a srnčiat (obrázok 20). Celkove na jedného srnca pripadá 1,02 sŕn a 0,59 srnčiat (tabuľka 9). Najmenej priaznivá je situácia v okrese Detva (1,0:1,13:0,68) a Krupina (1,0:1,12:0,71).

V prípade srnčej zveri je najmenší rozdiel medzi JKS a NKS, teda je najmenšie prezverenie. Súčasné hlásené JKS prevyšujú NKS len 1,2 násobne (o 23 %). NKS sú pre dotknuté okresy spolu určené vo výške 10 229 ks.

Obr. 18 Rozšírenie a hustota srnčej zveri v záujmovom území

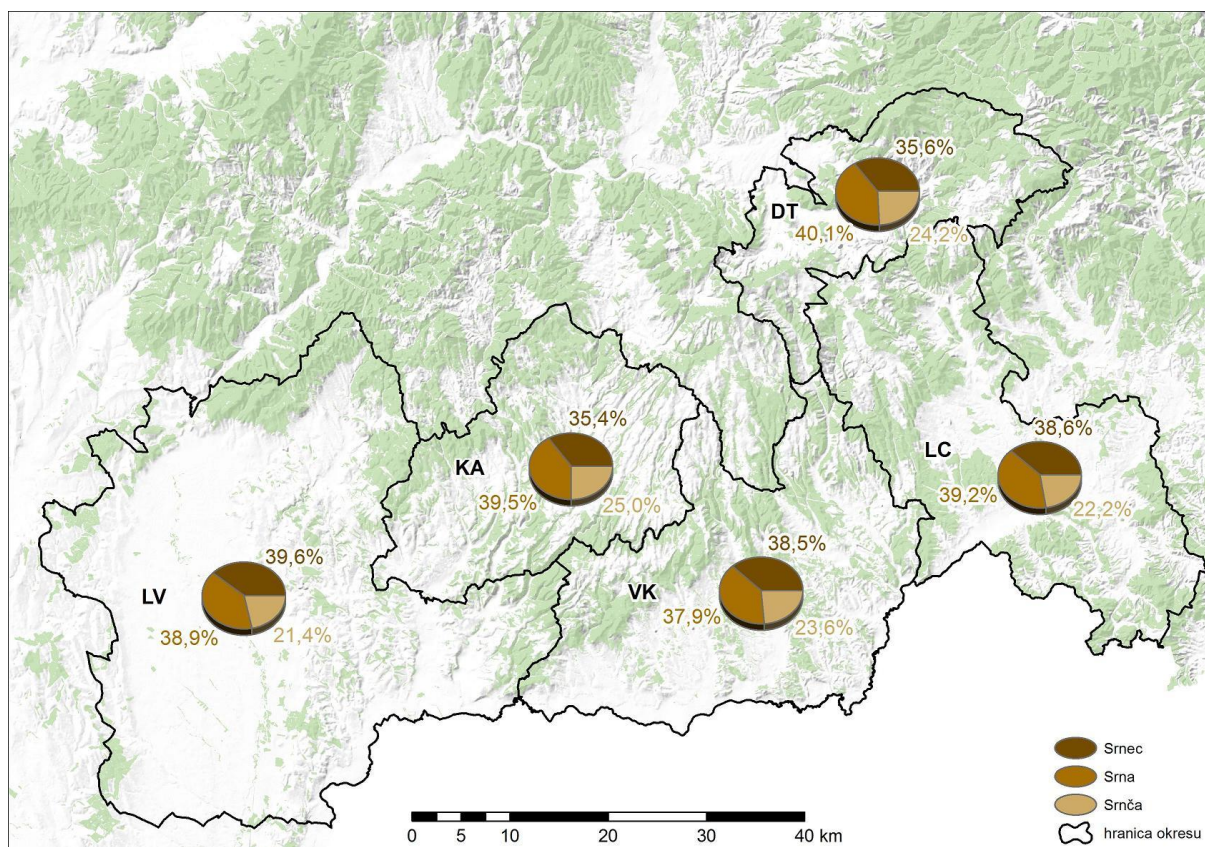
Obr. 19 Vývoj stavov a lovu srnčej zveri v okresoch spolu

Tabuľka 9 Sociálna štruktúra populácií srnčej zveri

Okres	♂ : ♀ : e
Levice	1,00 : 0,98 : 0,54
Krupina	1,00 : 1,12 : 0,71
Veľký Krtíš	1,00 : 0,99 : 0,61
Lučenec	1,00 : 1,02 : 0,57
Detva	1,00 : 1,13 : 0,68
Okresy spolu	1,00 : 1,02 : 0,59
Optimum	1,00 : 1,00 : 0,50

Vysvetlivky:

♂ - srnec, ♀ - srny, e - srnčatá

Obr. 20 Sociálna štruktúra JKS populácií srnčej zveri podľa okresov v roku 2011

Diviacia zver

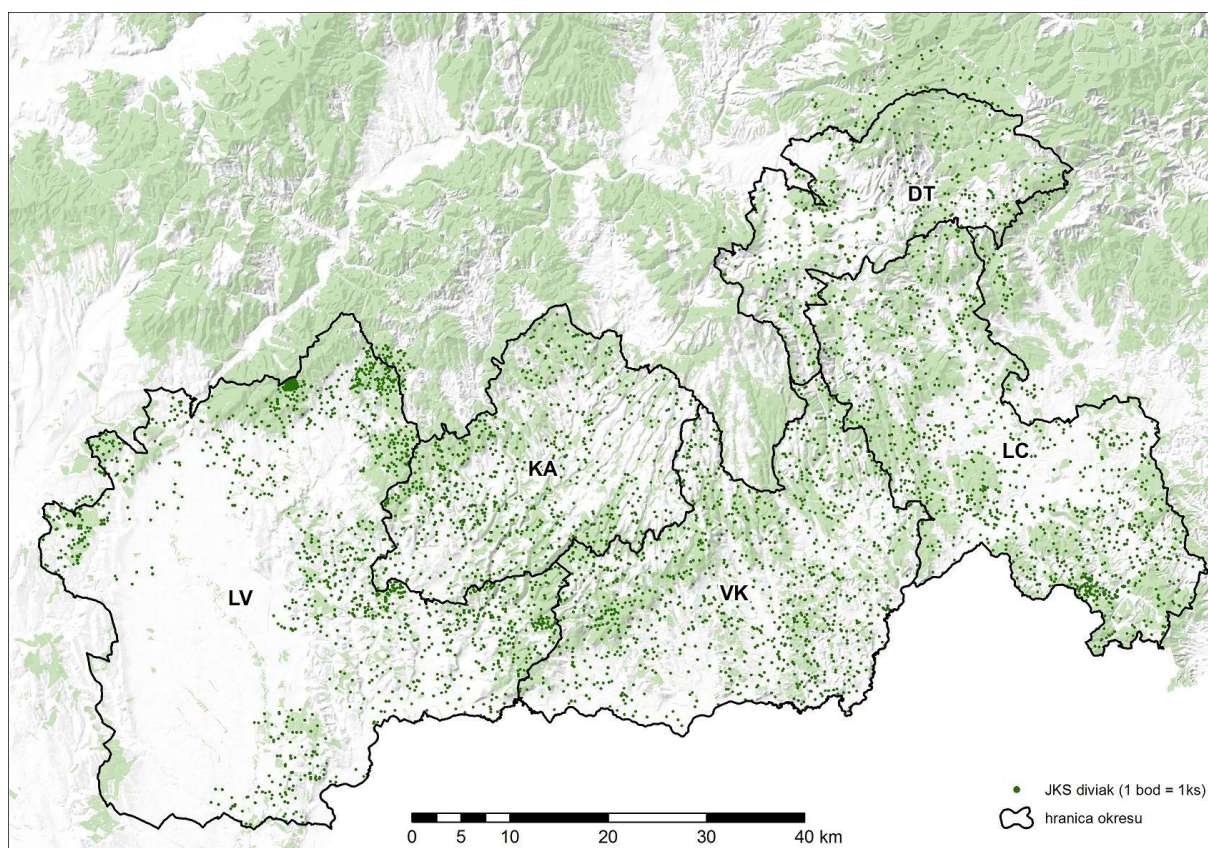
Diviacia zver je rozšírená celoplošne vo všetkých predmetných okresoch (obrázok 21). Početnosť a lov tejto zveri v posledných rokoch narastá, aj keď sa vyskytujú časté medziročné výkyvy (obrázok 22). Kým v roku 2002 boli JKS vykázané vo výške 3 700 jedincov, v roku 2011 to už bolo 4 550 jedincov, tzn. že došlo k nárastu o 23 %. S nárastom početnosti stúpajú aj jej úlovky. V roku 2002 sa ulovilo spolu 3 500 jedincov, ale v roku 2011 už 5 700, čo predstavuje nárast lovu o 62,9 %. Najviac stúpili JKS v okresoch Detva (o 144,6 %) a Lučenec (o 46,1 %). S výnimkou okresu Krupina, kde vzrástol lov len o 19,1 %, v ostatných okresoch vzrástol lov výrazne. Najviac v okresoch Detva o 89,9 % a Veľký Krtíš o 85,9 %. Nasleduje okres Levice (+ 70,6 %) a Lučenec (+ 64,5 %).

Hustota diviacej zveri (vypočítaná podľa hlásených JKS) je najvyššia v okrese Lučenec a to na úrovni 14,0 ks.1000⁻¹ ha poľovnej plochy, o niečo nižšia je v okresoch Veľký Krtíš

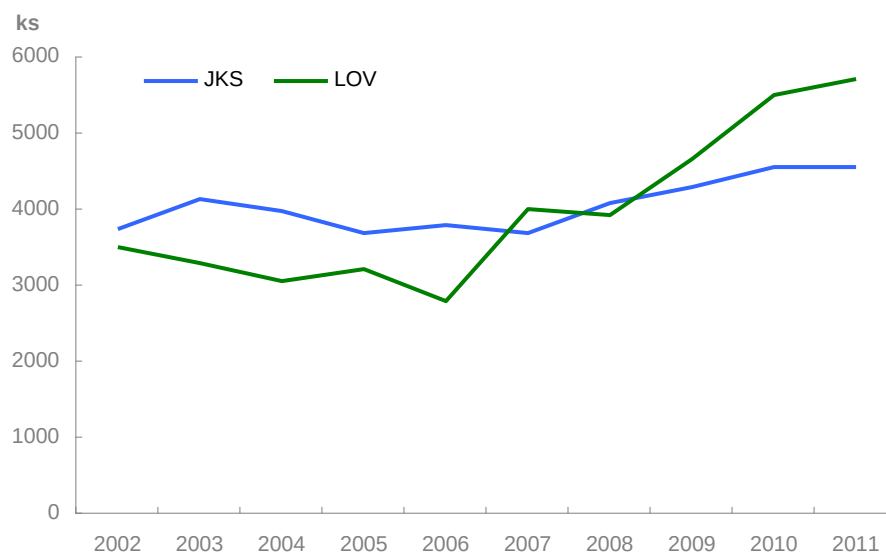
(13,4 ks.1000⁻¹ ha) a Krupina (13,0 ks.1000⁻¹ ha). V okrese Levice dosahuje 10,2 ks.1000⁻¹ ha a v okrese Detva 8,4 ks.1000⁻¹ ha. Najviac diviačej zveri na 1000 ha poľovnej plochy sa ulovilo v okrese Veľký Krtíš 22,1 ks, ďalej v okrese Lučenec 17,3 ks, Krupina 16,2 ks a Levice 11,7 ks. Najmenej v okrese Detva (8,4 ks).

Sociálna štruktúra populácií v predmetných okresoch je obzvlášť nepriaznivá, nakoľko je v nich nedostatok dospelých diviakov a diviačíc a výrazný prebytok lanštiakov a diviačat (obrázok 23). Populácie sú nadmerne zmladené a prevláda samičia zver. Na jedného dospelého diviaka pripadá 1,18 diviačíc, 2,18 lanštiakov a až 3,57 diviačat (tabuľka 10). Optimálny by mal byť pomer 1,00:1,00:1,04:1,30. Najhoršia je situácia v okrese Levice, ale ani v ostatných okresoch nie je situácia v tomto smere uspokojivá. Nižší podiel diviačat a lanštiakov v okrese Detva má na svedomí stály predačný tlak vlka dravého a horšie prírodné podmienky pre túto zver.

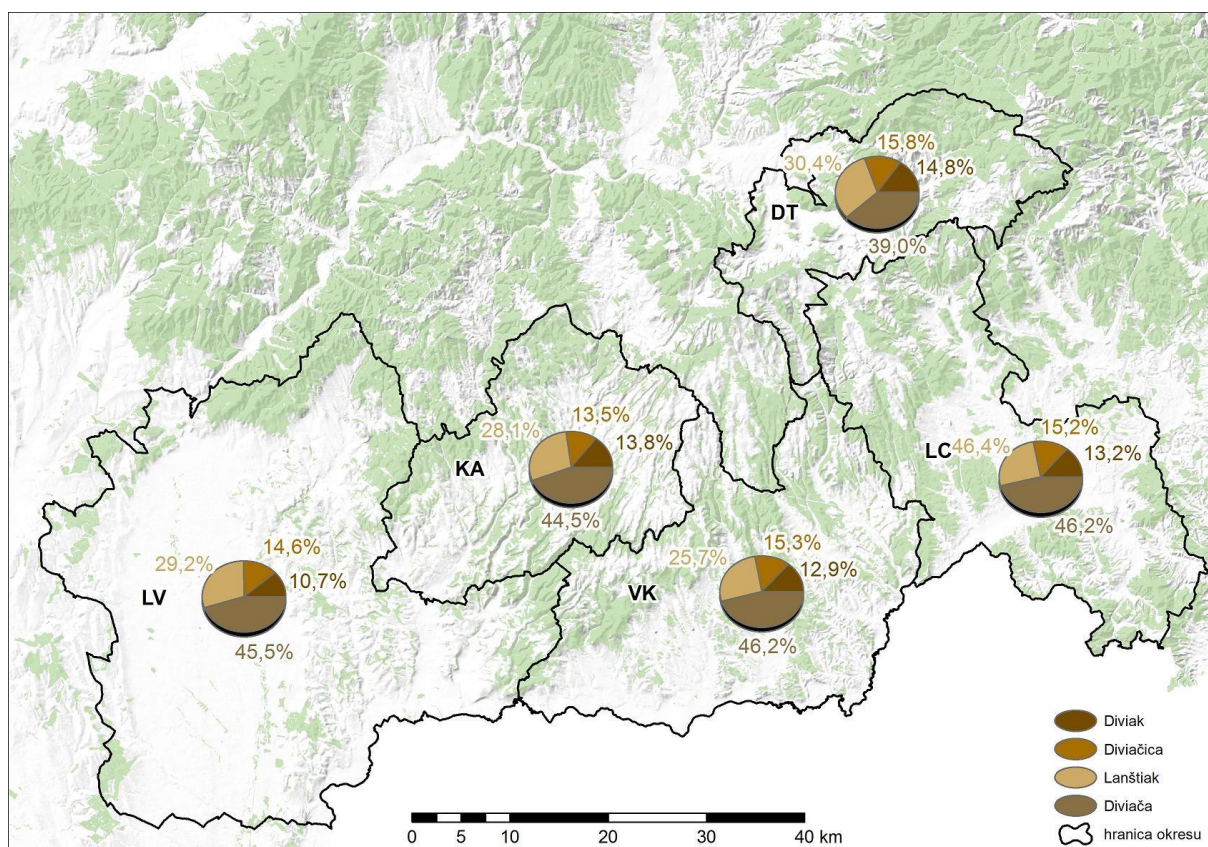
Súčasný hlásený JKS prevyšujú 1,6 násobne (o 63 %) vypočítané NKS, ktoré sú určené pre dotknuté okresy spolu vo výške 2 793 ks.

Obr. 21 Rozšírenie a hustota diviačej zveri v záujmovom území

Obr. 22 Vývoj stavov a lovu diviačej zveri v okresoch spolu

Obr. 23 Sociálna štruktúra JKS populácií diviačej zveri podľa okresov v roku 2011

Tabuľka 10 Sociálna štruktúra populácií diviačej zveri

Okres	♂ : ♀ : lanšt. : ⊕
Levice	1,00 : 1,37 : 2,74 : 4,27
Krupina	1,00 : 0,98 : 2,03 : 3,22
Veľký Krtíš	1,00 : 1,18 : 1,99 : 3,58
Lučenec	1,00 : 1,16 : 1,90 : 3,44
Detva	1,00 : 1,06 : 2,05 : 2,63
Okresy spolu	1,00 : 1,18 : 2,18 : 3,57
Optimum	1,00 : 1,00 : 1,04 : 1,30

Vysvetlivky:

♂ - dospelé diviaky, ♀ - dospelé diviačice, lanšt. – lanštiaky, ⊕ - diviačatá

Malá zver

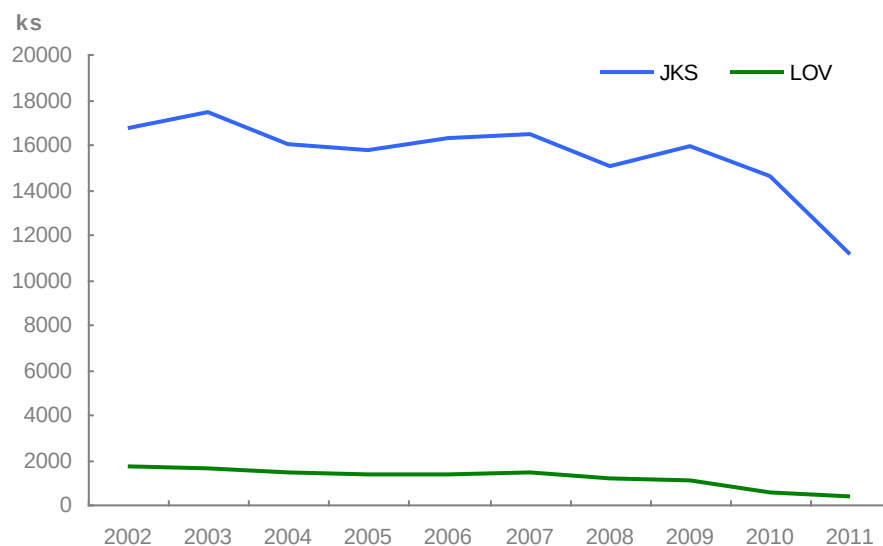
Významné postavenie v poľovníctve vybraných okresov má aj malá zver, najmä bažant a zajac. V minulosti (do 70. rokov minulého storočia) patrila táto zver k pilierom poľovníctva na celom Slovensku. Raticovej zveri bolo v tom čase veľmi málo. Z hľadiska produkcie diviny v rokoch 1924 – 1929 pripadalo na raticovú zver len 22,1 % a napr. na zajaca až 73,7 %. V súčasnosti je situácia opačná. Malá zver je v minime a na ústupe (bez umelého chovu bažanta by bola situácia ešte horšia) a pilierom poľovníctva je raticová zver. V roku 2012 sa podieľala raticová zver na produkcii diviny 95,8 %, zatiaľ čo malá zver už len 4,2 %.

Kým početnosť a lov raticovej zveri neúnosne stúpa, trend vývoja malej zveri je klesajúci. Početnosť malej zveri v druhej polovici minulého storočia značne poklesla, najprv jarabice, po nej zajaca a nakoniec aj bažanta, ktorého lov sa síce zvýšil, ale len vďaka vypúšťaniu umelo odchovej zveri. V súčasnosti je jarabica, ktorej sa v minulosti lovilo stotisíce kusov, kriticky ohrozenou zverou. Divý králik z prírody takmer vymizol najmä v dôsledku nákazy myxomatózou a neskoršie aj tzv. králičieho moru (RHD). Poklesla početnosť kačice divej, aj keď sa to na úlovku tak výrazne neprejavilo. Naproti tomu sa silne zvýšila početnosť lišky a poľnej srnčej zveri.

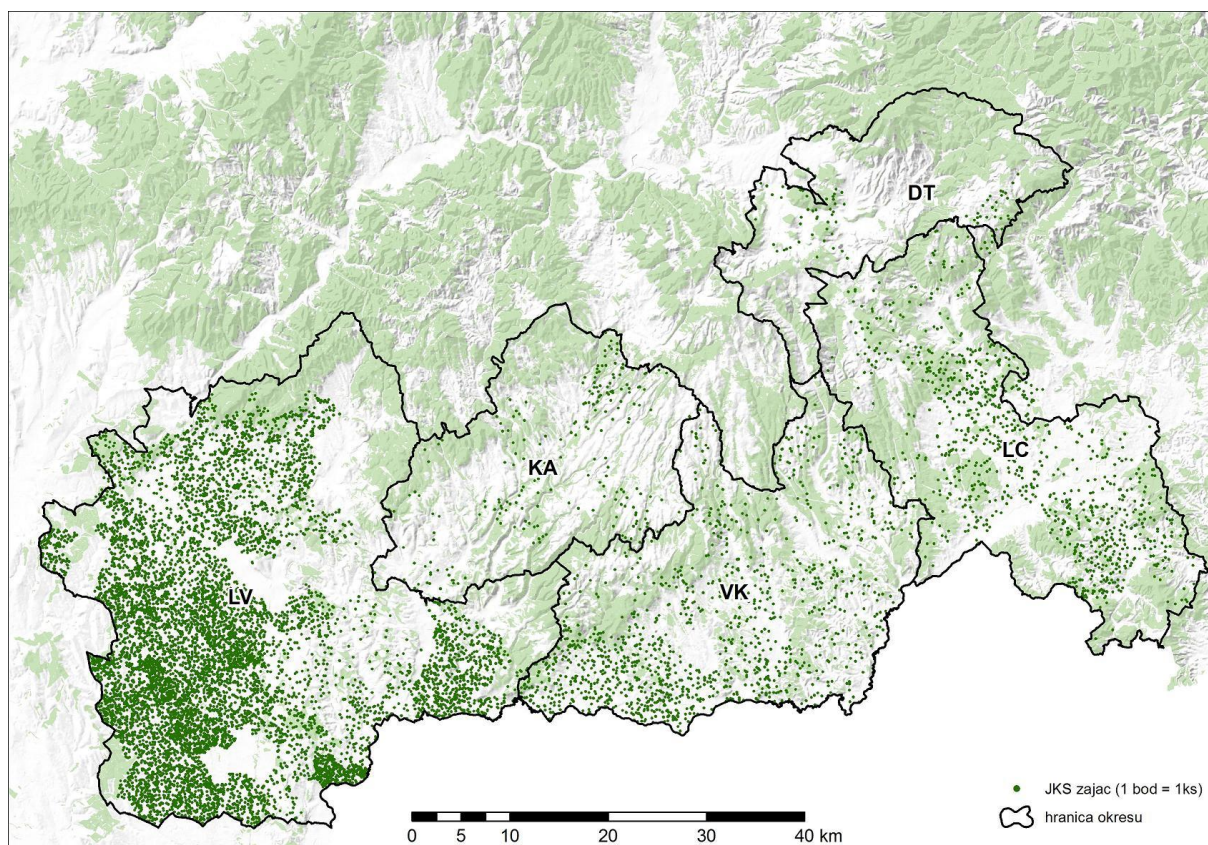
Hlavnou príčinou poklesu početnosti malej zveri na Slovensku bola intenzifikácia rastlinnej výroby. V dôsledku sceľovania honov, rozorania medzí a likvidácie krajinej zelene sa veľmi znížila biodiverzita v agrárnej krajine, k čomu prispela aj aplikácia prípravkov proti burine, chorobám a škodcom rastlín a (v minulosti často aj nadmerná) aplikácia priemyselných hnojív, najmä dusíkatých. Mechanizácia rastlinnej výroby spôsobuje veľké straty na mláďatách a násadách a takisto aj neustále sa rozširujúca automobilová doprava.

V súvislosti so znížením intenzity rastlinnej výroby v dôsledku ekonomickej recesie sa očakávalo, že sa zvýši biodiverzita agrárnej krajiny a tým i početnosť malej zveri. Naďalej sa pestujú monokultúry poľnohospodárskych plodín na veľkých honoch, čo malej zveri nevyhovuje.

Najhoršia situácia je pri zajacovi poľnom (*Lepus europaeus*), ktorého lov za posledných 10 rokov poklesol o 80 % a naďalej klesá (obrázok 24). Spolu sa ulovilo v roku 2011 v predmetných okresoch 340 ks, z toho až 97 % v okrese Levice (2,4 ks.1000⁻¹ ha). V ostatných okresoch sa zajac vzhľadom na nízke stavy už takmer neloví, napriek tomu že sa tu vyskytuje (obrázok 25). V porovnaní s rokom 2002 JKS poklesli o 34 %. Najvyššia hustota zajacov je v okrese Levice (61,9 ks.1000⁻¹ ha). Nasleduje okres Veľký Krtíš (16,3 ks.1000⁻¹ ha), Lučenec (12,6 ks.1000⁻¹ ha), Krupina (4,4 ks.1000⁻¹ ha) a Detva (1,7 ks.1000⁻¹ ha). Súčasný JKS dosahujú len 67 % z určených NKS (16 593 ks).

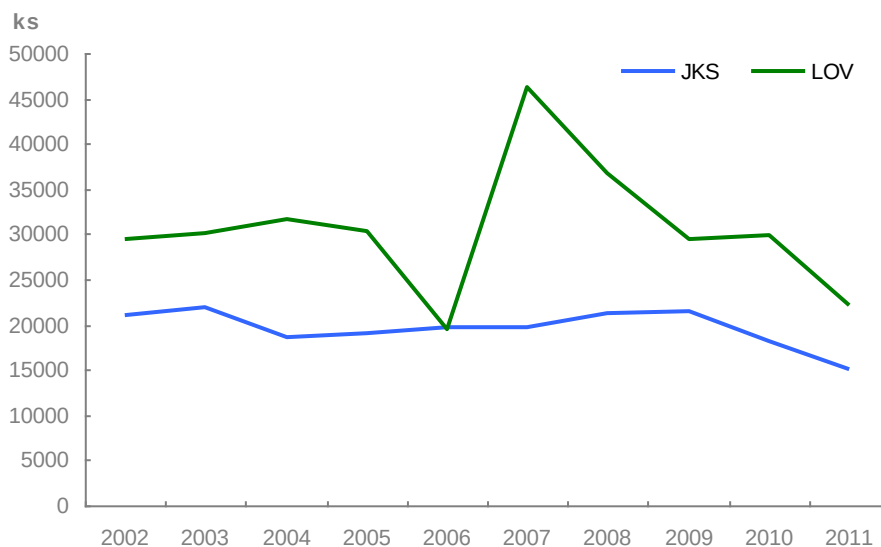
Obr. 24 Vývoj stavov a lovu zajačej zveri v okresoch spolu

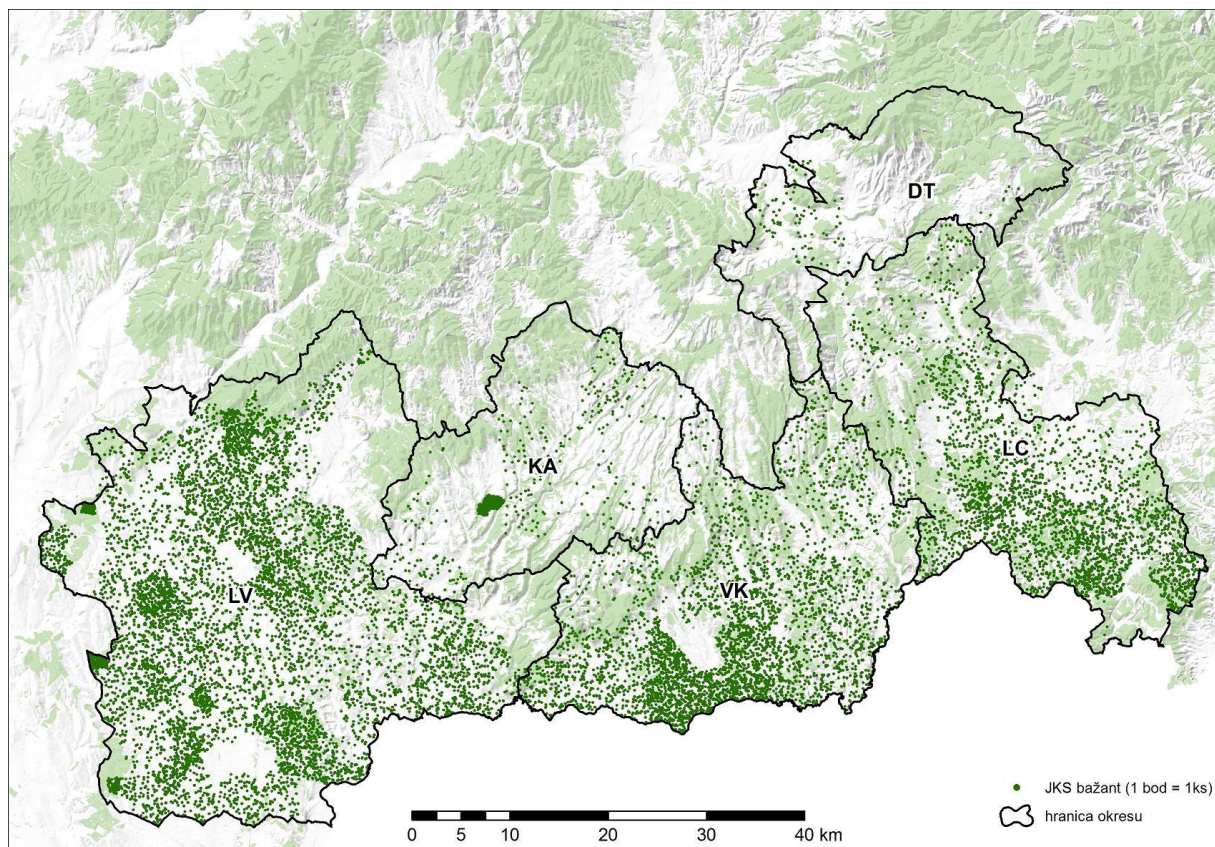
Obr. 25 Rozšírenie a hustota zajačej zveri v záujmovom území

Úpadok lovu bažantnej zveri (*Phasianus colchicus*) nebol tak dramatický ako v prípade zajaca (pokles lovu o 25 %), ale to len vďaka vysokému podielu lovu farmovo odchovaných bažantov vypúšťaných do bažantníc tesne pred poľovačkami (obrázok 26). Spolu sa ulovilo v poslednom roku 22 tis. jedincov bažantnej zveri, najviac v okresoch Levice (82 %, 129,8 ks.1000⁻¹ ha) a Veľký Krtíš (14 %, 39,5 ks.1000⁻¹ ha). V týchto okresoch sa nachádzajú

známe bažantnice štátneho podniku Lesy SR, š.p. (Pata, Veľký Dvor, Karikáš, Čereš – Želiezovce), ale i bažantnice iných neštátnych subjektov. V ostatných okresoch bol lov podstatne nižší. V okrese Krupina sa ulovilo 10,4 ks.1000⁻¹ ha, Lučenec 6,6 ks.1000⁻¹ ha a Detva 0,2 ks.1000⁻¹ ha. Je predpoklad, že v týchto okresoch sa realizuje vo väčšine lov prírodných divých bažantov. Bažantia zver sa vyskytuje vo všetkých okresoch, pričom najvyššie JKS a hustotu dosahuje v okrese Levice 55,5 ks.1000⁻¹ ha. Nasledujú okresy Veľký Krtíš (49,6 ks.1000⁻¹ ha), Lučenec (39,2 ks.1000⁻¹ ha), Krupina (11,4 ks.1000⁻¹ ha) a Detva (2,0 ks.1000⁻¹ ha). V porovnaní s rokom 2002 JKS bažantej zveri poklesli o 28 %. Súčasný JKS sú na úrovni NKS (15 300 ks), ale to len vďaka vypúšťaniu umelo odchovaných farmových jedincov.

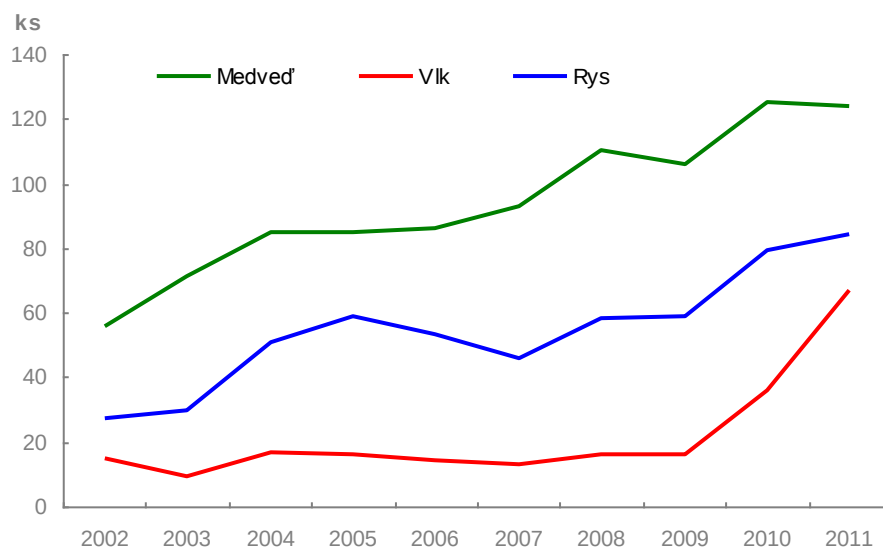
Obr. 26 Vývoj stavov a lovu bažantej zveri v okresoch spolu

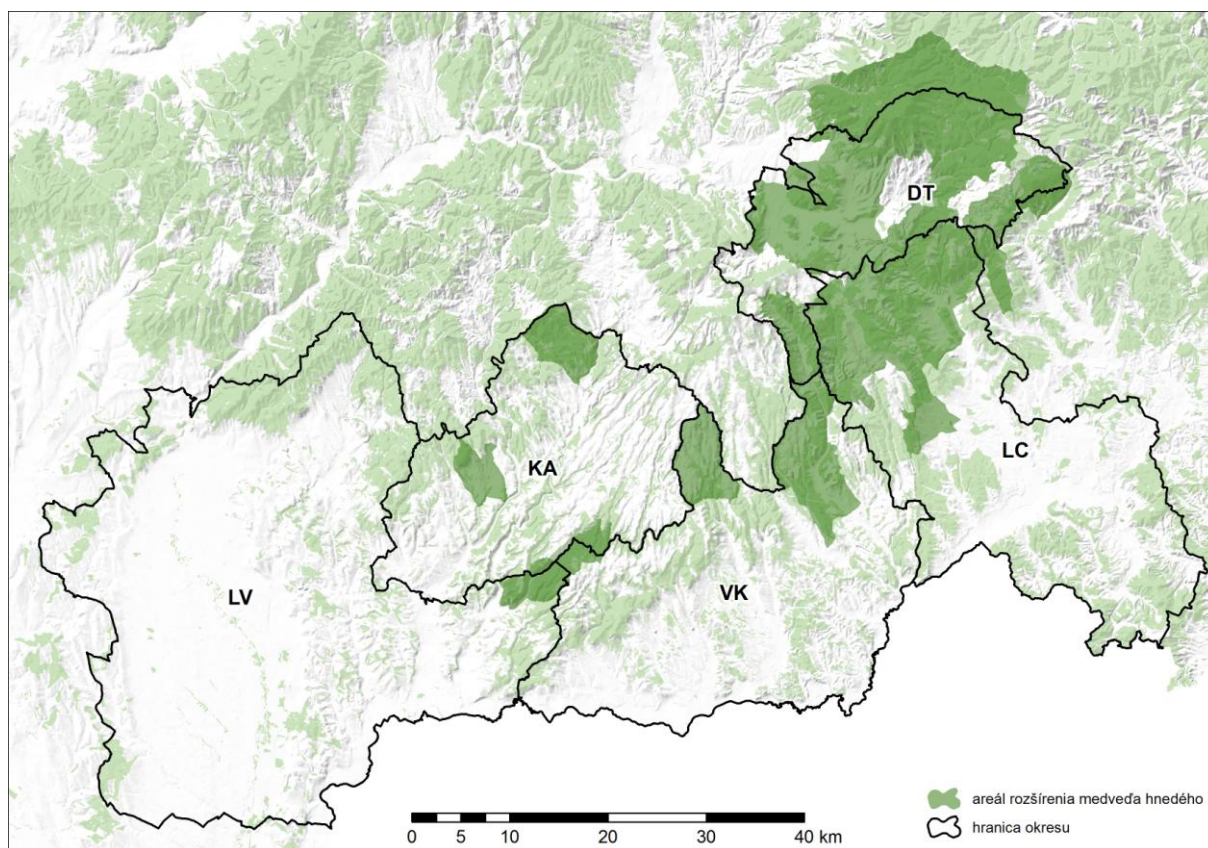
Obr. 27 Rozšírenie a hustota bažantej zveri v záujmovom území

Veľké šelmy

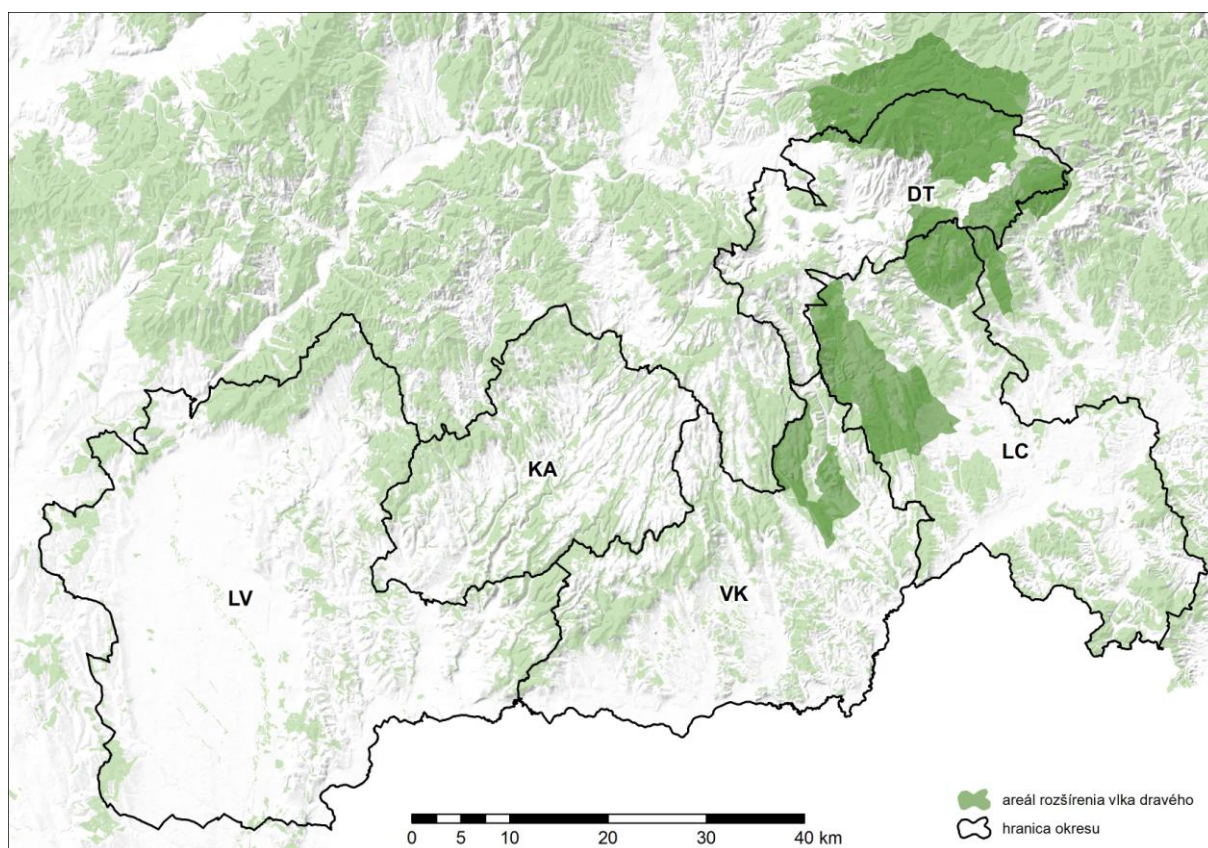
S nárastajúcim stavom raticovej zveri je možné pozorovať aj nárast stavov veľkých šeliem (medveď hnedý, vlk dravý a rys ostrovid), ktorých korisťou je raticová zver. Napriek tomu, že vybrané okresy, s výnimkou okresu Detva, tvoria vonkajšie pásmo areálu výskytu veľkých šeliem na Slovensku, v posledných rokoch je možné pozorovať už trvalý výskyt a postupné zvyšovanie početnosti a zväčšovanie areálu. V roku 2011 vykazované JKS z úrovne poľovných revírov (medveď 124 ks, vlk 67 ks, rys 84 ks, obrázok 28) je potrebné pokladať za nadhodnotenú. Je to spôsobené tým, že areál výskytu veľkých šeliem zasahuje do viacerých revírov a tak často dochádza ku viacnásobnému vykázaniu toho istého jedinca v štatistike. Skutočná početnosť môže byť vo výške 1/3 až 1/2 vykázaných stavov. Súčasný areál výskytu jednotlivých druhov veľkých šeliem znázorňujú obrázky 29, 30, 31. Z nich je evidentné, že centrom výskytu všetkých troch šeliem je okres Detva a severné časti okresu Lučenec, teda orografické celky Poľana, Ostrôžky a Javorie. Okrem toho sa medveď a rys vyskytujú aj ďalej smerom na západ v Štiavnických vrchoch, v okresoch Krupina a Levice. Medveď a rys sú na Slovensku celoročne chránené. Lov medveďa schvaľuje a povoľuje na základe žiadosti užívateľa poľovného revíru Ministerstvo životného prostredia SR. Lov vlka dravého je možný v čase od 1. novembra do 15. januára. Kvótu lovu vlka určuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

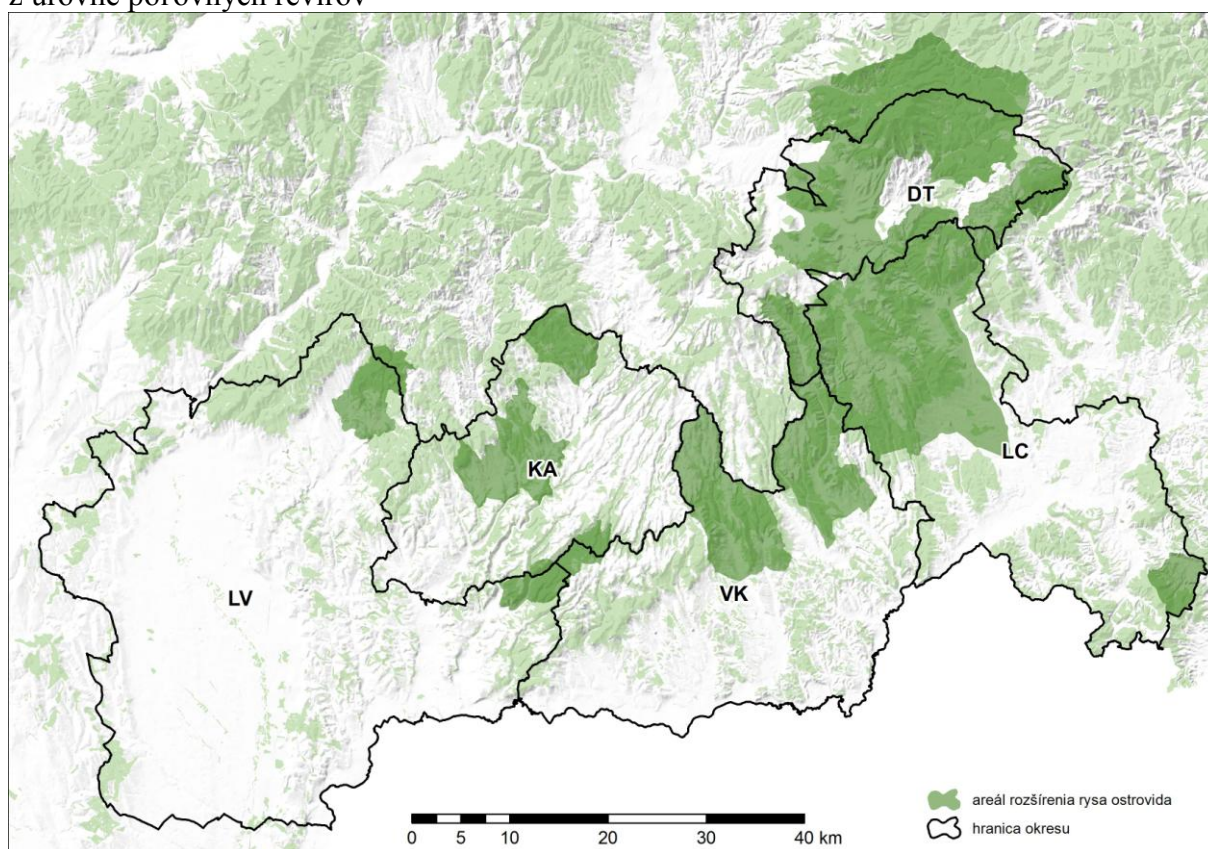
Obr. 28 Vývoj početnosti veľkých šeliem v záujmovom území

Obr. 29 Areál rozšírenia medveďa hnedého v záujmovom území v roku 2011 podľa hlásení z úrovne poľovných revírov

Obr. 30 Areál rozšírenia vlka dravého v záujmovom území v roku 2011 podľa hlásení z úrovne poľovných revírov

Obr. 31 Areál rozšírenia rysa ostrovida v záujmovom území v roku 2011 podľa hlásení z úrovne poľovných revírov

3.4 Zvernice a bažantnice

Zvernicový chov má na Slovensku dlhú tradíciu a rozhodujúcou mierou prispel k zachovaniu niektorých autochtónnych druhov raticovej zveri a k aklimatizácii introdukovaných druhov. Zvernice okrem toho plnili a aj v súčasnosti plnia komerčné a reprezentačné funkcie.

V zmysle poľovníckej legislatívy sa rozlišujú samostatné a uznané zvernice a samostatné a uznané bažantnice. Pritom samostatné zvernice a samostatné bažantnice sa považujú za poľovný revír.

Samostatnou zvernicou je druh oploteného poľovného revíru s vhodnými podmienkami na intenzívny chov raticovej zveri, ktorými sú najmä dostatok prírodnej potravy a vody, podmienky na vývoj, pohyb, úkryt, pokoj a rozmnožovanie. Vyžaduje sa výmera najmenej 50 ha, z čoho je najmenej 20 ha lesných pozemkov. Uznanou zvernicou je oplotená časť poľovného revíru slúžiaca na účely prezimovania, rozmnožovania, aklimatizácie, karantény, výskumu zveri a jej lovu alebo na výcvik poľovne upotrebitelných psov.

Za samostatnú bažantnicu možno uznať súvislé poľovné pozemky, ktoré vytvárajú spolu výnimočne vhodné podmienky na intenzívny chov bažantej zveri, na ich ploche sa nachádza najmenej 50 ha lesa, remízok alebo trstín a sú v nich dostatočné potravinové zdroje a vodné zdroje. Pritom sa vyžaduje, aby celková výmera samostatnej bažantnice dosahovala aspoň 250 ha. Uznanou bažantnicou je časť poľovného revíru, v ktorej sú vhodné podmienky na intenzívny chov bažantej zveri, nachádza sa v nej najmenej 25 ha lesa, remízok alebo trstín a sú v nej dostatočné potravinové zdroje a vodné zdroje.

V súčasnosti je evidovaných na území dotknutých okresov 6 samostatných zverníc s celkovou výmerou 1 178 ha, čo predstavuje 0,3 % poľovnej plochy. Ich priemerná výmera je 196 ha. Najmenšia z nich má výmeru 23 ha a najväčšia 393 ha. Zákomom o poľovníctve stanovenú výmeru samostatných zverníc, najmenej 50 ha, nedosahuje len 1 zvernica. Počet zverníc sa v poslednom období zvyšuje. Vzrastá záujem budovať špeciálne diviacie zvernice, ako dôsledok zvýšeného dopytu po spoločných poľovačkách na diviačiu zver s požiadavkou garantovaných výradov. Sú zárukou relatívne stabilných výsledkov aj bez hrozby nadmerných škôd spôsobených na poľnohospodárskych kultúrach. Kým v minulosti existovali zvernice výhradne štátnych organizácií, v poslednom období sa zvyšuje počet zverníc vo vlastníctve fyzických a neštátnych právnických osôb. Hlavným druhom zveri vo zverniciach je muflonia a danielia zver. NKS vo všetkých zverniciach spolu sú 219 jedincov danielie zveri, 205 muflonej, 95 jelenej a 97 diviacej zveri. Nedostatkom zverníc je, že JKS výrazne prevyšujú NKS a často sa tu chovajú viaceré druhy zveri bez ohľadu na účel, za akým sa tieto zvernice zriadili.

Na koncentrovaný a intenzívny chov a lov bažantov slúžia samostatné a uznané bažantnice. Ich výmera dosahuje v súčasnosti 4 632 ha, čo je 1,2 % poľovnej plochy vybraných okresov. Z toho na samostatné bažantnice pripadá 3 848 ha, pričom ich priemerná výmera je 641 ha a eviduje sa 6 samostatných bažantníc. Uznaných bažantníc je v súčasnosti 6 a ich priemerná výmera je 784 ha. Počet bažantníc, najmä uznaných, z roka na rok narastá. S bažantiarstvom veľmi úzko súvisí voliárový chov bažantej zveri, ktorého účelom je produkcia bažantej zveri určenej na zazverovanie bažantníc a jej následný lov. Súčasné bažantiarstvo bez voliárových chovov už nemôže existovať. Prostredie mnohých bažantníc nevyhovuje chovu bažantej zveri. V súčasnosti sú bažantnice zriadené aj v menších komplexoch lesných porastov, alebo vo väčších remízkach obkolesených intenzívne obhospodávanou poľnohospodárskou pôdou s monokultúrami. Lesy sú bez porastovej a priestorovej úpravy, ktorá by mala vytvárať pre bažanty priaznivé podmienky pre ich prirodzený chov.

Distribúciu samostatných a uznaných zverníc a bažantníc znázorňujú obrázky 32 a 33. V ďalšom uvedieme ich stručnú charakteristiku.

Samostatné zvernice

Zvernica Žuhračka

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepňý závod Levice

okres: Levice

výmera: 150 ha (poľnohospodárske pozemky 4 ha, lesné pozemky 146 ha)

NKS: muflonia zver 40 ks, diviacia zver 36 ks

Zverník Hokovce

obhospodarovateľ: Dudín, s.r.o.

okres: Levice

výmera: 377 ha (poľnohospodárske pozemky 159 ha, lesné pozemky 175 ha, vodné plochy 1 ha, iné pozemky 42 ha)

NKS: jelenia zver 22 ks, danielia zver 44 ks, muflonia zver 65 ks, diviacia zver 45 ks

Zverník Kováčová

obhospodarovateľ: EUROPALT plus, s.r.o.

okres: Levice

výmera: 167 ha (poľnohospodárske pozemky 22 ha, lesné pozemky 144 ha, iné pozemky 1 ha)

NKS: danielia zver 62 ks

Zverník Raj

obhospodarovateľ: Sotex, s.r.o.

okres: Levice

výmera: 393 ha (poľnohospodárske pozemky 73 ha, lesné pozemky 320 ha)

NKS: jelenia zver 43 ks, danielia zver 65 ks, muflonia zver 100 ks, diviacia zver 16 ks, srnčia zver 24 ks

Zverník Imrov Kopec

obhospodarovateľ: Vilad-Vis, s.r.o.

okres: Veľký Krtíš

výmera: 68 ha (poľnohospodárske pozemky 68 ha)

NKS: danielia zver 48 ks

Generačná zvernica Trnavy

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepňý závod Kriváň

okres: Detva

výmera: 23 ha (poľnohospodárske pozemky 11 ha, lesné pozemky 12 ha)

NKS: jelenia zver 30 ks

Samostatné bažantnice

Samostatná bažantnica Pata

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepňý závod Levice

okres: Levice

výmera: 134 ha (poľnohospodárske pozemky 23 ha, lesné pozemky 111 ha)

NKS: bažantia zver 130 ks, srnčia zver 12 ks

Samostatná bažantnica Veľký Dvor

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepňý závod Levice

okres: Levice

výmera: 411 ha (poľnohospodárske pozemky 365 ha, lesné pozemky 42 ha, vodné plochy 4 ha)

NKS: bažantia zver 140 ks, srnčia zver 8 ks, zajačia zver 40 ks

Samostatná bažantnica Holina

obhospodarovateľ: PS Holina

okres: Levice

výmera: 179 ha (poľnohospodárske pozemky 92 ha, lesné pozemky 87 ha)

NKS: bažantia zver 60 ks, srnčia zver 5 ks, zajačia zver 30 ks

Samostatná bažantnica Leveled'

obhospodarovateľ: Miroslav Špaňo

okres: Levice

výmera: 269 ha (poľnohospodárske pozemky 197 ha, lesné pozemky 64 ha, vodné plochy 8 ha)

NKS: bažantia zver 208 ks, srnčia zver 7 ks, zajačia zver 73 ks

Samostatná bažantnica Sebechleby

obhospodarovateľ: PZ Rys Sebechleby

okres: Krupina

výmera: 362 ha (poľnohospodárske pozemky 223 ha, lesné pozemky 139 ha)

NKS: bažantia zver 253 ks, srnčia zver 12 ks, jarabica 32 ks

Samostatná bažantnica Karikáš

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepny závod Levice

okres: Veľký Krtíš

výmera: 2 493 ha (poľnohospodárske pozemky 1 897 ha, lesné pozemky 596 ha)

NKS: bažantia zver 320 ks, srnčia zver 75 ks, danielia zver 43, zajačia zver 48 ks

Uznané bažantnice

Poľovný revír Čereš – Želiezovce

obhospodarovateľ: Lesy SR, š.p., Banská Bystrica, Odštepny závod Levice

okres: Levice

výmera PR: 2 196 ha (poľnohospodárske pozemky 1 181 ha, lesné pozemky 941 ha, vodné plochy 74 ha)

výmera uznanej bažantnice: 160 ha a 110 ha

NKS: bažantia zver v bažantnici 210 ks, bažantia zver mimo bažantnice 120 ks, jelenia zver 13 ks, diviacia zver 8 ks, srnčia zver 70 ks, zajačia zver 250 ks

Poľovný revír Stará Hora – Nová Dedina

obhospodarovateľ: PZ Stará Hora – Nová Dedina

okres: Levice

výmera PR: 5 193 ha (poľnohospodárske pozemky 4 110 ha, lesné pozemky 1 083 ha)

výmera uznanej bažantnice: 52 ha

NKS: bažantia zver v bažantnici 140 ks, bažantia zver mimo bažantnice 370 ks, jelenia zver 10 ks, muflonia zver 45 ks, srnčia zver 50 ks, zajačia zver 200 ks

Poľovný revír Lyska Beša

obhospodarovateľ: PZ Lyska

okres: Levice

výmera PR: 1 631 ha (poľnohospodárske pozemky 1 558 ha, lesné pozemky 73 ha)
výmera uznanej bažantnice: 136 ha
NKS: bažantia zver v bažantnici 83 ks, bažantia zver mimo bažantnice 80 ks, diviacia zver 5 ks, srnčia zver 45 ks, zajačia zver 130 ks

Poľovný revír Srnec Bielovce

obhospodarovateľ: PS Biely Sokol Bielovce

okres: Levice

výmera PR: 1 125 ha (poľnohospodárske pozemky 1 088 ha, lesné pozemky 1 2 ha, vodné plochy 25 ha)

výmera uznanej bažantnice: 260 ha

NKS: bažantia zver v bažantnici 50 ks, bažantia zver mimo bažantnice 60 ks, srnčia zver 29 ks

Spoločný poľovný revír RD Santovka, SPF, OLZ Levice a SHR

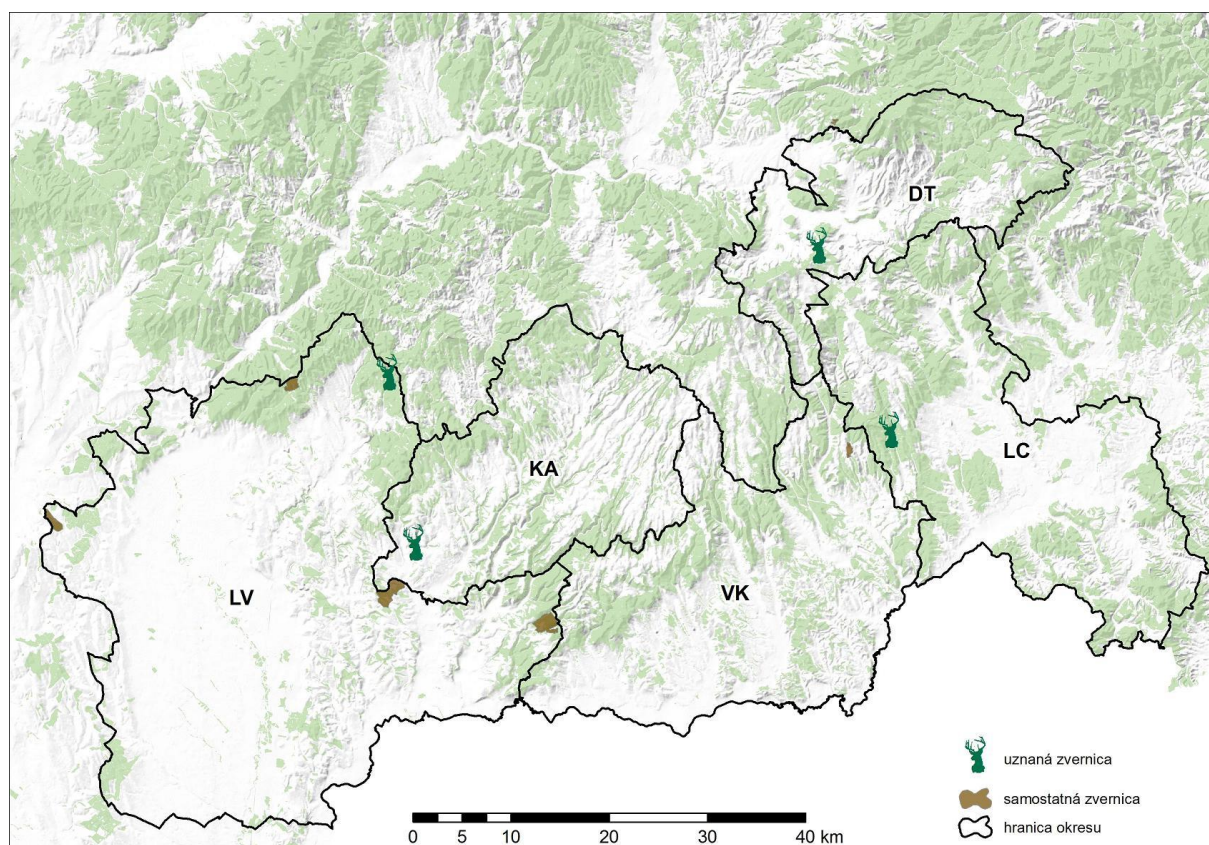
obhospodarovateľ: PZ Biely Kameň

okres: Levice

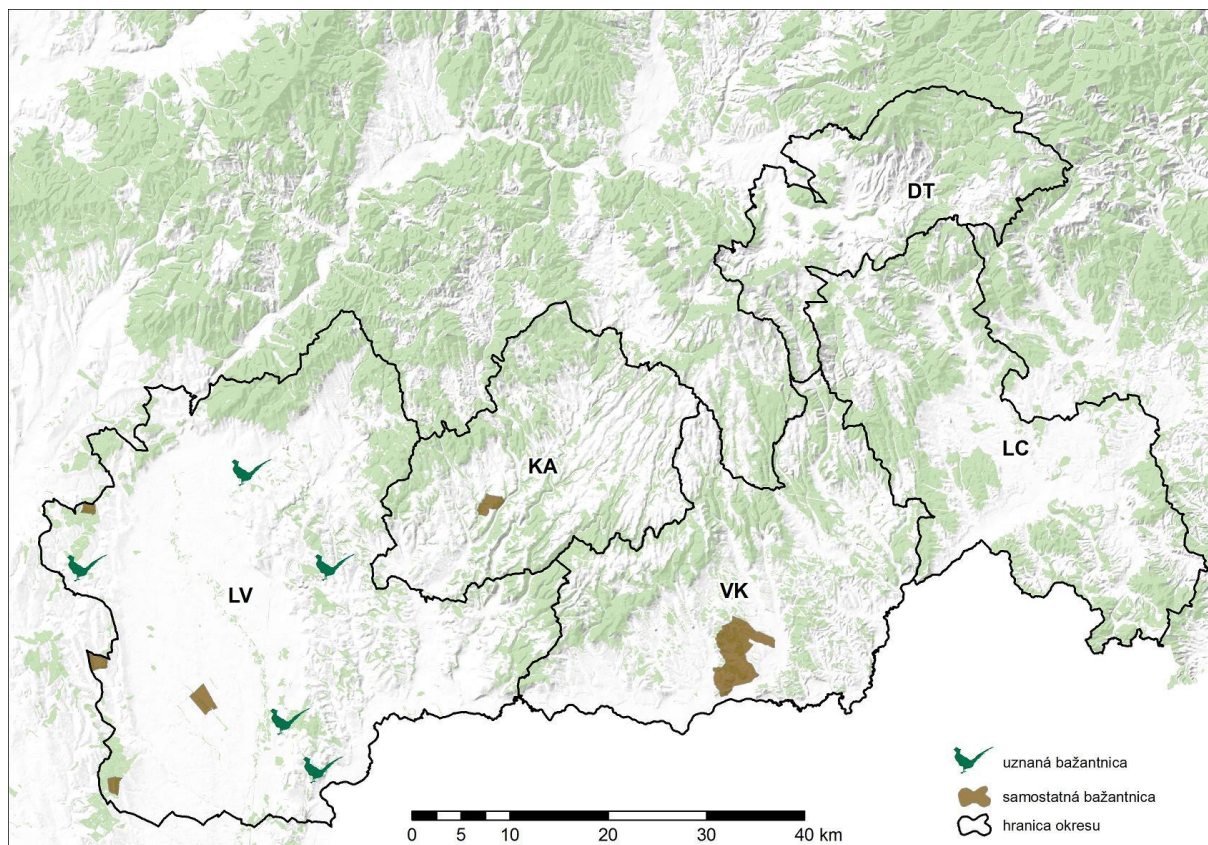
výmera PR: 4 132 ha (poľnohospodárske pozemky 3 263 ha, lesné pozemky 1 869 ha)

výmera uznanej bažantnice: 66 ha

NKS: bažantia zver v bažantnici 60 ks, bažantia zver mimo bažantnice 150 ks, jelenia zver 15 ks, diviacia zver 10 ks, srnčia zver 78 ks, zajačia zver 200 ks

Obr. 32 Distribúcia samostatných a uznaných zverníc v záujmovom území

Obr. 33 Distribúcia samostatných a uznaných bažantníc v záujmovom území

3.5 Trofejová kvalita zveri

Pre zhodnotenie trofejovej kvality vybraných druhov raticovej zveri sme použili údaje za roky 2005 – 2010. Evidencia významných trofejí z tohto obdobia bola podrobne spracovaná v rámci celoštátnej poľovníckej výstavy Poľovníctvo a príroda konanej v roku 2011 v Bratislave. Pre hodnotenie trofejovej kvality bolo pre jednotlivé druhy raticovej zveri vybraných 10 trofejí s najvyššou bodovou hodnotou, z ktorých sme následne odvodili priemernú bodovú hodnotu 10-tich najsilnejších trofejí.

Jelenia zver

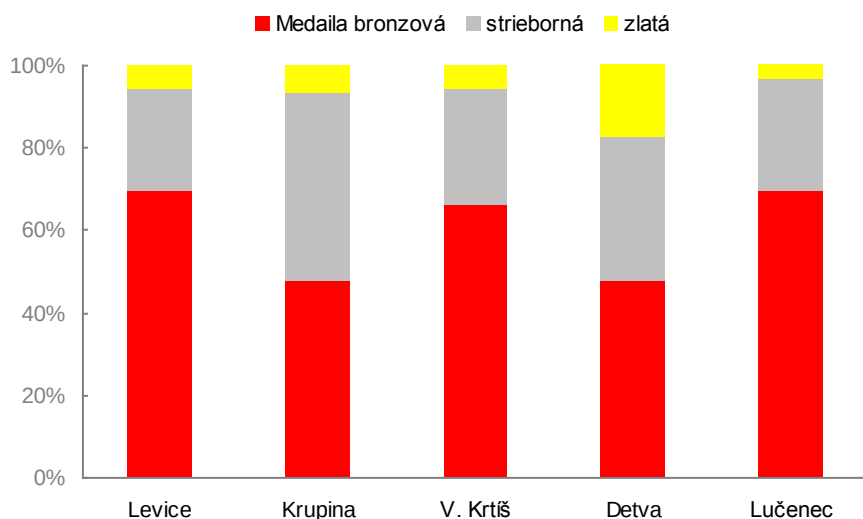
Ako okres s najnižšou priemernou bodovou hodnotou najsilnejších jeleních trofejí sa ukázal okres Lučenec, kde táto dosiahla 202,84 bodu CIC (tabuľka 11). V nižšie položenom okrese Lučenec nie je jelenia zver typickou zverou, keďže tu nenachádza také životné optimum, ako vo vyššie položených horských oblastiach okresov Detva alebo Krupina. Mierne vyššiu priemernú bodovú hodnotu najlepších trofejí dosiahol okres Veľký Krtíš (204,71 bodu CIC). Kvalitné životné prostredie s množstvom úživných dubín, ako aj dobrý genofond lokálnych populácií jelenej zveri v okrese Krupina a Levice posunuli priemernú bodovú hodnotu 10 najlepších trofejí výrazne vyššie, ako to bolo v predchádzajúcich okresoch (212,68 bodu CIC v okrese Krupina a 216,43 bodu CIC v okrese Levice). Najkvalitnejšie jelenie trofeje pochádzajú z okresu Detva, kde priemerná bodová hodnota 10-tich najlepších trofejí za obdobie rokov 2005 až 2010 dosiahla až 219,74 bodu CIC (+ 16,9 bodu CIC oproti najslabšiemu okresu Lučenec). Rozhodujúci vplyv má v tomto prípade Chránená poľovná oblasť pre jeleniu zver Poľana, ktorá sa v okrese Detva vyskytuje. Dlhé roky je táto poľovná oblasť jedným z pilierov chovu jelenej zveri na Slovensku a pravidelne produkuje vysoko kvalitné trofeje. Kvalitný genofond jelenej zveri (známy i za hranicami Slovenska) viedol už v minulosti k vyhláseniu Poľany za oblasť, ktorej je potrebné venovať zvláštnu pozornosť.

V roku 1953 bola Poľana vyhlásená za rezerváciu pre ochranu jelenej zveri a v roku 1965 za Chránenú poľovnú oblasť. V roku 2013 bola štátnemu podniku Lesy SR, š.p., udelená Cena Edmonda Blanca pre poľovný revír Chránená poľovná oblasť Poľana za príkladné zachovanie prírody a manažment zveri na základe princípov trvalo udržateľného hospodárenia.

Z pohľadu zastúpenia jednotlivých medailových trofejí bolo percentuálne najvyššie zastúpenie zlatých jeleních trofejí v okrese Detva (18 %), nasledoval okres Krupina (7 %), Levice a Veľký Krtíš mali po 6 % a najmenej zlatých jeleních trofejí bolo v okrese Lučenec (3 %). Podrobnejšie porovnanie uvádzame na obrázku 34.

Tabuľka 11 Bodové hodnoty 10 najsilnejších jeleních trofejí získaných v rokoch 2005 – 2010

Levice		Krupina		V. Krtíš		Detva		Lučenec	
Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek
220,09	4	225,71	8	212,67	12	231,38	12	212,62	15
219,66	-	225,10	12	210,77	11	225,70	16	210,20	12
219,20	11	223,43	14	210,36	9	224,65	8	208,45	11
218,66	12	215,84	7	207,61	9	223,74	7	206,98	12
218,27	-	212,28	12	205,54	12	220,68	12	203,92	11
215,45	13	207,21	11	203,87	14	216,51	14	203,50	11
213,65	-	207,12	10	200,25	9	216,38	12	201,00	8
213,19	-	204,00	7	199,34	14	215,14	13	194,25	12
213,14	12	203,10	9	198,50	12	211,76	10	194,23	8
212,97	12	202,96	12	198,20	9	211,43	14	193,26	9
Priemerné bodové hodnoty v okresoch									
216,43		212,67		204,71		219,73		202,84	

Obr. 34 Podiel jeleních medailových trofejí vo vybraných okresoch

Danielia zver

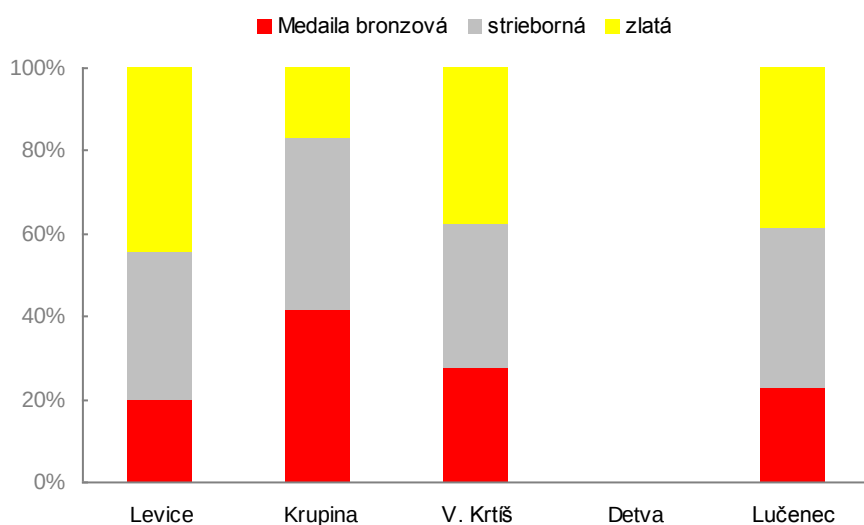
Pri danieli zveri sa ako najlepší ukázal okres Lučenec s priemernou bodovou hodnotou 10 najlepších trofejí za obdobie rokov 2005 až 2010 202,48 bodu CIC (tabuľka 12). Mierne slabší bol okres Levice (199,39 bodu CIC), kde danielia zver zaberá takisto významné miesto spomedzi chovanej raticovej zveri. Okres Veľký Krtíš dosiahol priemernú bodovú hodnotu 192,25 bodu CIC a okres Krupina už len 180,44 bodu CIC. V okrese Detva sa danielia zver

vyskytuje len v dvoch poľovných revíroch (Pod Boky Viglaš a Podkriváň) a aj to len sporadicky pri prípadných migráciách z nižšie položených okresov.

Z pohľadu zastúpenia jednotlivých medailových trofejí bolo percentuálne najvyššie zastúpenie zlatých danielích trofejí v okrese Levice (45 %), nasledoval okres Lučenec (39 %), Veľký Krtíš (38 %) a okres Krupina so 17tými %. V okrese Detva sa danielia zver trvalo nevyskytuje. Podrobnejšie porovnanie uvádzame na obrázku 35.

Tabuľka 12 Bodové hodnoty 10 najsilnejších danielích trofejí získaných v rokoch 2005 – 2010

Levice		Krupina		V. Krtíš		Detva		Lučenec	
Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek
214,38	9	196,88	9	203,78	9	-	-	214,76	11
202,99	-	196,59	8	200,94	7	-	-	213,46	12
202,94	-	185,41	8	199,28	9	-	-	210,91	8
198,13	-	180,55	8	198,31	9	-	-	207,46	9
197,81	-	176,98	8	187,89	8	-	-	205,79	8
196,76	13	176,33	10	187,50	7	-	-	203,40	8
196,27	4	175,94	7	187,30	10	-	-	194,83	8
196,16	-	172,22	9	186,64	7	-	-	194,34	10
194,48	-	172,00	7	185,38	11	-	-	190,18	10
193,98	7	171,46	5	185,50	8	-	-	189,68	9
Priemerné bodové hodnoty v okresoch									
199,39		180,44		192,25		0		202,48	

Obr. 35 Podiel danielích medailových trofejí vo vybraných okresoch

Srnčia zver

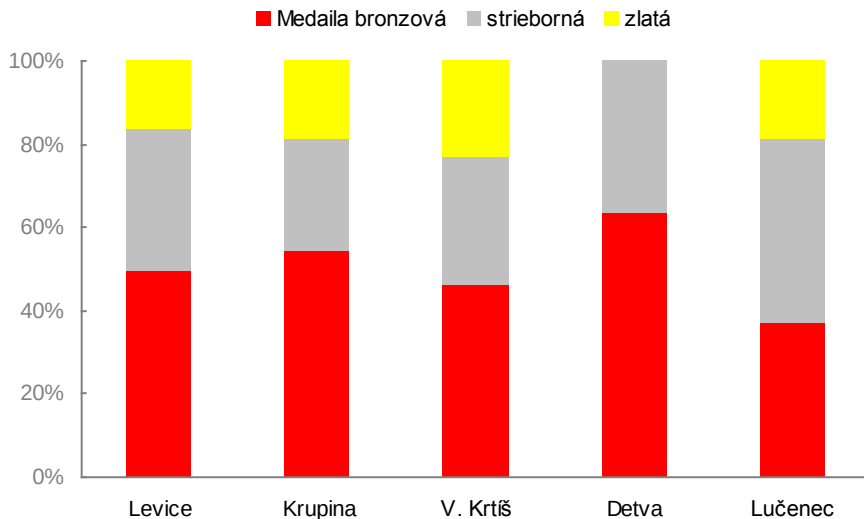
Srnčia zver sa prirodzene vyskytuje v hojnej početnosti vo všetkých vybraných okresoch. Z analýzy bodovej hodnoty za 5 ročné obdobie vyplýva, že najkvalitnejšie trofeje sa lovia v okrese Krupina, kde priemerná bodová hodnota 10 najlepších trofejí za obdobie rokov 2005 až 2010 dosiahla 145,84 bodu CIC (tabuľka 13). Len mierne nižšia bodová hodnota bola dosiahnutá v okresoch Levice (142,86 bodu CIC) a Veľký Krtíš (141,32 bodu CIC). Výraznejší pokles (- 9,57 bodu) nastal v ďalšom okrese Lučenec (131,75 bodu CIC). Ako okres s najnižšou trofejovou kvalitou spomedzi analyzovaných okresov sa ukázal okres Detva, kde bodová hodnota dosiahla len 114,07 bodu CIC. Spôsobuje to aj vyššia nadmorská

výška tohto okresu a v porovnaní s ostatnými okresmi tvrdšie klimatické podmienky v zimnom období.

Z pohľadu zastúpenia jednotlivých medailových trofejí bolo percentuálne najvyššie zastúpenie zlatých srnčích trofejí v okrese Veľký Krtíš (23 %), nasledovali okresy Lučenec a Krupina, ktoré mali zhodné 19 % zastúpenie zlatých medailí. Okres Levice dosiahol 17 % zastúpenie a v okrese Detva sa zlatá srnčia trofej nevyskytla. Podrobnejšie porovnanie uvádzame na obrázku 36.

Tabuľka 13 Bodové hodnoty 10 najsilnejších srnčích trofejí získaných v rokoch 2005 – 2010

Levice		Krupina		V. Krtíš		Detva		Lučenec	
Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek
150,60	6	210,00	7	123,90	7	128,58	6	148,65	8
150,03	8	164,95	4	124,10	6	123,35	4	137,85	7
146,70	6	144,50	6	132,73	9	118,68	6	136,95	5
145,20	6	141,17	6	135,08	4	118,25	5	130,45	6
142,70	6	136,47	6	138,13	4	111,38	4	130,00	7
140,65	8	135,20	6	141,63	6	110,65	7	129,10	6
140,40	6	134,05	7	145,18	8	109,38	6	128,40	5
139,35	6	133,05	6	147,40	6	107,90	6	128,25	7
139,25	6	131,62	6	149,18	7	107,35	5	125,85	8
133,75	6	127,37	6	175,83	4	105,13	6	121,98	7
Priemerné bodové hodnoty v okresoch									
142,86		145,84		141,32		114,07		131,75	

Obr. 36 Podiel srnčích medailových trofejí vo vybraných okresoch

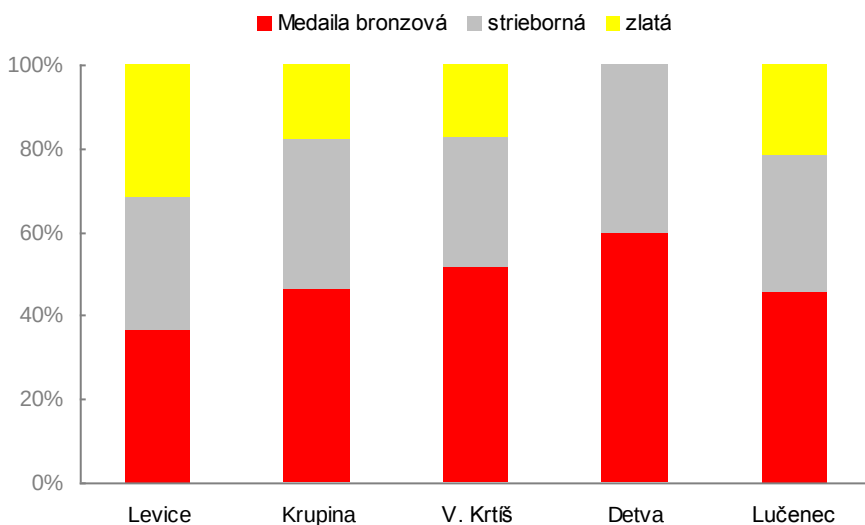
Muflónia zver

Kým v južnejšie položených okresoch je muflónia zver značne rozšírená, v okrese Detva sa vyskytuje len v jednej poľovnej lokalite M6 Rohy. Táto spadá do jedného poľovného revíru, takže v okrese Detva je chov muflónej zveri len v menšom rozsahu. Najkvalitnejšia muflónia zver sa chová v okrese Levice (220,59 bodu CIC), nasleduje okres Krupina (212,25 bodu CIC), Lučenec (210,82 bodu CIC) a Veľký Krtíš s hodnotou 207,16 bodu CIC. V okrese Detva sa dosiahla bodová hodnota 192,96 bodu CIC (tabuľka 14).

Z pohľadu zastúpenia jednotlivých medailových trofejí bolo percentuálne najvyššie zastúpenie zlatých mufloních trofejí v okrese Levice (32 %), nasledovali okresy Lučenec (20 %), Krupina (19 %) a Veľký Krtíš so 17 %. V okrese Detva sa vzhľadom na malú početnosť muflónej zveri zlatá medaila nevyskytla. Podrobnejšie porovnanie uvádzame na obrázku 37.

Tabuľka 14 Bodové hodnoty 10 najsilnejších mufloních trofejí získaných v rokoch 2005 – 2010

Levice		Krupina		V. Krtíš		Detva		Lučenec	
Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek
228,50	6	220,05	6	210,40	7	197,20	7	218,50	7
226,70	4	217,45	9	209,95	5	197,00	7	218,25	7
225,30	7	217,35	6	205,00	8	195,85	5	212,60	7
223,35	8	215,20	4	200,25	7	195,75	7	211,70	5
220,45	5	212,55	7	212,15	5	189,05	4	211,55	6
218,80	7	212,20	5	210,80	5	188,00	5	211,20	5
218,60	-	209,60	5	209,30	5	187,85	3	209,20	4
218,60	6	207,70	4	207,70	5	-	-	207,25	4
218,00	8	205,85	5	203,30	6	-	-	204,20	5
207,60	6	204,50	6	202,70	4	-	-	203,75	6
Priemerné bodové hodnoty v okresoch									
220,59		212,25		207,16		192,96		210,82	

Obr. 37 Podiel mufloních medailových trofejí vo vybraných okresoch

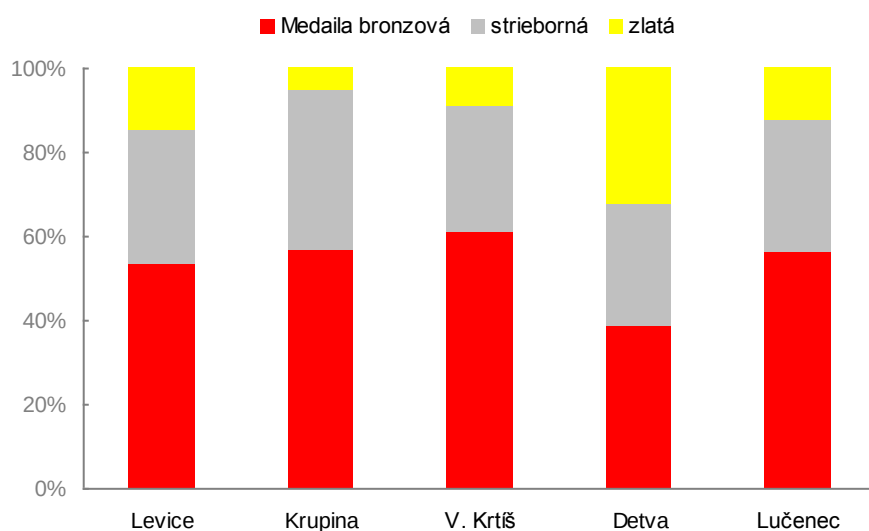
Diviáčia zver

Spomedzi raticovej zveri sa najmenšie varírovanie v kvalite trofejí zistilo u zveri diviacej. Priemerné bodové hodnoty 10 najlepších diviáčich trofejí sa u všetkých okresov nachádzali v malom rozpätí 119,78 až 125,67 bodu CIC. Najlepšie obstál okres Levice a ako okres s najslabšou trofejovou kvalitou diviacej zveri sa ukázal okres Krupina (tabuľka 15).

Z pohľadu zastúpenia jednotlivých medailových trofejí bolo percentuálne najvyššie zastúpenie zlatých diviáčich trofejí v okrese Detva (32 %), nasledoval okres Levice (15 %), Lučenec (6 %), Veľký Krtíš (9 %) a najmenej zlatých diviáčich trofejí bolo v okrese Krupina (5 %). Podrobnejšie porovnanie uvádzame na obrázku 38.

Tabuľka 15 Bodové hodnoty 10 najsilnejších diviačích trofejí získaných v rokoch 2005 – 2010

Levice		Krupina		V. Krtíš		Detva		Lučenec	
Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek	Body CIC	Vek
135,40	8	125,48	8	132,80	7	126,95	7	126,40	-
127,95	5	121,50	5	126,72	7	125,95	6	125,60	6
125,85	7	120,75	7	126,25	7	122,99	6	122,00	8
124,80	-	119,65	6	124,75	8	122,60	7	121,80	8
124,75	5	119,64	7	122,28	7	122,44	7	120,50	8
124,15	6	119,10	7	121,70	7	121,90	7	119,00	6
124,12	5	118,35	7	121,10	7	120,45	9	119,00	8
123,65	-	117,95	6	120,40	7	120,30	6	118,15	6
123,45	-	117,80	6	119,60	5	119,25	9	117,90	6
122,55	7	117,55	7	118,90	7	117,65	6	117,60	6
Priemerné bodové hodnoty v okresoch									
125,67		119,78		123,45		122,05		120,8	

Obr. 38 Podiel diviačích medailových trofejí vo vybraných okresoch

3.6 Poľovnícka ekonomika a turizmus

Hospodárenie v poľovných revíroch predmetných okresov môžeme zhodnotiť na základe porovnania priemerných tržieb, nákladov a z toho vyplývajúcich hospodárskych výsledkov v poslednom decéniu. Základné ukazovatele hospodárenia prezentuje tabuľka 16.

Tabuľka 16 Priemerné hospodárske ukazovatele za posledných 10 rokov (v €)

Okres	Tržby	Náklady	Hospodársky výsledok
Detva	107 287	107 616	-329
Krupina	78 658	100 447	-21 789
Levice	625 166	669 464	-44 298
Lučenec	119 757	109 355	10 402
Veľký Krtíš	204 566	202 141	2 425

Pre zrealnenie porovnania ekonomických ukazovateľov použijeme ich prepočty na 1 ha poľovnej plochy v okrese (tabuľka 17).

Tabuľka 17 Priemerné hospodárske ukazovatele prepočítané na 1 ha poľovnej plochy (v €)

Okres	Tržby	Náklady	Hospodársky výsledok
Detva	2,14	2,15	-0,01
Krupina	1,53	1,95	-0,42
Levice	4,50	4,82	-0,32
Lučenec	1,62	1,48	0,14
Veľký Krtíš	2,73	2,70	0,03

Z údajov tabuľky 17 vyplýva, že najvyššie tržby na 1 ha poľovnej plochy boli dosiahnuté v okrese Levice, potom Veľký Krtíš, Detva, Lučenec a najnižšie boli v okrese Krupina. Okres Levice s najvyššími tržbami mal však aj najvyššie náklady, potom nasledoval okres Veľký Krtíš, Detva, Krupina a Lučenec. Porovnanie týchto 2 základných ukazovateľov naznačuje, že plusové hospodárenie bolo v poľovných revíroch okresu Lučenec (+ 0,14 €/ha) a okresu Veľký Krtíš (+ 0,03 €/ha). V ostatných okresoch bolo mínusové hospodárenie, pričom v okrese Detva to bolo -0,01 €/ha, v okrese Levice -0,32 €/ha a najslabšie hospodárenie sa ukázalo v okrese Krupina, kde bola dosiahnutá strata -0,42 € na 1ha poľovnej plochy.

Podrobnou analýzou jednotlivých zložiek hospodárskeho výsledku môžeme zistiť, že najvýznamnejším zdrojom príjmov v poľovných revíroch bol poplatkový odstrel. Až 68 % tvorí poplatkový odstrel zveri na príjmoch Levického okresu, 55 % v okrese Lučenec, po 50 % v okresoch Krupina a Veľký Krtíš a v okrese Detva 41 % podiel. Druhým najvýznamnejším zdrojom príjmov je predaj vyprodukovanej diviny, ktorý tvorí až 29 % v okrese Detva, po 22 % v okresoch Lučenec a Veľký Krtíš, 20 % v okrese Krupina a len 11 % v okrese Levice. Na príjmoch sa podieľa aj predaj živej zveri, ktorý tvorí až 15 % v Levickom okrese, 10 % v okrese Veľký Krtíš, 7 % v okrese Detva, 3 % v okrese Krupina a 2 % v okrese Lučenec.

Oproti tomu boli najvýznamnejšou nákladovou položkou materiálové náklady (energia, odpisy, nákup živej zveri, psov, krmív, PHM atď.), ktoré dosiahli v okrese Levice 61 %, v okrese Lučenec 52 %, v okresoch Detva a Krupina po 50 % a v okrese Veľký Krtíš 44 % z celkových nákladov. Druhý najvýznamnejší podiel na nákladoch tvorili finančné náklady (dane, réžia, správne poplatky, poplatky za služby, náhrada škôd, atď.), ktoré dosiahli v okresoch Detva a Lučenec 38 %, v okrese Veľký Krtíš, 34 %, v okrese Krupina 33 % a v okrese Levice 20 % z celkových nákladov.

Významnou položkou v nákladoch je aj poplatok za užívanie poľovného revíru, ktorý v predmetných okresoch tvorí od 9 do 37 % z celkových nákladov. Prepočítaním poplatku za užívanie poľovného revíru na jednotku plochy (ha) bolo zistené, že najvyššie nájomné platia užívatelia poľovných revírov v okrese Krupina (0,73 €/ha), potom nasleduje okres Levice (0,72 €/ha), okres Lučenec (0,47 €/ha), okres Veľký Krtíš (0,44 €/ha) a najnižšie nájomné vychádza v okrese Detva (0,20 €/ha). Priemerná cena za užívanie poľovných revírov bola v predmetných okresoch 0,51 €/ha.

Z ostatných položiek boli menšie príjmy vykazované z osvetovej, kynologickej a streleckej činnosti ako aj z vkladov členov.

Pri hodnotení hospodárskeho výsledku je treba pripomenúť, že veľká plusová hodnota z produkcie poľovných revírov je prenášaná v prospech členov aj v podobe bezplatne rozdelenej diviny. Práve táto položka sa preto začala od roku 2008 evidovať aby bolo možné

zreálnit' celkový obraz o produkcii z poľovných revírov. Hodnota diviny rozdelenej v rámci vlastnej spotreby dosiahla v roku 2011 v predmetných okresoch hodnotu 262 564 eur.

3.7 Škody spôsobované zverou a na zveri

Vývoj škôd spôsobovaných zverou v lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve bol za posledných 10 rokov v predmetných okresoch rozdielny. Kým škody v poľnohospodárstve mali vzrastajúci trend vo všetkých okresoch, škody v lesnom hospodárstve mali vzrastajúci trend len v okresoch Detva, Levice a Lučenec. V okrese Krupina mali škody v lesnom hospodárstve naopak klesajúcu tendenciu a v okrese Veľký Krtíš neboli vykázané dokonca žiadne.

Celkové (okresy spolu) percentuálne prerozdelenie vykázaných škôd naznačuje veľký nepomer, keď škody v poľnohospodárstve tvorili až 93 % a škody v lesnom hospodárstve len 7 %. V jednotlivých okresoch bol tento pomer nasledovný: Detva 46 % v poľnohospodárstve a 54 % v lesnom hospodárstve, Krupina až 99 % v poľnohospodárstve a 1 % v lesnom hospodárstve, Levice a Lučenec zhodne 88 % poľnohospodárstve a 12 % lesnom hospodárstve a v okrese Veľký Krtíš 100 % v poľnohospodárstve.

Vzhľadom na rôznu výmeru poľovnej plochy v dotknutých okresoch poskytne reálnejší pohľad na skutočný stav prepočet škôd na jednotku plochy. Najvyššie škody sa vykážali v okrese Krupina (1,38 €/ha), ďalej Levice (0,19 €/ha), Detva (0,11 €/ha), Lučenec (0,06 €/ha) a Veľký Krtíš (0,03 €/ha).

Tabuľka 18 Škody spôsobené raticovou zverou a ich podiel v okresoch

Okres	€/ha	v lesnom hospodárstve	v poľnohospodárstve
Levice	0,19	12	88
Krupina	1,38	1	99
Veľký Krtíš	0,03	0	100
Lučenec	0,06	12	88
Detva	0,11	54	46

Okrem škôd v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve evidujú užívatelia poľovných revírov aj škody spôsobené šelmami. Škody spôsobené medveďom hnedým na poľovnej zveri, hospodárskych zvieratách alebo iných zariadeniach sa v roku 2011 vyskytli len v okrese Detva (2 104 €) a v okrese Lučenec (1 050 €). Súvisí to najmä s prirodzeným areálom tejto šelmy, ktorý sa však v posledných rokoch čoraz viac presúva aj do južnejšie položených okresov. Z ďalších zástupcov šeliem figuruje pri vykázaných škodách vlk (okres Detva 55 012 € a okres Lučenec 10 643 €) a rys (okres Detva 2 506 €, Levice 2 000 €, Lučenec 1 654 € a okres Veľký Krtíš 2 000 €).

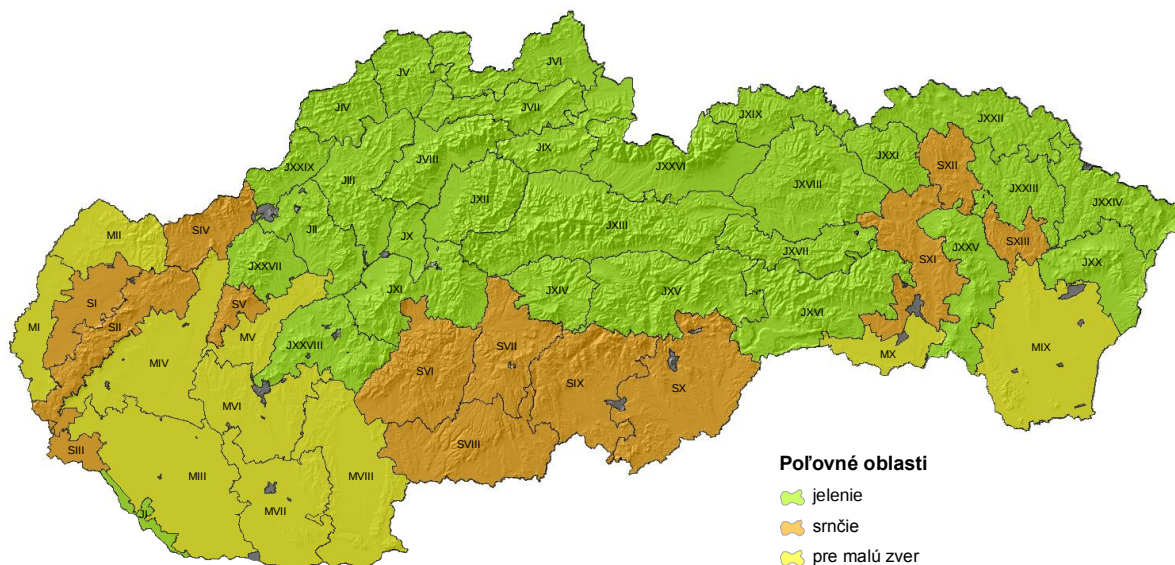
Ďalšou významnou položkou pri škodách vykazovaných užívateľmi poľovných revírov sú škody na zveri spôsobené dopravnými prostriedkami. V roku 2011 boli tieto najvýznamnejšie v okrese Levice (27 045 €), potom v okrese Lučenec (26 339 €), Veľký Krtíš (19 845 €), Krupina (12 553 €) a Detva (11 336 €). V okrese Detva boli najvýznamnejšou položkou týchto škôd kolízie srnčej zveri (21 %), jelenej zveri (20 %) a zaznamenala sa aj kolízia jedného medveďa (23 % z celkovo vyčíslených škôd v okrese Detva). V okrese Krupina boli svojou hodnotou najvýznamnejšie škody na jelenej zveri (50 %) a zveri srnčej (33 %). Menšie škody sa zaznamenali aj na zveri muflónej (1 ks) a zveri danielovej (2 ks). V Levickom okrese sa ukázali ako najvýznamnejšie škody v dôsledku kolízií škody na zveri srnčej (53 % z celkových) a zveri jelenej (27 %). Významnejšie v tomto okrese pribudli aj škody na malej zveri, najmä zajacovi (13 %). V okrese Lučenec boli svojou hodnotou najvýznamnejšie škody na srnčej zveri (26 %) a len mierne za nimi nasledujú škody na zveri jelenej (25 %). Zaznamenali sa aj škody na zveri danielovej (13 %), diviačej (12 %) a zajacovi

(6 %). V poslednom okrese, ktorým je Veľký Krtíš boli svojou hodnotou najvýznamnejšie škody na jelenej zveri (53 %), nasledovala zver srnčia (23 %) a zver danielia (10 %).

3.8 Riadenie a organizácia poľovníctva

Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri

Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri je hospodárenie v **poľovných oblastiach** takým spôsobom, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov. Ako už bolo uvedené v kapitole 3.2, za účelom veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia sú poľovné revíry začlenené do poľovných oblastí pre jeleniu zver, srnčiu zver a do oblastí pre chov malej zveri. Priestorovú distribúciu jednotlivých oblastí na Slovensku znázorňuje obrázok 39.

Obr. 39 Rajonizácia Slovenska na poľovné oblasti

Poľovná oblasť je rozsiahle ucelené územie s vhodnými prírodnými podmienkami pre príslušný druh hlavnej zveri spravidla zhodné s orografickými celkami. Je základnou jednotkou veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia pre zver, ktorá sa chová a obhospodaruje podľa jednotných kritérií a zásad tak, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov.

Na zjednotenie veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia v poľovných oblastiach zriaďuje lesný úrad v sídle kraja **poradný zbor** poľovnej oblasti, ktorý:

- vypracúva návrh štatútu poľovnej oblasti,
- radí pri zisťovaní početných stavov zveri v poľovnej oblasti,
- navrhuje kritériá chovnosti jednotlivých druhov raticovej zveri v poľovnej oblasti,
- odborne posudzuje návrhy koncepcií chovu jednotlivých druhov zveri v poľovnej oblasti,
- určuje hlavné kritériá na schvaľovanie ročných plánov poľovníckeho hospodárenia a navrhuje ročné kvóty lovu vlka dravého,
- vypracúva opatrenia na dosiahnutie chovateľských cieľov v poľovnej oblasti,
- radí pri starostlivosti o zver a spoločnej ochrane zveri v poľovnej oblasti,
- radí pri realizácii zverozdravotných opatrení prijatých v rámci poľovnej oblasti,

- metodicky usmerňuje chovateľské rady,
- plní ďalšie úlohy podľa pokynov obvodného lesného úradu v sídle kraja.

Zloženie poradného zboru:

- zástupca lesného úradu v sídle kraja, ktorý je zároveň predsedom,
- zástupca obvodného lesného úradu v príslušnej poľovnej oblasti,
- zástupca pracoviska na výskum zveri alebo organizácie, ktorá vychováva poľovníkov z povolania,
- zástupca organizácie ochrany prírody s pôsobnosťou v poľovnej oblasti,
- zástupca príslušnej veterinárnej a potravinovej správy,
- zástupca príslušnej obvodnej poľovníckej komory,
- zástupcovia ďalších organizácií, ktorých účasť v poradnom zbore je z hľadiska plnenia úloh potrebná.

Rozdelením poľovnej oblasti na menšie celky s poľovnými revírmí v pôsobnosti jedného obvodného lesného úradu vznikajú **chovateľské celky**. Na zjednotenie veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia v poľovných revíroch v chovateľských celkoch zriaďuje obvodný lesný úrad **chovateľskú radu**, ktorá:

- realizuje chovateľský zámer poradného zboru v chovateľskom celku,
- radí pri zisťovaní početných stavov zveri v chovateľskom celku,
- odborne posudzuje ročné plány poľovníckeho hospodárenia a spracúva k nim stanovisko,
- navrhuje postup úpravy stavov zveri v revíroch, kde jej chov a lov nie sú plánované,
- predkladá stanovisko k výhľadovému plánu pred jeho schválením v chovateľskom celku,
- radí pri starostlivosti o zver a ochrane zveri v chovateľskom celku,
- radí pri realizácii zverozdravotných opatrení prijatých v rámci chovateľského celku,
- plní ďalšie úlohy podľa pokynov obvodného lesného úradu.

Členmi chovateľskej rady sú:

- zamestnanec príslušného obvodného lesného úradu, ktorý je zároveň jej predsedom,
- zástupca miestne príslušnej obvodnej poľovníckej komory,
- poľovnícky hospodár každého poľovného revíru začleneného do chovateľského celku,
- zástupcovia ďalších organizácií.

Štátna správa na úseku poľovníctva

Štátnu správu na úseku poľovníctva vykonávajú orgány štátnej správy poľovníctva, ktorými sú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), obvodné lesné úrady v sídle kraja a obvodné lesné úrady. Štátnu správu na úseku poľovníctva v lesoch patriacich do vojenských obvodov vykonáva Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (ďalej len „MO SR“).

Štátny dozor v poľovníctve vykonávajú zamestnanci orgánov štátnej správy a štátny dozor vo vojenských obvodoch MO SR.

Ministerstvo je ústredný orgán štátnej správy poľovníctva, ktorý:

- riadi poľovníctvo na území Slovenskej republiky,
- riadi a usmerňuje obvodné lesné úrady vo veciach poľovníctva,
- zastupuje Slovenskú republiku pri rokovaníach o poľovníctve na medzinárodnej úrovni,
- rozhoduje v druhom stupni vo veciach, o ktorých v prvom stupni rozhodol obvodný lesný úrad v sídle kraja,

- dbá, aby v prírode zostali zachované všetky druhy zveri, a na tento účel prijíma v spolupráci s ministerstvom životného prostredia a Slovenskou poľovníckou komorou potrebné opatrenia,
- povoľuje zámerné rozširovanie druhov a poddruhov zveri, ktoré nie sú uvedené v prílohe zákona o poľovníctve, na územie Slovenskej republiky na účely ich poľovníckeho obhospodarovania a využívania po dohode s ministerstvom životného prostredia,
- povoľuje dovážať a vyvážať živú zver, vajcia, embryá a spermie,
- povoľuje dovoz a vypúšťanie živočíchov, ktoré zatiaľ nežijú na území Slovenskej republiky a sú považované za zver Medzinárodnou radou pre poľovníctvo a ochranu zveri, po dohode s ministerstvom životného prostredia,
- povoľuje vypustenie nepôvodného druhu živočícha po dohode s ministerstvom životného prostredia,
- dáva súhlas na vypustenie danielovej a muflonovej zveri do nových lokalít vo voľnej prírode,
- zabezpečuje vypracovanie koncepcie rozvoja poľovníctva v Slovenskej republike,
- vymenúva skúšobnú komisiu pre vyššie skúšky z poľovníctva,
- povoľuje lov zveri v čase jej ochrany a určuje ročnú kvótu lovu vlka dravého,
- povoľuje výnimky na lov zveri,
- vykonáva kontrolu pôvodu ulovenej zveri,
- povoľuje výnimky zo zakázaných spôsobov lovu,
- určuje iné spôsoby lovu,
- vykonáva štátny dozor v poľovníctve a vydáva zákazy alebo obmedzenia na vykonávanie určitej činnosti a ukladá opatrenia,
- vykonáva kontrolu a dozor,
- spolupracuje s ministerstvom životného prostredia pri vypracúvaní pravidelných správ o povolených výnimkách v súlade s právnymi aktmi Európskych spoločenstiev a Európskej únie,
- spolupracuje so štátnou veterinárnou a potravinovou správou pri zabezpečovaní zdravotného stavu zveri.

Obvodný lesný úrad v sídle kraja

- vykonáva štátnu správu poľovníctva v rámci svojej územnej pôsobnosti,
- riadi poľovníctvo v kraji,
- je odvolacím orgánom vo veciach, v ktorých v prvom stupni rozhodol obvodný lesný úrad,
- zriaďuje poradný zbor a schvaľuje jeho štatút,
- určuje termín a spôsob zisťovania stavov zveri v poľovných oblastiach,
- zabezpečuje a schvaľuje koncepcie chovu zveri v poľovných oblastiach,
- kontroluje plnenie schválených plánov poľovníckeho hospodárenia, správnosť zostavovania plánov, reálnosť ich plnenia a vyžaduje odstránenie zistených nedostatkov v určenom termíne,
- vymenúva skúšobnú komisiu pre skúšky poľovníckych hospodárov,
- organizuje vyššie skúšky z poľovníctva,
- schvaľuje kritériá chovnosti trofejovej raticovej zveri vhodnej na ďalší chov,
- vykonáva kontrolu pôvodu ulovenej zveri,
- vykonáva štátny dozor v poľovníctve,
- vydáva zákazy alebo obmedzenia na vykonávanie určitej činnosti a ukladá opatrenia,

- predkladá ministerstvu návrh na kvótu lovu vlka dravého.

Obvodný lesný úrad rozhoduje v prvom stupni o

- uznaní alebo zmene hraníc poľovného revíru, samostatnej a uznanej zvernice, samostatnej a uznanej bažantnice alebo o ich zániku,
- vyhlásení pozemkov za nepoľovné plochy na návrh MO SR alebo Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v záujme bezpečnosti občanov alebo ochrany štátu,
- poverení na zabezpečenie ochrany poľovníctva a starostlivosti o zver,
- zániku zmluvy pri neplnení povinností užívateľa poľovného revíru po predchádzajúcej výzve na odstránenie nedostatkov,
- nariadení prikrmovania,
- zabezpečení plnení plánov, ak užívateľ poľovného revíru bez vážnych dôvodov plány neplní a hrozí z tohto dôvodu vznik škôd na poľnohospodárskych kultúrach alebo na lesných porastoch,
- povolení lovu zveri na nepoľovných plochách okrem lovu zveri vo farmových chovoch a poveruje vykonaním lovu osoby,
- zákazoch alebo obmedzeniach na vykonávanie určitej činnosti a ukladá opatrenia pri zistení nedostatkov pri výkone štátneho dozoru,
- prejednáva priestupky a ukladá pokuty za správne delikty,
- zaraďuje poľovný revír do kvalitatívnych tried v príslušnej poľovnej oblasti alebo poľovnej lokalite a určuje normované kmeňové stavy zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu,
- eviduje zmluvu o užívaní poľovného revíru a vedie register zmlúv,
- eviduje zmluvu vlastníkov spoločného poľovného revíru o jeho užívaní a dohodu zmluvných strán o zániku zmluvy,
- zriaďuje chovateľskú radu a schvaľuje štatút chovateľskej rady,
- vymenúva a odvoláva poľovníckeho hospodára,
- vydáva súhlas na vypúšťanie zveri, ktorá je po rehabilitácii a je zároveň chráneným druhom živočícha, do poľovného revíru,
- vykonáva skúšku odbornej spôsobilosti uchádzača za člena poľovníckej stráže, vymenúva členov poľovníckej stráže, vedie ich zoznam a vyškrťava člena poľovníckej stráže zo zoznamu,
- schvaľuje výhľadové plány poľovníckeho hospodárenia,
- schvaľuje ročné plány poľovníckeho hospodárenia,
- kontroluje a mení schválené plány poľovníckeho hospodárenia a vyžaduje odstránenie zistených nedostatkov,
- spolupracuje s obvodnou poľovníckou komorou pri príprave uchádzačov o skúšku poľovníckeho hospodára, organizuje skúšku,
- navrhuje obvodnej poľovníckej komore odobratie poľovného lístka,
- povoľuje užívateľovi poľovného revíru úpravu stavu zveri,
- povoľuje v čase ochrany zveri mimoriadny lov chorej alebo poranenej zveri a lov zveri na účely výcviku a skúšok poľovných psov alebo poľovných dravcov,
- schvaľuje plán spoločných poľovačiek na malú zver a diviačiu zver a zmenu schváleného termínu konania,
- povoľuje výnimku na individuálny lov zajaca poľného a králika divého,
- vykonáva kontrolu pôvodu ulovenej zveri,
- vykonáva štátny dozor v poľovníctve.

Slovenská poľovnícka komora

Slovenská poľovnícka komora (ďalej len „komora“) je právnická osoba a člení sa na obvodné komory, ktoré pôsobia spravidla v územnom obvode obvodného lesného úradu a ktoré združujú poľovnícke organizácie, základné organizačné jednotky komory a držiteľov platných poľovných lístkov s miestom trvalého bydliska v tomto územnom obvode, ktorí nie sú členmi základných organizačných jednotiek. Základnou organizačnou jednotkou komory sú právnické osoby a fyzické osoby, ktoré v súlade so zákonom vykonávajú právo poľovníctva v poľovných revíroch, ako aj právnické osoby, ktoré majú v predmete činnosti výkon práva poľovníctva, chovu zveri, starostlivosti o zver a jej životné prostredie.

Komora je jednotná profesná samosprávna organizácia plniaca úlohy na úseku poľovníctva, ktoré jej vyplývajú vo forme preneseného výkonu štátnej správy zo zákona o poľovníctve a zo stanov komory. Svoju činnosť zabezpečuje predovšetkým z vlastných príjmov; na plnenie svojich úloh môže dostať dotáciu zo štátneho rozpočtu, ak zabezpečuje úlohy, ktoré vyplývajú zo zákona o poľovníctve. Vykonáva svoje úlohy sama alebo prostredníctvom svojich poverených členov.

Komora plní úlohy na úseku poľovníctva v nasledovnom rozsahu:

- vykonáva skúšky uchádzačov o poľovný lístok,
- menuje prednášateľov a skúšobných komisárov pre skúšky z poľovníctva,
- organizuje odbornú prípravu na poľovnícke skúšky,
- vydáva poľovné lístky, predlžuje platnosť poľovných lístkov a odníma ich,
- organizuje streleckú prípravu uchádzačov o poľovný lístok, praktické skúšky zo strelectva a organizuje kontrolné streľby členov komory,
- organizuje poľovnícku kynológiu a sokoliarstvo a kontroluje dodržiavanie predpisov na tomto úseku,
- organizuje a vykonáva chovateľské prehliadky, organizuje odbornú prípravu členov hodnotiteľských komisií,
- spolupracuje so štátnymi orgánmi pri príprave návrhov všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku poľovníctva,
- spolupracuje s ministerstvom pri plnení úloh na úseku poľovníctva, najmä pri návrhoch koncepcií rozvoja poľovníctva, návrhoch zloženia poradných orgánov ministerstva,
- napomáha pri spracovaní prvotných štatistických údajov a evidencií na úseku poľovníctva,
- v spolupráci s ministerstvom zastupuje Slovenskú republiku v medzinárodných poľovníckych, kynologických, sokoliarskych a iných organizáciách, ktoré vyvíjajú činnosť súvisiacu s poľovníctvom,
- zabezpečuje plnenie ďalších úloh, ktorými ju môže poveriť ministerstvo alebo ktoré vyplývajú z jej stanov,
- rieši disciplinárne previnenia držiteľov poľovných lístkov prostredníctvom disciplinárnej komisie.

4. NÁVRH PRAKTICKÝCH OPATRENÍ PRE ROZVOJ POĽOVNÍCTVA V CIEĽOVÝCH OKRESOCH

4.1 Manažment zveri

V **jeleních poľovných oblastiach** a v poľovných revíroch do nich začlenených je hlavnou poľovnou zverou **jelenia zver**. Treba ju v únosnej početnosti zachovať a obhospodarovat' veľkoplošne racionálnym a trvalo udržateľným spôsobom tak, aby nenarušovala oprávnené záujmy spoločnosti, najmä na úseku lesného hospodárstva a poľnohospodárstva. Okrem toho je potrebné zabezpečiť ochranu jej genofondu ako pred nadmernou komercializáciou jej manažmentu, tak aj pokiaľ ide o umožnenie výmeny genetických informácií medzi populáciami v jednotlivých poľovných oblastiach. To súvisí so zachovaním jej migračných trás, stále viac narušovaných najmä líniovými stavbami a urbanizáciou. Úspešný trvalo udržateľný manažment jelenej zveri predpokladá dodržanie týchto hlavných zásad a realizáciu opatrení z nich vyplývajúcich:

- Jelenia zver sa chová v jeleních poľovných oblastiach so zverou srnčou a zverou diviачou.
- Len vo veľmi úživných podmienkach je prípustné chovať popri jelenej, srnčej a diviачej zveri ešte aj zver muflóniu (len mimo areálu našich veľkých šeliem). Chovať popri hlavnej jelenej zveri aj zver danieliu sa neodporúča.
- Jarný kmeňový stav (JKS) jelenej zveri by mal dosahovať výšku normovaných kmeňových stavov (NKS).
- Optimálna štruktúra NKS a JKS jelenej zveri má byť takáto: 40 % jeleňov, 40 % jeleníc, 20 % jelenčiat. Prípustná je aj mierna prevaha jeleníc (maximálne do pomeru 1 : 1,2), najmä v revíroch so silným predačným tlakom vlka.
- Optimálna štruktúra lovu jelenej zveri je asi 33 % jeleňov, 34 – 35 % jeleníc a 32 – 33 % jelenčiat. Je neprípustné plánovať značne nižší lov jelenčiat ako jeleníc (s výnimkou revírov so silným predačným tlakom vlka).
- Plán lovu jeleňov a jeho realizácia podľa vekových tried sa odporúča takto: 30 – 35 % I. veková trieda (v.t.), 35 – 40 % II. v.t., do 10 % III. v.t., 20 % IV. v.t. Neakceptovateľný je najmä silnejší zásah do II. a III. v.t.
- Pri love zveri treba dodržiavať základné zásady selekcie nielen pri jeleňoch, ale aj jeleniciach a jelenčatách (zdravotný stav, veľkosť telesného rámca, kondícia atď.). To znamená, že ani jelene nemožno selektívne loviť len podľa parožia. Selekčné parametre parožia by mali určovať lesné úrady podľa chovateľských celkov a poľovných oblastí, pričom treba uvažovať aj s medziročnými rozdielmi podľa klimatických podmienok, úrody semien lesných drevín atď. (na to citlivo reagujú najmä ihličiaci). Najdôležitejšie je však dodržať správnu štruktúru lovu jelenej zveri podľa pohlavia a veku.

Srnčia zver, ako predstaviteľ ohryzovačov, by sa mala zásadne chovať spolu s iným druhom prežúvavej zveri, oportunistom alebo spásačom. Dôležité však je, aby v **srnčích poľovných oblastiach** bola skutočne hlavným druhom prežúvavej zveri, aby ju ostatné vedľajšie druhy nadmerne nepotláčali. Jedine v danielích a mufloních poľovných lokalitách sa chová ako vedľajší druh. Pri jej chove treba dodržiavať nasledovné opatrenia:

- JKS srnčej zveri by mal dosahovať výšku NKS.
- Ako vedľajší druh sa srnčia zver môže chovať v jeleních poľovných oblastiach, v oblastiach pre malú zver, ako aj v danielích a mufloních lokalitách. Ak sa chová spolu s inými druhmi prežúvavcov, treba ju chovateľsky podporovať, aby obstála v kompetičnom súperení s nimi.
- Optimálna štruktúra NKS a JKS srnčej zveri má byť takáto: 40 % srncov, 40 % srn a 20 % srnčiat. Prípustná je aj mierna prevaha srn, maximálne do pomeru pohlaví 1 : 1,3 najmä

v tých revíroch, kde dochádza k vysokým stratám tejto zveri, či už v dôsledku silného predačného tlaku šeliem, najmä rysa a vlka alebo v dôsledku negatívnych antropogénnych vplyvov.

- Optimálna štruktúra lovu srnčej zveri je asi 33 % srncov, 34 – 35 % sŕn a 32 – 33 % srnčiat. Je neprípustné plánovať značne vyšší odstrel sŕn ako srnčiat, ani značne vyšší odstrel srncov ako sŕn. Výnimky z tohto pravidla sú prípustné iba v tých poľovných revíroch, chovateľských celkoch, či celých poľovných oblastiach, kde sú v dôsledku rôznych negatívnych vplyvov zvýšené úhyny tejto zveri.
- Plán lovu srncov a jeho realizácia podľa vekových tried sa odporúča takáto: min. 35 % I. v. t., max. 40 % II. v. t. a 25 – 30 % III. v. t. Je neprípustné vykonávať silnejší zásah do II. v. t.
- Pri selekcii sa riadiť zdravotným stavom, veľkosťou telesného rámca a kondíciou jedinca, nie iba parametrami jeho parožkov, pričom aj srny a srnčatá treba loviť selektívne. Selektívne kritériá parametrov parožkov určujú na návrh poradných zborov a chovateľských rád obvodné lesné úrady a môžu sa medziročne meniť podľa klimatických podmienok atď.
- Kvalitný chovný srnec by sa nemal uloviť skôr ako v 6. roku života. Chrup má v tom veku ešte veľmi funkčný, čo je jeden z predpokladov pre dosiahnutie dobrej kondície a silnej trofeje.

Diviacia zver je autochtónnou súčasťou fauny Slovenska. Treba ju v únosnej početnosti zachovať a obhospodarovať racionálnym a trvalo udržateľným spôsobom tak, aby nenarušovala oprávnené záujmy spoločnosti najmä na úseku poľnohospodárstva. To predpokladá dodržiavanie nasledovných zásad a realizovanie týchto opatrení:

- Štruktúra populácie v NKS a v JKS by mala byť optimálne takáto: 40 % diviačat, 20 % lanštiakov, 20 % dospelých diviačíc a 20 % dospelých diviakov.
- Je potrebné maximálne obmedzenie početnosti diviačej zveri v agrárnej krajine, kde robí značné škody v rastlinnej výrobe a vyvíja predačný tlak na malú zver.
- Optimálna štruktúra lovu diviačej zveri je 70-75 % diviačat, 20 % lanštiakov a 10 % dospelých jedincov v pomere pohlaví 1:1. Len v oblastiach so silným predačným tlakom vlka možno loviť menej diviačat.
- Hlavnou zásadou selektívneho lovu je dodržiavať vyššie uvedenú štruktúru lovu.
- Na spoločných poľovačkách loviť spravidla len diviačatá a lanštiaky. Dospelé jedince loviť prednostne individuálne selektívnym spôsobom.
- Dospelé samce loviť vo veku od 6 rokov najlepšie mimo doby ruje, keď ich divina nie je znehodnotená nepríjemným pachom.
- Loviť aspoň toľko dospelých diviačíc ako diviakov. Zásadne nestrieľať vedúce diviačice (vodkyne čriedy). Vodiace diviačice (s diviačatmi) loviť až potom, keď ich diviačatá už stratili pásikovanie, takže vedia sa aj bez matky integrovať do čried a prežiť.
- Aj lanštiaky loviť v pomere pohlaví 1:1. Najmä treba obmedziť odstrel solitérnych jedincov, alebo malých skupiniek 2-3 lanštiakov začiatkom leta, lebo sú to spravidla neskúsené samčeka vyhnané z ich materských čried.
- Ak sa má uloviť dostatok diviačat, musia sa začať loviť zavčas, teda aj pred úplnou stratou pásikovania, asi už od hmotnosti 15-20 kg.
- Z čriedy diviačej zveri treba zásadne vždy najprv odstreliť najslabšieho jedinca, prípadne jedince s príznakmi choroby, ak také v nej sú. Tak isto treba prednostne odstreliť abnormálne sfarbené jedince.

Danielia a muflonia zver nie je pôvodná zver. Na Slovensku sa chová ako hlavný druh zveri v danielích alebo mufloních poľovných lokalitách, mimo lokalít ako druh vedľajší. Populácie oboch druhov žijú v navzájom izolovaných subpopuláciách. V mnohých poľovných revíroch sa okrem danielov, resp. muflónov chovajú ešte ďalšie 2 – 3 druhy prežúvavej zveri, čím sa postupne chovateľské podmienky pre všetky druhy zhoršujú. V niektorých prípadoch boli tieto druhy introdukované aj do hlboko suboptimálnych až pesimálnych lokalít, dokonca aj do areálu veľkých šeliem. V populáciách sa ponecháva v chove aj menej kvalitná zver, plnenie plánu lovu, osobitne samíc a mláďat, je nedostatočné, ich početnosť silne narastá a kvalita klesá. Predovšetkým v srnčích poľovných oblastiach danielia a muflonia zver vytláča pôvodnú srnčiu zver. Pre zlepšenie chovu oboch druhov, najmä v poľovných lokalitách, treba dodržiavať nasledovné opatrenia:

- Danielia, resp. muflónia zver sa má chovať ako hlavný, resp. prioritný druh zveri len v poľovných lokalitách a tomu sa má podriadiť aj chov ostatných druhov prežúvavej zveri.
- Väčšina kmeňového stavu sa v SR má chovať v poľovných lokalitách pre ňu vymedzených a len podstatne menšia časť mimo týchto lokalít, kde ju treba skôr obmedzovať a uprednostňovať chov autochtónnych druhov raticovej zveri.
- Mnohé subpopulácie sú početne malé a často od seba geograficky viac alebo menej (prípadne aj úplne) izolované. Preto treba zabezpečovať pravidelné „osviežovanie ich krvi“, samozrejme len najkvalitnejšou chovnou zverou v mladom až strednom veku, aby sa zabránilo ich genetickému driftu.
- Danieliu a muflóniu zver neintrodukovať do ekologicky suboptimálnych stanovišť a ani do areálu veľkých šeliem, najmä rysa a vlka.
- Z chovu striktne vyradiť všetky jedince, ktorých kvalita nezodpovedá chovateľskému cieľu.
- Dôsledne plniť plán lovu s osobitným zreteľom na samice a mláďatá, aby sa početné stavy nezvyšovali a populácie nadmerne neomladzovali.
- Kvalitné samce treba nechať dožiť do veku ich trofejovej kulminácie (u muflónov je to 7 - 9 rokov, u danielov (8) 9 - 10 (11) rokov).
- Každá populácia v poľovnej lokalite by mala pravidelne produkovať zlaté trofeje; tie, ktoré toho nie sú schopné, treba revitalizovať alebo zrušiť.

Veľké šelmy

Väčšina poľovných oblastí pre jeleniu a srnčiu zver sa nachádza v areáli veľkých šeliem, medveďa, vlka a rysa. Tieto je potrebné chrániť a v našej prírode trvalo zachovať. Najmä vlk môže svojim predáčnym tlakom silne znižovať početnosť jelenej a ostatnej raticovej zveri, pri srnčej zveri a jelenčatách však aj rys. Preto treba početnosť všetkých troch druhov primerane regulovať, ak presiahne únosnú mieru z hľadiska úspešného manažmentu raticovej zveri.

Malá zver

Za účelom zvýšenia početnosti malej zveri je potrebné v poľovných revíroch nachádzajúcich sa v poľovných oblastiach malej zveri, ale i v srnčích poľovných oblastiach, kde má malá zver svoje miesto, pravidelne monitorovať populácie najmä zajaca a bažanta (jarná a jesenná pásová alebo nočná svetlometová taxácia, zisťovanie zastúpenia mladých na výrade) a podľa výsledkov operatívne upravovať plány lovu. Výška úlovku by mala zodpovedať prírastkom v danom roku; ak sú prírastky nízke, je potrebné lov obmedziť, alebo úplne zastaviť. Je potrebné počítať so zimnými stratami a s vplyvom predátorov, ktoré stavy počas zimy naďalej redukujú.

Pri zveľaďovaní chovu bažanta treba rátať s tým, že nebude možné vypúšťať umele odchované bažanty počas poľovačky alebo tesne pred ňou priamo pred hlavne pušiek, čo je v mnohých štátoch EÚ zakázané, resp. poplatkoví poľovnícki hostia takéto bažanty odmietajú.

loviť. Preto by sa malo zmeniť „šľachtenie“ bažanta a technológia jeho farmového chovu tak, aby získal späť vlastnosti, potrebné na úspešné prežívanie a reprodukciu vo voľnej prírode. V tomto smere by mali intenzívne vplývať na príslušné subjekty chovateľské rady a poradné zbory.

Pre revitalizáciu chovu malej zveri nestačí len samotné vypúšťanie umelo odchovaných jedincov, ale v prvom rade treba zlepšiť životné prostredie pre túto zver, pre ktorú má v súčasných podmienkach mimoriadny význam.

Z vodnej pernatej zveri má najväčší význam kačica divá. Je to veľmi adaptabilný druh, vie sa prispôbiť životu v husto osídlenej kultúrnej krajine a znáša aj eutrofizáciu vôd, pokiaľ je na únosnej úrovni. Poľovníci však kačici zatiaľ nevenujú dostatočnú chovateľskú starostlivosť. V každom chovateľskom celku s dostatkom vodných plôch by sa mal realizovať projekt na rozvoj chovu tejto zveri. Možný je aj umelý chov divej kačice, ale tak, aby si zachovala vlastnosti potrebné pre život vo voľnej prírode. Zásadne sa majú umelo chovať len čistokrvné divé kačice a nie krížence s kačicou divou (tzv. divočky), ktoré by mohli narušiť genofond voľne žijúcich populácií. Na lov vodnej pernatej zveri v Ramsarských a iných chránených vtáčích lokalitách používať zásadne bezolovnaté brokové strelivo.

4.2 Starostlivosť o zver a jej životné prostredie

K starostlivosti o zver a jej životné prostredie patrí predovšetkým zvyšovanie úživnosti a kvality životného prostredia (biotopov) zveri, prikrmovanie zveri, jej ochrana pred nepriaznivými biotickými a abiotickými vplyvmi a ochrana jej zdravia. V nasledovnom texte sa uvádzajú zásady podľa jednotlivých poľovných oblastí, resp. podľa druhov zveri.

Zvyšovanie úživnosti životného prostredia zveri v jeleních poľovných oblastiach:

- Užívatelia poľovných revírov by podľa svojich možností mali prispieť k zachovaniu aspoň časti sukcesii podliehajúcich trvalých trávnych porastov (TTP).
- Políčka pre zver sa odporúča zriaďovať a obhospodarováť v lesnom interiéri, aby fungovali aj ako tzv. zdržné plochy na odlákavie zveri od vychádzania do polí, kde môže robiť vážne škody v rastlinnej výrobe.
- Je nevyhnutné zlepšovať aj úživnosť lesných porastov pre zver, najmä ich včasným rozčleňovaním, včasnou prerezávkou a prebierkou, koncentrovaním zimnej ťažby do zimovísk jelenej zveri, zvyšovaním zastúpenia plodonosných drevín, udržiavaním mäkkých listnáčov, zriaďovaním ohryzových plôch atď.
- V každom revíri by mali byť vytýčené zóny kl'udu, kde by sa zver nelovila.

Zvyšovanie úživnosti životného prostredia zveri v srnčích poľovných oblastiach:

- Srnčia zver ako typický ohryzovač si potravu selektuje. Vyžaduje potravu bohatšiu na živiny a chudobnejšiu na vlákninu ako ostatné druhy prežívavej zveri. Na to treba pamätať aj pri obhospodarovaní lúčok a políčok pre zver. Pre srnčiu zver sú z trvalých trávnych porastov (TTP) vhodné kvalitné d'atelinotrávne porasty a z krmovín na ornej pôde najmä lucerna, d'atelina.
- Aj v srnčích poľovných oblastiach sú mnohé TTP vôbec alebo len nedostatočne obhospodarované a využívané, planejú a podliehajú sukcesii. To je pre zver troficky veľmi negatívne najmä v revíroch s väčšími lesnými komplexmi. Odporúča sa, aby užívatelia poľovných revírov po dohode s ich vlastníkmi obhospodarovali pre zver aspoň ich malú časť.
- Srnčia zver žije v hojnom počte aj v agrárnej krajine. Jej životné prostredie tu treba zlepšovať najmä ochranou a rozširovaním rozptýlenej trvalej krajinnej zelene vo forme remízok, krovinových vsakovacích protieróznych pásov, vetrolamov nevyhnutných na ochranu proti veternej erózii, brehovým porastom, stromoradiám, atď.

- Odporúča sa, aby každý užívateľ poľovného revíru vykonal inventarizáciu krajiny zelene vo svojom revíri a pristúpil najprv k revitalizácii tých jej častí, ktoré sú spustnuté, zostarnuté, vyrúbané, vypálené.
- Nakoľko sa v srnčích poľovných oblastiach vyskytuje v hojnom počte aj diviacia zver, ako aj iná prežúvavá zver, treba robiť účinné komplexné opatrenia na tlmenie škôd ako v lese, tak aj na poli. To je síce v prvom rade povinnosťou vlastníka, resp. užívateľa príslušného pozemku, ale užívatelia revírov by s nimi mali iniciatívne spolupracovať.

Zvyšovanie úživnosti životného prostredia pre diviačiu zver:

- Políčka pre zver plánovať ako zdržné plochy, ktoré majú odlákať diviačiu zver od vychádzania na poľnohospodársku pôdu a poškodzovania kultúr.
- Úživnosť revírov pre diviačiu zver významne zvyšujú aj plodonosné dreviny, najmä duby, cer, plánky a sorty ovocných stromov, gaštany atď. Pagaštan diviak neobľubuje, ale je vhodný pre prežúvavú, osobitne pre danieliu zver. Treba ich v revíri rozširovať.
- Aj trvalé trávne porasty, najmä ďatelinotrávu na lúčkach a políčkach určených pre prežúvavú zver, rada spása aj diviacia zver.

Zlepšovanie kvality životného prostredia malej poľnej zveri:

- Ponechanie časti strnísk až do jari (prípadne aj s použitím bezorbovej pestovateľskej technológie), ponechanie ďatelinotravných pásov po okrajoch remízok, rozdelenie veľkých honov monokultúr dostatočne širokými pásmi ďatelinotrávy na menšie celky, pestovanie medziplodín a ďalšie ekologizačné opatrenia na zvýšenie biodiverzity.
- V revíroch vykonať inventarizáciu existujúcich alejí, krovinových pásov a vetrolamov a v spolupráci s ich vlastníkmi (užívateľmi) podľa potreby vykonať ich revitalizáciu dosadbou. Vetrolamy musia byť širšie, viacradové a musia mať aj krovinovú a bylinnú etáž. Zakladať nové remízky, ak sú na to k dispozícii vhodné plochy.
- Zakladať a obhospodarováť políčka pre zver s vhodnými miešankami rastlín poskytujúcich potravu pre zver a včely.
- Zvýšiť biodiverzitu a zlepšiť ekologický stav poľnohospodárskej krajiny. V poľnohospodárstve aplikovať výrobné postupy, ktoré budú menej poškodzovať zver a jej životné prostredie (napr. nebude sa rozsievat' otrávené zrnó proti hrabošom po poli, vypaľovať strniská atď.) a budú sa podľa možnosti aplikovať jemnejšie a k prírode ohľadupľnejšie pestovateľské spôsoby (napr. bezorbová technológia).
- V poradných zboroch a chovateľských radách zabezpečiť zastúpenie poľnohospodárov, bez ktorých zlepšenie životného prostredia pre malú zver nie je nemožné.
- Pre vodnú pernatú zver rozširovanie brehových porastov (osobitne aj klasových vrb) a zriaďovanie umelých hniezd tam, kde je nedostatok hniezdných možností.

Prikrmovanie zveri:

- Jeleniu, diviačiu, mufloniú a danieliu zver prikrmovať na väčších krmoviskách, kde musí byť dostatok krmidiel, aby sa mohli bez stresu kŕmiť súčasne všetky jedince z čriedy. Pre srnčiu zver sa zriaďujú menšie krmidlá ohradené proti ostatnej zveri, ktoré majú byť rozptýlené po celej časti revíru, kde sa srnčia zver vyskytuje. Osobitné kŕmne zariadenia majú v revíri byť aj pre diviačiu zver, najlepšie také, z ktorých si diviaky musia krmivo práčne vydolovať, aby krmivo bolo pre prežúvavú zver neprístupné.
- Vysýpať pre zver celé kopy krmiva, najmä jadrového alebo siláže, na zem pod holým nebom je neprípustné.
- Základným krmivom pre jeleniu, danieliu a mufloniú zver je kvalitné lúčne seno, skosené na začiatku kvitnutia a správne usušené, alebo zasenážované do balíkov. Pre srnčiu zver

je vhodné len seno d'atelinovín, maximálne z veľmi kvalitnej mládzde. Podávanie jadrového krmiva nie je nevyhnutné, ale ak sa podáva, má byť v zime prevažne uhľohydrátové, s nižším obsahom bielkovín (kukurica), koncom zimy a na jar však má byť bohaté na bielkoviny (ovos).

- Pri prikrmovaní je potrebné rešpektovať fyziológiu trávenia prežúvavej zveri.
- Prikrmovanie musí byť pravidelné, aby zver mala krmivo podľa potreby k dispozícii každý deň. Ak sa mení kŕmna dávka, musí byť táto zmena postupná, aby nedošlo u zveri k zažívacím poruchám, na ktoré je práve srnčia zver dosť citlivá.
- Minerály, prípadne minerálno-vitamínový premix, sa miešajú do jadrového krmiva alebo sa podávajú vo forme lízaniek.
- Zásadne sa nemá podávať nadmerné množstvo jadrového krmiva, lebo sa tým zvyšuje reprodukcia zveri a narastajú problémy spojené s jej premnožovaním.
- Odvádzacie (odlákacie) prikrmovanie slúži na odlákavie najmä diviačej a jelenej zveri od vychádzania do polí, kde by mohla robiť škody. Vykonáva sa len vo vegetačnom období v hĺbke lesa, čo najbližšie pri miestach, kde zver cez deň zaliha. Zver sa na odvádzacom krmovisku a v jeho blízkosti zásadne nestrieľa.
- Návnadové (prilákacie) prikrmovanie sa vykonáva len mimo času zimnej núdze za účelom lovu zveri.
- Prikrmovanie diviačej zveri v čase zimnej núdze sa vykonáva len vtedy, keď je zem dlhší čas zmrznutá alebo keď vysoká snehová pokrývka bráni zveri vo vyrývaní potravy. Krmivo sa podáva v zastrešených kŕmidlách.
- Malú zver prikrmovať nielen v zimnom, ale i vo vegetačnom období. V ostatnom čase sa častejšie vyskytujú veľmi horúce a suché letá, v ktorých zajac trpí nedostatkom kvalitnej šťavnatej zelenej paše a vody, čo môže veľmi negatívne ovplyvniť produkciu mlieka u zajačíc a prežívanie mláďat. Okrem toho po žatve nastáva odrazu na veľkých plochách hlboký pokles nielen trofických, ale aj topických podmienok životného prostredia a zajac trpí tzv. žatvovým šokom. Preto by sa mala zajacom v lete podávať náhradná šťavnatá potrava, napr. vo forme repy (keď aj predčasne vybranej) a voda v početných umelých napájadlách. Tieto opatrenia pomôžu aj ostatnej poľnej zveri.

Ochrana zveri a starostlivosť o jej zdravotný stav:

- Vykonávanie opatrení na zníženie strát zveri pri agrotechnických operáciách (najmä zberových prácach) a pri aplikácii pesticídov (najmä proti hrabošovi poľnému).
- Zintenzívniť tlmenie predátorov (v súlade s platnou legislatívou), budovať umelé brlohy na tlmenie líšok a voliérové lapáky na tlmenie vrán a strák. Veľmi dôležitá je ochrana proti túlavým psom.
- Pytliactvo potláčať koordinovane a veľkoplošne. V agrárnej krajine je v súčasnosti veľa účelových poľnohospodárskych komunikácií, ktoré využívajú motorizovaní pytliaci, pričom obľúbeným objektom ich ilegálneho lovu býva často práve srnčia zver.
- Veľa zveri, najmä srnčej, diviačej a malej hynie na cestách. Užívatelia revírov by mali pastevné plochy pre zver, kŕmidlá, soľníky a zdroje vody v revíri dislokovať tak, aby zver musela čo najmenej prechádzať cez silne frekventované pozemné komunikácie.
- Treba sa zamerať na boj proti klasickému moru ošípaných (KMO) a aujezskeho chorobe a ich elimináciu.
- Vyšetrovať zajace na EBHS (syndróm nekrotizujúcej pečene) a podľa potreby urobiť opatrenie na tlmenie tejto a ďalších chorôb (napr. tularémia).
- Užívatelia poľovných revírov sú povinní:
 - dodržiavať predpísanú početnosť diviačej zveri a nepripustiť jej prekročenie,
 - plniť odstrel diviačat, lebo diviačatá sú na KMO najvýmavejšie,

- zabezpečovať monitoring ulovenej zveri podľa pokynov veterinárnej služby,
- zver ulovenú na spoločných poľovačkách vyvrhovať na určenom mieste. Všetky patologické zmeny zistené pri vyvrhovaní treba hlásiť veterinárnej službe. Tak isto treba hlásiť všetky nájdené úhyny,
- prednostne odstrelit' a dať vyšetrit' všetky zoslabnuté jedince s príznakmi nejakého ochorenia.

4.3 Ochrana proti škodám spôsobovaným zverou a na zveri

Zákon o poľovníctve prenáša zodpovednosť za škody spôsobené zverou na užívateľa poľovného revíru. Užívateľ poľovného revíru je povinný uhradiť škodu spôsobenú nesprávnym užívaním poľovného revíru na poľovných pozemkoch alebo na poľných plodinách dosiaľ nezobratých, viniči alebo na lesných porastoch.

Zákon ukladá taktiež povinnosť aj vlastníkovi alebo užívateľovi poľovných pozemkov, ktorý je povinný urobiť primerané opatrenia na zabránenie vzniku škôd spôsobených zverou, pričom však nesmie zver zraňovať. Za primerané opatrenia sa považuje najmä výsev odpútačiacich plodín a výsadba ohryzových plôch. Ak vlastník alebo užívateľ poľovných pozemkov takéto opatrenia neurobí, znáša škodu podľa miery jeho zavinenia. Užívateľ poľovného revíru nie je povinný uhradiť škody spôsobené zverou na nepoľovných plochách alebo na viniči neošetrovanom proti škodám spôsobeným zverou, na neoploštených záhradách, ovocných, zeleninárskych alebo kvetinových škôlkach, stromoradiach alebo na osamelo rastúcich stromoch, na poľnohospodárskych kultúrach nezobratých v agrotechnických termínoch, ak vlastník neurobí opatrenia, aby tieto plodiny boli účinne chránené proti škodám. Užívateľ nehradí ďalej škody spôsobené na lesných porastoch nechránených oplôtkami, mechanickou ochranou alebo chemickou ochranou proti ohryzu, škody nepresahujúce 3 % očakávanej úrody alebo prírastku na príslušnej parcele alebo škody spôsobené zverou, ktorej lov nemal povolený.

V súčasnej dobe sú v rámci integrovanej ochrany lesa dostupné viaceré technické metódy, ktoré pomáhajú predchádzať neúnosným škodám na lesných porastoch. Môžu byť aplikované ako individuálna ochrana (ochrana konkrétneho jedinca) alebo plošná ochrana (celý porast).

Keďže sú finančne dosť náročné, majú byť používané len doplnkovo. Základom efektívneho znižovania škôd spôsobovaných zverou je poznanie ohrozenia drevín a lesných porastov, ktoré môže slúžiť pre cieľavedomé zameranie ochranných opatrení.

Umelou ochranou lesných porastov zabráňujeme vzniku poškodenia, ktoré by zabrzdiло prirodzený vývoj jedinca alebo výrazne znížilo jeho kvalitu v rubnom veku. Aplikujeme ju na najmladšie nárasty a kultúry, mladiny ale aj na staršie žrdoviny a tenké kmeňoviny. Základnými kategóriami takejto ochrany sú: individuálna ochrana jedincov, ochrana repelentmi a plošná ochrana oplôtkami.

Škody na poľnohospodárskych pozemkoch môžeme najúčinnnejšie eliminovať pomocou elektrických ohradníkov. Tieto musia byť správne nainštalované aby dobre plnili svoj účel. Ako vodič možno použiť lanká v dostatočnej hustote nad sebou ale najlepšie výsledky sa dosahujú použitím elektrických sietí. Medzi ďalšie spôsoby ochrany patrí plašenie plynovými delami, vytváranie pachových plotov (po čase si však zver na pach zvykne), vykosenie dostatočne širokých pásov do pestovaných kultúr, ktoré umožnia zintenzívniť poľovnícky tlak v ohrozených lokalitách.

Ústretový k aktívnej ochrane a spolupráci pri prevencii pred vznikom škôd na poľnohospodárskych pozemkoch by mal byť aj samotný užívateľ poľnohospodár. Je na škodu veci ak neprihliada pri oseve poľnohospodárskych plôch napríklad na rozmiestnenie jednotlivých kultúr (atraktívne, neatraktívne plodiny), ich situovanie vzhľadom na vyhľadávané miesta zverou (vodné zdroje, lesné porasty, remízky, rákosie a pod.), nevytvára

radšej menšie plochy šachovnicovite sa striedajúce (napr. vyšší pás kukurice s nižším pásom miešanky, prípadne aspoň nižšia kultúra po obvode lánu a na miestach prechodov zveri a pod.), ktoré by umožnili poľovníkom obhospodarovať zver na poľnohospodárskych plochách aj v čase dozrievania týchto kultúr a narušili by potravný a úkrytový blahobyt zveri v týchto lánoch.

Za účelom zníženia škôd v lesnom hospodárstve a v poľnohospodárstve treba realizovať:

- Poľovnícke opatrenia, ktoré spočívajú v udržiavaní primeranej, resp. únosnej početnosti zveri so správnou populačnou štruktúrou, v zlepšovaní úživnosti prostredia obhospodarovaním lúčok a políčok pre zver a v obmedzovaní vyrušovania zveri. V zime sa má zver správne prikrmovať, najmä na miestach, kde nehrozí poškodenie lesných porastov zverou.
- Lesnícke opatrenia spočívajú v zlepšovaní úživnosti lesných porastov, koncentracii ťažby dreva počas zimného obdobia do porastov, ktoré zver neohrozuje (aby mala dostatok ohryzového materiálu), zámernej príprave ohryzového materiálu stínkou mäkkých listnáčov (rakyta, osika, jelša, vŕba, atď.), zakladaní ohryzových plôch a vysadzovaní plodonosných drevín, podporovaní prirodzenej obnovy lesa, aplikácii mechanických a chemických ochranných prostriedkov.
- Proti vzniku škôd používať integrované biologické, mechanické a chemické opatrenia.
- Ochranu poľnohospodárskych kultúr je povinný vykonávať užívateľ pozemku. Odporúča sa, aby užívatelia revírov s vlastníkmi (užívateľmi) poľovných pozemkov pri tom úzko spolupracovali.

Zvlášť je potrebné realizovať opatrenia na ochranu proti škodám spôsobovaným zverou v poľnohospodárstve a to:

- Užívatelia poľovných revírov musia vykonávať odvádzacie prikrmovanie a zakladať zdržné plochy.
- Intenzívne na zver poľovať individuálnym spôsobom tam, kde môže potenciálne škodiť a neľoviť ju individuálne kde škody robiť nemôže, tzn. v hĺbke lesných komplexov, kde sa na ňu poľuje hlavne kolektívne mimo vegetačného obdobia.
- Ako technické ochranné opatrenia sa odporúčajú elektrické oplôtky. Účinné sú najmä elektrické oplôtky pozostávajúce asi zo 4-5 vodiacich drôtov (pások) nad sebou. Aplikáciu by mali zabezpečovať spoločne užívatelia pozemkov s užívateľmi revírov.
- Užívatelia pozemkov by:
 - nemali pestovať plodiny atraktívne pre zver v blízkosti lesa, kde zver vychádza na pašu,
 - na potenciálne ohrozených plochách mali uprednostňovať také sorty jednotlivých druhov plodín, ktoré sú pre zver menej atraktívne (napr. osinatú pšenicu namiesto bez osinatej a pod.),
 - mali na poliach nechávať čím menej zaoraných pozberových zvyškov, aby diviaky nerozrývali následnú plodinu,
 - sa mali vzniknutú škodu snažiť čím skôr zmierniť, napr. vyrovnaním rýpanísk na lúkach, dosevom, výsevom alebo výsadbou náhradnej plodiny ap.,
 - mali sa snažiť seriózne, objektívne a vo vzájomnom dohovore riešiť oceňovanie vzniknutých škôd a určenie náhrad za ne.

Ďalšou významnou kategóriou škôd pri manažmente poľovnej zveri sú škody spôsobené priamo na chovanej zveri. V posledných rokoch je badať narastanie počtu kolízií dopravných prostriedkov s poľovnou zverou. Na základe veľkého množstva záznamov takýchto udalostí

zistujeme skutočnú významnosť cestnej a železničnej dopravy pri úhyne zveri a fragmentácii jej prirodzeného biotopu a migračných koridorov. Rozvoj cestnej siete si teda berie svoju daň v podobe usmrtenej alebo zmračenej zveri, izolácií populácií živočíchov, poškodeného majetku a veľakrát siahne aj na to najcennejšie, samotný ľudský život. Tieto negatívne vplyvy sa dajú do určitej miery eliminovať ohľaduplnejším prístupom pri výstavbe dopravných komunikácií, budovaním ekomostov pre živočíchov a priestor pre znižovanie škôd by sa mal hľadať aj v spolupráci s obhospodarovateľmi poľnohospodárskej pôdy (osievanie polí pozdĺž najkritickejších úsekov menej atraktívnymi druhmi poľnohospodárskych plodín). Dlhodobejšie zaznamenávanie lokalít kolízií zveri s dopravnými prostriedkami môže poslúžiť ako praktický nástroj na aktívnu ochranu biotopov, keďže poodhalí fungujúce migračné trasy zveri prípadne určí lokality, kde by ich bolo potrebné pri plánovanej výstavbe zachovať zriadením ekomostov. To určite prispeje aj k zmierneniu fragmentácie krajiny, zvyšovaniu bezpečnosti cestnej dopravy, ochrane zdravia občanov a znižovaniu zbytočného utrpenia zveri v revíroch.

4.4 Možnosti rozvoja manažmentu bažantníc

Bažantnica je okrem svojej prvotnej funkcie, ktorou je chov a následný lov bažantov, aj veľmi významným krajínovotvorným prvkom a refúgiom rôznych druhov flóry a fauny v odlesnenej otvorenej agrárnej krajine. Len vďaka bažantniciam sa doteraz zachovali mnohé poľné lesíky a remízky. Bažantnice umožňujú zachovanie bažantov v našej prírode a ich rozptýlenie do okolitých poľných revírov, čo má veľký význam pre naše poľné hospodárstvo. Intenzívne obhospodarované bažantnice prinášajú nemalé ekonomické zisky pre svojich užívateľov, ak sa v nich hospodári na báze poplatkového lovu tejto zveri.

Práve pre tieto dôvody je potrebné nielen zintenzívniť obhospodarovanie existujúcich bažantníc, ale zakladať aj nové a prípadne zrušiť tie, ktoré nemajú vhodné ekologické podmienky pre intenzívny chov bažantov alebo kde užívateľ príslušného revíru o bažantnicu nemá záujem.

Zakladanie novej bažantnice vyžaduje výber správnej lokality, ktorá musí byť teplá, chránená od vetrov, s dlhým vegetačným obdobím, t. j. so skorým nástupom jari, s neskorým nástupom zimy, krátkym trvaním snehovej pokrývky, ktorá nesmie byť vysoká. Studené, ťažké, zamokrené pôdy sú nevhodné. Podnebie má byť teplé a suché. Optimálne sú doliny a kotliny, v ktorých nesmie chýbať voda, či už tečúca alebo stojatá. Bažantnice sa zásadne nezakladajú na vyvýšených, vetrom vystavených kopcoch, na ktorých obyčajne chýba aj zdroj vody, lebo budovanie umelých vodných nádrží je nákladné a bez vody je bažantnica nefunkčná. Rovnako sa nezakladajú v tesnej blízkosti intravilánov obcí, pri hydinárskych farmách a v blízkosti viníc, kde by mohla táto zver spôsobovať značné škody na dozrievajúcom hrozne.

Pre bažantnicu je veľmi vhodný tvrdý luh s dostatkom nezaplavovaných a nepodmáčaných stanovišť s prevahou dubových a agátových porastov s prímiesou jaseňa, javora poľného, brestu a ostatných drevín a najmä krov, ktoré sú charakteristické pre uvedené habitáty s bohatou vrstvou nízkych a vysokých bylín, ktoré bažantom poskytujú dostatok bobuľovitých plodov a semien. Dobré podmienky pre bažanty však poskytujú aj nižšie položené pahorkatiny s prevahou duba a cereál, prípadne s prímiesou agátových porastov s bohatým bylinným a krovitým podrastom.

Úspechom chovu je práve veľakrát podceňovaná *priestorová úprava lesného jadra* bažantnice, ktorá spočíva v tom, že sa streleckými (25 – 50 m širokými) a rozčleňovacími (vyrovňovacími, 3 m širokými) linkami rozdelí na menšie úseky (pohony). Ak jadro bažantnice nepozostáva z väčšieho súvislého lesného komplexu, ale len z remízok, krovinových pásov, vetrolamov a užších brehových porastov pozdĺž vodného toku, priestorová úprava často ani nie je potrebná, resp. postačí vyrúbať len nejakú linku.

Bažant nepotrebuje veľké plochy súvislého lesa, naopak má rád také habitáty, kde sa les mozaikovite strieda s otvorenými plochami. Preto je účelné vytvárať dostatok širokých liniek, ktoré bude zver využívať veľmi intenzívne a to nie iba troficky, ale aj topicky, lebo tu nájde aj úkryt, možnosti slnenia, popolenia, zberu gastrolitov atď.

Okrem toho sú potrebné v bažantnici aj tzv. odchovné a vypúšťacie miesta, ktoré sú tiež odlesnené a obsiate vhodnými poľnohospodárskymi kultúrami. Tu sa inštalujú adaptačné a vypúšťacie voliéry, v ktorých sa realizuje posledná fáza odchovu kurčiat a ich postupný prevod z umelého chovu do voľnej prírody. V rozsiahlejšom lesnom jadre bažantnice by výmera odlesnených plôch preto nemala klesnúť pod 20 %.

Okrem priestorovej úpravy je dôležitá aj *porastová úprava*. Platí zásada, že v bažantnici musí byť na prvom mieste produkcia bažantov a až na druhom mieste produkcia drevnej suroviny. Preto musí byť lesné jadro bažantnice vyhlásené za les osobitného (t.j. poľovníckeho) určenia. Tomu sa má prispôbiť aj spôsob jeho obhospodarovania. Bežný hospodársky les v žiadnom prípade nemôže plne uspokojiť životné potreby bažanta. Bažant potrebuje les s veľmi pestrú štruktúrou drevín, nielen druhovou, ale aj vekovou, s bohatou krovitou a bylinnou etážou, čo sa dá dosiahnuť len vtedy, keď koruny stromov nie sú príliš husté a prepúšťajú na zem dostatok svetla. Potrebné sú aj skupinky ihličnanov, ktoré poskytujú bažantom najmä v zime teplé a chránené miesta na hradovanie. Porastová úprava bažantnice zahŕňa tri hlavné prvky:

- **ochranný okrajový plášť** – slúži na ochranu pred nepriaznivými klimatickými vplyvmi, najmä silným vetrom,
- **čelá pohonov** – slúžia na zastavenie a určité sústredenie pešujúcich bažantov pred ich vzlietnutím smerom na strelcov,
- **zdržné plochy a hradovacie skupiny** – slúžia bažantom ako úkryt a refúgium a na hradovanie.

Neoddeliteľnou súčasťou dobre fungujúcich bažantníc sú aj rôzne poľovnícke zariadenia, z nich sú najdôležitejšie násypce na krmivo a napájadlá pre bažanty.

Nevyhnutná je dobrá spolupráca s poľnohospodármi, ktorí obhospodarujú pozemky, zahrnuté do ochranného pásma bažantnice. Možno sa s nimi dohodnúť, aby na týchto plochách pestovali plodiny, ktoré sú vhodné pre bažanty, resp. im aspoň neškodí (napr. preto, lebo si vyžadujú veľmi intenzívnu chemickú ochranu a pod.). Ďalej je dôležité, aby poľnohospodári zavčas vopred informovali užívateľa bažantnice o kosbe krmovín, ako aj iných zberových prácach, pri ktorých je potrebné zabezpečiť ochranu zveri. Za určitú kompenzáciu by určite súhlasili aj so znížením stupňa chemizácie rastlinnej výroby aspoň na niektorých parcelách alebo ich častiach, s predržaním strnísk až do jari, prípadne s prenájmom niektorých plôch pre potreby bažantnice.

K zlepšovaniu manažmentu bažantníc patrí aj skvalitňovanie poskytovaných služieb pre klientov. Súčasní klienti vyžadujú vysoký štandard lovu, ale aj ubytovania a ostatných služieb. Pri samotnom love sú uprednostňované vysoko letiace bažanty (až 40 m) a naopak nízko letiace či dokonca pešujúce bažanty kazia celkový dojem z poľovačky. Zásady správnej poľovačky možno zhrnúť do nasledovných bodov:

- musí byť zabezpečený dostatočný počet primerane vyvinutých a vysoko letiacich bažantov,
- strelci nesmú stáť príliš blízko seba, stanovištia sa určujú spravodlivo losovaním,
- prostredie jednotlivých pohonov má byť príjemné bez rušivých vplyvov (pohľad na priemyselnú štvrť, vypúšťacie voliéry, hluk z diaľnice a pod.),
- strelecké stanovište nesmie byť znečistené (prázdne nábojnice, iné odpadky a pod.),
- medzi pohonmi sa hostia premiestňujú peši a terénne vozy sa poskytnú len menej mobilným hosťom,

- je potrebné zabezpečiť dohľadanie maximálneho množstva ulovenej alebo postrelenej zveri,
- vhodné je poľovníckych hostí priebežne informovať o množstve ulovených bažantov, aby na záver nevznikli nedorozumenia,
- strelci, doprovod (nabíjač) a ostatný personál musia tvoriť zohraný tím,
- najdôležitejšie je dodržiavanie bezpečnosti (manipulácia so zbraňou, nabíjanie a vybíjanie, bezpečné mierenie, zbrane musia byť v dobrom technickom stave a pod.).

4.5 Zlepšenie poľovníckeho turizmu

Základným predpokladom pre organizovanie poľovníckeho turizmu sú stabilné poľovné revíry a dlhodobé užívateľské vzťahy k nim. Len v takých revíroch je totiž možné vykonávať seriózny marketing poľovníckej turistiky a komunikácie s hosťami. Aj preto by mali byť poľovné revíry chránené pred prípadným drobením a častým menením ich užívateľov. V stabilných poľovných revíroch s dostatočnou výmerou sa darí dlhodobo udržiavať primeranú početnosť zveri (nie prezverenie), ktorá umožňuje relatívne rýchle prevedenie poplatkového lovu zveri, o ktorý má hosť záujem. Kým spokojný poľovnícky hosť sa do revíru rád vráti a ešte mu urobí aj bezplatnú reklamu, do prázdneho poľovného revíru príde len raz.

Ak existuje kvalitný poľovný revír, treba ho vhodným spôsobom spropagovať a dostať do pozornosti potencionálnych poľovníckych hostí u nás ale aj v zahraničí. Tu je vhodná spolupráca s domácimi aj zahraničnými cestovnými agentúrami. Pomôcť môže aj vhodne smerovaná reklama (poľovnícke periodiká, relácie, web portály, výstavy a pod.)

Veľmi dôležitou súčasťou poľovníckeho turizmu je okrem úspešného lovu aj kvalitné ubytovanie a primeraný servis pre hostí. Štandardom sa stáva možnosť samostatného ubytovania každého host'a, ktorý má mať k dispozícii vlastnú kúpeľňu a toaletu. Organizátor poľovačky by mal mať zabezpečené aj kvalitné stravovanie pre hostí.

Popri štandardnom ubytovaní je dobré pre rozšírenie poskytovaných služieb prevádzkovať aj ubytovacie zariadenia nižšieho štandardu ako napr. poľovnícke chaty a zrubu, keďže časť klientely si ich vyslovene žiada.

Okrem ubytovania je potrebné myslieť aj na voľný čas host'a (napr. medzi rannou a večernou vychádzkou do revíru), kedy je vhodné mu poskytnúť možnosť využiť iné voľno časové aktivity (rybárstvo, plávanie, sauna, masáž, návšteva prírodných, technických či historických zaujímavostí v blízkom okolí a pod.)

Keďže najužší kontakt s hosťom má jeho poľovnícky sprievodca, je potrebné aby tento dobre poznal jednotlivé lokality v poľovnom revíri, v prípade potreby ovládal primerane cudziu reč, vystupoval dôstojne a úctivo a bol odborne zdatný v posudzovaní vhodnosti jednotlivých druhov zveri k odloveniu.

4.6 Veľkoplošný manažment zveri

Na zasadnutiach poradných zborov sa prerokúvajú obsahy štatútov, navrhujú kritériá chovnosti jednotlivých druhov zveri a určujú sa zásady pre schvaľovanie plánov chovu a lovu raticovej zveri v jednotlivých chovateľských celkoch. Na zasadnutiach chovateľských rád sa okrem štatútu prerokúvajú aj návrhy plánov chovu a lovu raticovej zveri, poľovnícki hospodári sú oboznamovaní s kritériami chovnosti a pod. Zasadnutia poradných zborov či chovateľských rád by mali mať čím ďalej tým viac charakter aktívnych pracovných stretnutí s cieľom zmeniť konkrétne veci, na ktoré apelujú užívatelia poľovných revírov k lepšiemu.

Môžu k tomu poslúžiť napr. výsledky chovateľských prehliadok, výsledky plnenia plánov lovu, poznatky zo zverozdravotnej situácie, ale aj pozitívne či negatívne príklady z niektorých poľovných revírov, napr. pri zlepšovaní úživnosti poľovných revírov, zriaďovaní

políček pre zver, tlmení predátorov, prikrmovaní zveri a pod. Stretnutie chovateľskej rady, spojené napr. s prehliadkou odchyťových zariadení na tlmenie predátorov priamo v revíri, v ktorom majú dobré skúsenosti s týmto spôsobom lovu dá určite poľovníckym hospodárom viac, ako „čistá schôdza“. Účastníci si môžu spoločne dohodnúť ďalší postup, napr. v poľovnej oblasti s chovom malej zveri, ako znížiť tlak predátorov na malú zver, alebo ako zlepšiť životné prostredie malej zveri.

Podstatné je, že sa na takomto stretnutí jeho účastníci dozvedia niečo nové, niečo, čo im môže pomôcť v ich poľovných revíroch a dohodnú sa na spoločnom postupe pri riešení konkrétnych problémov.

Potom možno očakávať, že o stretnutia bude záujem a že jeho účastníci nebudú len „počúvať predsedu“ ale sami budú prichádzať s návrhmi na riešenie problémov. A o to ide, aby sa spojili „nápady i prostriedky“ všetkých, ktorí poľovníctvu rozumejú a chcú mu v danom regióne spoločnými silami pomôcť v záujme dosiahnutia lepších výsledkov v poľovníckom hospodárení. Potom splní zavedenie veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia svoju úlohu.

5. AKČNÝ PLÁN ŠTÚDIE

Z návrhu opatrení uvádzaných v predchádzajúcej kapitole je potrebné pre zlepšenie poľovníckeho obhospodarovania v poľovných revíroch dotknutých okresov:

a) v najbližších 5 rokoch (2014 – 2018):

- znížiť početnosť raticovej zveri na únosnú kapacitu prostredia tak, aby vznikali čo najmenšie škody v lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve,
- upraviť sociálnu štruktúru populácií raticovej zveri na optimálny stav, s vyrovnaným pomerom pohlaví,
- dôsledne na 100 % plniť schválených plánov chovu a lovu,
- zvýšiť početnosť malej zveri a pristúpiť k zmene v obhospodarovaní poľnohospodárskych pozemkov,
- zvýšiť prirodzenú úživnosť najmä lesných revírov s nízkym podielom poľnohospodárskych pozemkov,
- obmedziť predkladanie jadrových krmív.

b) v najbližšom období (2014):

- v spolupráci s užívateľmi poľovných pozemkov monitorovať výskyt škôd spôsobovaných zverou na lesných porastoch a poľnohospodárskych kultúrach a spoločne vykonávať preventívne a obranné opatrenia na ich minimalizáciu,
- vytvárať partnerstvá a skupinovú spoluprácu v tzv. mikroregióne medzi 4 – 5 susediacimi užívateľmi poľovných revírov, kde sa jednotným hospodárením dosiahnu ekonomické výhody a efekty (napr. prevádzka spoločného zberného miesta s chladiacim zariadením na zverinu a jej následný predaj, spoločné obstarávanie krmiva za zvýhodnené ceny pri odbere väčšieho množstva, prevádzka spoločného ubytovacieho zariadenia pre poľovníckych hostí a pod.),
- zriadiť databázy poskytovateľov služieb v poľovníctve (napr. doprava na spoločných poľovačkách, prenájom honcov, strojové práce, znalecké posudky na škody zverou, právnické služby, dohľadávanie postrelenej zveri a pod.),
- organizovať workshopy v oblasti poľovníctva s cieľom realizácie spoločného myslenia.

6. REALIZÁCIA PRAKTICKÝCH OPATRENÍ VO VYBRANÝCH POĽOVNÝCH REVÍROCH

Pre realizáciu praktických opatrení uvádzaných v tejto štúdii sa ako modelové vybrali poľovné revíry, ktorých užívateľom je štátny podnik Lesy SR, š.p. Banská Bystrica. Treba si uvedomiť, že uvádzaný návrh opatrení, ktoré treba v najbližšom období čím skôr realizovať, nebude účinný, pokiaľ rovnaké ciele a opatrenia nerealizujú aj v susedných poľovných revíroch, resp. v príslušnom chovateľskom celku alebo poľovnej oblasti.

Okres Levice

Poľovný revír Čereš – Želiezovce (Lesy SR, š.p., odštepny závod Levice)

Porovnaním súčasných JKS a určených NKS jelenej zveri je možné konštatovať, že JKS prekračujú NKS skoro dvojnásobne. Tento stav je potrebné postupne v najbližších rokoch riešiť znížením JKS až na úroveň NKS.

U srnčej zveri je potrebné zabezpečiť mierne zvýšenie JKS a k tomu využiť všetky dostupné možnosti a prostriedky. Najmä budovanie prikrmovacích zariadení s preliezacím plotom, ktorý zabráni vytlačaniu srnčej zveri ostatnou raticovou zverou z prikrmovacích miest, vyhánanie mláďat ako aj dospelaj zveri pred kosbou lúk, zákonné redukovanie prirodzených predátorov (diviak, liška, túlavé psy), vytváranie funkčných plôch ako aj zredukovanie výšky plánu lovu najmä u samičej zveri. Jedným z podporných opatrení bude určite aj zredukovanie JKS diviačej zveri na úroveň predpísanú v stanovených NKS (16 ks). Prezverenie revíru diviačou zverou by mohlo priniesť okrem zvýšenia predáčného tlaku na srnčiu zver a jej vyrušovania, aj zhoršenie kvality jej životného prostredia (rozrývanie pastevných plôch a pod.).

Pri malej zveri je potrebné spomenúť uznanú bažantnicu, ktorá je súčasťou poľovného revíru. Aj keď sú tu prekročené JKS oproti stanoveným NKS nie je to nedostatkom. V dnešnej dobe je takýto stav veľmi vzácny a skôr sa stretávame s opačnou situáciou, kedy bažantnice fungujú len vďaka umelo vypúšťaným bažantom. Dobré zazverená bažantnica s prírodným chovom bažanta môže tvoriť významný oporný prvok pri snahách opätovne rozšíriť kedysi hojnú bažantiu zver aj mimo súčasné bažantnice.

Údaje o love a zazverovaní v bažantnici naznačujú, že je potrebné urobiť určité nápravy aj pri zabezpečovaní poľovačiek. Dosiahnutá zloviteľnosť vypustenej bažantej zveri je dosť nízka (49,7 %) a je preto potrebné prehodnotiť celkovú organizáciu poľovníckych akcií, vylepšiť priestorovú a porastovú úpravu lesných porastov v bažantnici.

Poľovný revír Samostatná bažantnica Pata (Lesy SR, š.p., odštepny závod Levice)

Aj v tejto samostatnej bažantnici je hospodárenie v súčasnej dobe postavené viac menej na umelo vypúšťanej bažantej zveri. Zloviteľnosť tu bola dosiahnutá o niečo vyššia (59%) ako v PR Čereš - Želiezovce, ale je stále nízka. Zarážajúci je aj veľmi vysoký úhyn v počte 4 534 jedincov. Aj napriek týmto negatívnym ukazovateľom je potrebné naďalej udržiavať snahy aj o zachovanie voľne žijúcej populácie bažantej zveri. Podporu prirodzeného chovu bažanta na území bažantnice je treba vidieť predovšetkým v zlepšovaní potravných, úkrytových a hniezdnych možností bažanta, ako aj v dôslednom regulovaní jeho predátorov. Výsledkom má byť predovšetkým zvýšenie prirodzeného prírastku a zlepšenie následného prežívania bažantov. Tým je možné pri relatívne nízkych nákladoch (v porovnaní s umelým chovom) zvýšiť podiel kvalitných bažantov z prirodzeného chovu na celkovom výrade.

Je predpoklad, že realizovaním tradičných opatrení (okrajové plášte, dočasné remízky a pod.) sa podstatne zlepšia potravné, úkrytové, hniezdne podmienky voľnej populácie bažanta. Zvlášť priaznivo sa môže prejavovať udržiavanie kvalitných okrajových plášťov, čím sa zväčší plocha tých miest, ktoré sú pre bažanta najviac atraktívne (ekotóny). Bažant tak nebude

nútený emigrovať mimo územie bažantnice, ale práve naopak je predpoklad, že sa tu vďaka dobrým úkrytovým a potravným možnostiam sústredia bažanty aj z bližšieho okolia. Z hľadiska udržania početnej voľne žijúcej populácie bažanta je zvlášť dôležitá dostupnosť vody (napájadlá) a permanentné prikrmovanie. Z hľadiska ochrany populácie bažanta na území bažantnice je veľmi dôležité dôsledné tlmenie krkavcovitých vtákov, dravcov a šeliem (líška, pytliačiaci psy a mačky) v rámci zákonom stanovených podmienok.

Voľne žijúca populácia bažanta je veľmi dôležitá aj pri vypúšťaní a adaptovaní umelo odchovaných bažantov s tým, že sa vypustené bažanty viac zdržiavajú v blízkosti stanovišť bažantov z voľnosti. Je predpoklad, že pri poľovačkách sa v bažantnici okrem umelo odchovaných bažantov odloví aj určitá časť z voľnej populácie bažanta. V závere poľovníckej sezóny sa v bažantnici nesmie úplne vystrieľať celý početný stav bažanta, ale musia sa tu nechať minimálne navrhované kmeňové stavy bažanta. Avšak z hľadiska podpory voľne žijúcej populácie bažanta do nasledujúceho obdobia a pri zohľadnení prirodzených strát je podľa možností lepšie ponechať nielen kmeňový stav ale ešte o 20 – 50 % bažantov viac.

Úspešná aklimatizácia vypustených bažantov je najproblematickejšou fázou umelého odchovu. Prežívanie vypustených bažantov je vo väčšine prípadov veľmi nízke a k najväčším stratám dochádza v prvých dňoch po vypustení. Pri vypúšťaní bažantov je nutné dodržať niektoré všeobecne platné zásady, čím sa zvýši zloviteľnosť a zníži celková mortalita:

1. Je nutné vypúšťať len jedince staršie ako 10 týždňov. Pri vypúšťaní mladších kurčiat vznikajú neúmerne vysoké straty ihneď po vypustení.
2. Veľmi dôležitá a často zanedbávaná je príprava podmienok prostredia pre vypúšťané bažanty, pozostávajúca predovšetkým z:
 - vytvorenia dostatočných úkrytových možností vo forme trvalých a dočasných remízok, okrajových porastových plášťov a pod.,
 - zabezpečenia dostatku prirodzenej potravy (poľnohospodárske plochy, políčka, dočasné a trvalé remízky) ako aj chovateľskej starostlivosti (pravidelné a včasné prikrmovanie v násypoch, udržiavanie napájadiel a pod.),
 - dôsledného a nekompromisného tlmenia dravej zveri (krkavcovité vtáky, líšky, kuny, túlavé mačky a pod.) v rámci možností platnej legislatívy.
3. Zásadne sa bažanty vypúšťajú len pri peknom teplom počasí.
4. Odchované bažanty je nutné vypúšťať postupne v menších skupinách, čím sa zabráni nežiaducim koncentráciám a umožní sa pozvoľná aklimatizácia v novom prostredí. Pri postupnom vypúšťaní sú v návratnosti dosahované vždy lepšie výsledky ako pri hromadnom vypúšťaní.
5. Význam má aj počet vypúšťacích miest vo vzťahu k ploche jadra bažantnice. Zhruba možno počítať s jednou vypúšťacou plochou na 5 ha plochy jadra bažantnice, kde by sa mohlo vypustiť cca 50 – 150 bažantov.
6. Bažantov z umelého odchovu možno do bažantnice vypúšťať:
 - vo veku 8 – 10 týždňov s dlhšou aklimatizáciou,
 - vo veku 5 – 7 mesiacov v čase poľovačiek.
7. S aklimatizáciou a vypúšťaním sa začína už v júny a júli a pokračuje sa podľa dospievania jednotlivých skupín bažantov. Výhodou takejto aklimatizácie je odchov kvalitných a dobre operených bažantov, s dobrými letovými schopnosťami a v plnej miere prispôbolených prírodným podmienkam bažantnice. Bažanty sa nikdy nevyháňajú, ale naopak prvých 10 – 14 dní sa stále zháňajú do voliér. Určitému počtu kurčiat možno vytrhnúť letky, prípadne odstrihnúť (vytrhnuté letky rýchlejšie narastú, ako keď sa odstrihnú). Tieto kurčatá slúžia ako vábec a pomáhajú udržať aj ostatné bažanty skoncentrované vo voliére alebo v jej blízkom okolí. Tým dôjde k zazvereniu a posilneniu voľnej populácie bažanta na území bažantnice a v jej širšom okolí. Medzi nevýhody tohto

postupu patria vyššie prirodzené straty, nižšia zloviteľnosť a potreba dôslednej ochrany a stráženia bažantov počas ich aklimatizácie.

8. V súčasnosti sa čoraz viac praktizuje premiestnenie bažantov do vypúšťacích voliér deň pred poľovačkou a ich vypustenie tesne pred poľovačkou. Ak sú vypúšťané bažanty naozaj kvalitné s dobrými letovými schopnosťami umožní tento spôsob eliminovať straty a dosiahnuť vyššiu zloviteľnosť. Nikdy však netreba zabúdať na to že, zakúpenie nekvalitných bažantov so zlými letovými schopnosťami sa prejavuje často najmä ich „pešovaním“ na streleckú linku a znížením celkového dojmu poľovníckych hostí z poľovačky.

Výsledkom chovu alebo zazverovania a požiadavkou lovu by mal byť „kvalitný“ bažant, to znamená dokonale operený s dobre vyvinutými chvostovými perami (klinom), letiaci na strelca vo výške minimálne 25 – 30 m. Mnohé bažantnice na Slovensku ponúkajú k lovu veľmi nekvalitných bažantov, slabo lietajúcich bažantov, čo možno zvyšuje ich zloviteľnosť, ale kazí celkový dojem a zážitok z poľovačky v bažantnici.

Lov kohúta a sliepky bažanta poľovného je na území bažantnice možný od 1. októbra do konca februára. Lov bažanta v prvej polovici tohto obdobia, keď v týchto podmienkach ešte spravidla nie je snehová pokrývka, má výhody predovšetkým v tom, že je možné dosiahnuť vyššiu zloviteľnosť, početnosť bažanta je ešte pomerne vysoká, straty spôsobené predátormi sú relatívne nízke a bažanty sú viac rozptýlené na ploche bažantnice v blízkosti svojich letných stanovišť, resp. miest aklimatizácie a vypúšťania. Nevýhodou je ešte pomerne nízka kvalita bažantov z umelého odchovu (operenie, lietavosť) a aj skutočnosť, že v mesiacoch november a december kulminuje poľovnícka sezóna na ostatné hlavné druhy zveri.

Lov bažanta v druhej polovici doby lovu má výhody v tom, že v januári a najmä vo februári už nie je možné poľovať na väčšinu raticovej zveri a poľovačka na bažanta v bažantnici je tak medzi poľovníkmi veľmi žiadaná, atraktívna a predstavuje definitívne ukončenie poľovníckej sezóny. Poľovačka na snehu poskytuje veľmi pekný a cenný poľovnícky zážitok, bažanty sú už dokonale vyspelé a kvalitné (operenie, lietavosť). Uvedené skutočnosti vplývajú aj na vyššiu cenu, keď za bažanta loveného na konci sezóny sa platí viac, ako za bažanta loveného na začiatku sezóny. Nevýhodou je, že sa zvyšuje tlak predátorov, čím dochádza k podstatnejším stratám a poklesu početnosti bažantov a tým sa znižuje efektívnosť poľovačky (zloviteľnosť).

Poľovný revír Samostatná bažantnica Veľký Dvor (Lesy SR, š.p., odštepný závod Levice)

Obdobne ako v predchádzajúcej bažantnici Pata, platia spomenuté zásady aj pre bažantnicu Veľký Dvor. Podpora prirodzenej populácie bažanta je aj tu nevyhnutným krokom pri jeho reintrodukcii. Kostrou tohto náročného procesu musí byť práca s životným priestorom, v ktorom sa bažant odchováva. Pestrá ponuka prirodzene sa vyskytujúcej potravy, dobré prikrmovanie a primerané úkrytové možnosti budú pozitívne vplývať na prežívanie voľne sa vyskytujúcich bažantov. Veľkú pozornosť však treba venovať aj eliminácii prirodzených predátorov v rámci platnej legislatívy vykonávanej.

Poľovný revír Bohunice (Lesy SR, š.p., odštepný závod Levice)

U všetkých štyroch druhov raticovej zveri, ktorá sa v PR Bohunice vyskytuje, je možné konštatovať nedodržanie predpísaných NKS. V tomto poľovnom revíri je hlavnou zverou zver srnčia, ktorej početnosť je však o 10 % nižšia ako stanovujú NKS. Jednou z príčin takéhoto stavu môže byť až 3 násobné prekročenie stanovených NKS u zveri jelenej, 4 násobné u zveri diviačej (ktorá je významným predátorom zveri srnčej) a tiež o 33 % prekročené NKS tretej prežuvavej zveri, ktorou je zver muflonia.

U srnčej zveri je potrebné zabezpečiť opačne ako u zveri jelenej, muflonej a diviačej mierne zvýšenie JKS a k tomu využiť všetky dostupné možnosti a prostriedky. Najmä budovanie prikrmovacích zariadení s preliezacím plotom, ktorý zabráni vytláčaniu srnčej zveri ostatnou raticovou zverou z prikrmovacích miest, vyhánanie mláďat ako aj dospelých zveri pred kosbou lúk, zákonné redukovanie prirodzených predátorov (diviak, liška, túlavé psy), vytváranie funkčných plôch ako aj zredukovanie výšky plánu odlovu najmä u samičej zveri. Jedným z podporných opatrení bude určite aj zredukovanie JKS diviačej zveri na úroveň predpísanú v stanovených NKS (30 ks). Prezverenie revíru diviačou zverou by mohlo priniesť okrem zvýšenia predačného tlaku na srnčiu zver a jej vyrušovania, aj zhoršenie kvality jej životného prostredia (rozrývanie pastevných plôch a pod.).

V poľovnom revíri je vybudovaná aj uznaná zvernica pre diviačiu zver s výmerou 187 ha. Účelom tejto zvernice je chov a následný lov diviačej zveri formou poplatkových spoločných poľovačiek.

Poľovný revír Zvernica Žuhračka (Lesy SR, š.p., odštepny závod Levice)

V tejto zvernici zameranej na chov muflonej a diviačej zveri je JKS muflónov skoro zhodný s predpísanými NKS, čo možno hodnotiť veľmi pozitívne. JKS sú však až 4 násobne prekročené oproti stanoveným NKS u zveri diviačej. Ak je celkový manažment zvernice a starostlivosť o zver (najmä celoročné prikrmovanie) na takej úrovni, že zvýšené stavy nebudú na úkor welfare a zdravotného stavu zveri a bude pri nich ešte možné udržať aj primeranú kvalitu životného priestoru zveri, treba prehodnotiť stanovenú bonitáciu zvernice s príslušným lesným úradom, ktorý po zhodnotení všetkých aspektov môže rozhodnúť o zvýšení súčasných NKS.

V inom prípade je však potrebné dodržiavať predpísané stavy zveri a teda znížiť JKS na úroveň NKS.

Okres Veľký Krtíš

Poľovný revír Karikáš (Lesy SR, š.p., odštepny závod Levice)

Je potrebné pristúpiť k redukcii výrazne prekročených NKS danielovej zveri. Vzhľadom na prítomnosť uznanej bažantnice, neprípustná je aj vysoká početnosť diviačej zveri v tomto poľovnom revíri, keďže táto tu nemá ani stanovené NKS. V súčasnej dobe sú stavy prirodzene sa vyskytujúcej zveri bažantej na dobrej úrovni (NKS 320 a JKS 322 ks) a preto je potrebné v čo najväčšej miere eliminovať stavy zveri diviačej. Ostatné všeobecné opatrenia zamerané na skvalitnenie prostredia bažantnice sú popísané vyššie pri bažantnici Pata.

Okres Detva

Poľovný revír Chránená poľovná oblasť Poľana (Lesy SR, š.p., odštepny závod Kriváň)

Tak ako doteraz, aj naďalej je potrebné rozvíjať vzorové poľovnícke obhospodarovanie a ochranu jelenej zveri, ako aj ostatných druhov raticovej a vzácnej zveri, na princípe veľkoplošného manažmentu s ohľadom na požiadavky funkčne integrovaného lesného hospodárstva. Manažment poľovnej zveri musí byť zároveň v súlade so zásadami ochrany prírody a zachovaním biodiverzity CHKO BR Poľana.

Plán chovu a lovu sa navrhol a schválil na zasadnutí chovateľskej rady CHPO Poľana. Výsledky sčítania jelenej zveri v roku 2013 potvrdili stabilizovanú početnosť jelenej zveri v poľovnom revíri približne na úrovni stanovených NKS – 459 kusov.

Posledné roky realizáciu plánovaného lovu jeleňov podstatne ovplyvnil nájdený úhyn jeleňov strhnutých vlkami. Vplyvom predátorov sú často z chovu vyradené veľmi nádejné jedince jelenej zveri (v sezóne 2012/2013 16 strhnutých jeleňov, čo tvorí až 28 % z ich

plánovaného lovu), a preto treba stavy predátorov udržiavať zákonnými postupmi na primeranej úrovni.

Vzhľadom na to, že v posledných rokoch je badať znižovanie početnosti jeleňov v III. a IV. v.t., je potrebné obmedziť lov najmä jeleňov III. v.t. Pri selekcii je potrebné prihliadať aj na výber samičej zveri a vyradovať najmä choré a prestarnuté jelenice, ako aj jelenice výrazne menšieho telesného vzrastu.

Životné prostredie zveri je potrebné neustále aktívne udržiavať, pričom za obzvlášť prínosné považujeme v súčasnej dobe najmä pravidelné kosenie resp. dokášanie horských lúk, čo na nich zabezpečí zveri vysoko výživnú pašu do neskorých jesenných mesiacov.

Dobre rozbehnutý odchyt a predaj živej poľanskej zveri (sezóna 2012/2013 – 2 jelene, 11 jeleníc a 9 jelenčiat) je potrebné udržiavať aj naďalej, čím sa zabezpečí skvalitňovanie genofondu aj v ďalších poľovných revíroch a bude sa naplňať aj jedno z určených poslání tejto vysokokvalitnej jelenej poľovnej oblasti.

Poľovný revír Generačná zvernica Trnavy (Lesy SR, š.p., odštepny závod Kriváň)

Táto zvernica je neoddeliteľnou súčasťou vyššie spomínanej Chránenej poľovnej oblasti Poľana, v ktorej samotnej sa aj nachádza. Tu je potrebné sústrediť najkvalitnejšie jedince, ktoré umožnia pod dohľadom poľovníckych špecialistov prezentovať špičkovú kvalitu a trofejové možnosti poľanskej jelenej zveri. K tomu je potrebné používanie komplexných prikrmovacích zmesí, osievanie políček vysoko výživnými d'atelinotravnými miešankami, prísne dodržiavanie hygienických a zverozdravotných opatrení a samozrejme aj vysoko odborný zásah pri selekcii a vyradovaní jednotlivých jedincov. Vzhľadom na menšiu výmeru tejto zvernice je obzvlášť dôležité dohliadnuť na to, aby nedošlo k jej prezvereniu a devastácii životného prostredia chovanej zveri. V posledných rokoch v dôsledku intenzívnej starostlivosti o zver vo zvernici, jej ochrany a prísnej selekcie menej kvalitných jedincov nevhodných na chov, došlo k zlepšeniu trofejovej kvality jeleňov, čoho dôkazom sú jedince s bodovou hodnotou parožia presahujúcou 230 bodov CIC.

Okres Lučenec

Poľovný revír Bagľaš (Lesy SR, š.p., odštepny závod Kriváň)

Úpravu stavov zveri je potrebné vykonať najmä u zveri jelenej, kde JKS prekračujú NKS o viac ako 100 % a tiež zveri muflonej, ktorá aj keď nie je vôbec plánovaná dosiahla v minulom roku početnosť až 38 jedincov. U hlavnej zveri srnčej nie sú dosiahnuté stanovené NKS a preto bude potrebné v najbližších rokoch obmedziť lov najmä samičej zveri. Okrem toho treba použiť aj ďalšie podporné opatrenia spomenuté pri návrhoch v predošlých poľovných revíroch. Stavy diviačej zveri sú ustálené na úrovni NKS, čo možno hodnotiť veľmi pozitívne. Aktívne však treba sledovať ich vývoj a pružne zareagovať pri ich prípadnom zvyšovaní.

Poľovný revír Ráztoky (Lesy SR, š.p., odštepny závod Kriváň)

V tomto srnčom poľovnom revíry je potrebné zabezpečiť len zníženie JKS zveri jelenej, ktorá prekračuje NKS o 40 %. JKS hlavnej srnčej zveri, ako aj zveri diviačej sú na úrovni stanovených NKS.

7. POUŽITÁ A ODPORÚČANÁ LITERATÚRA

- FINDO, S., PETRÁŠ, R., 2011: Ochrana lesa proti škodám zverou. NLC Zvolen, 284 s., ISBN 978-80-8093-152-0
- GARAJ, P. et al., 2007: Poľovnícka história a kultúra. TU vo Zvolene, 181 s., ISBN 978-80-228-1710-3
- HELL, P. et al., 2000: Slovenské poľovníctvo na prahu tretieho tisícročia. Poľovnícke štúdie 9, LVÚ Zvolen, 118 s., ISBN 80-88789-66-4
- HELL, P. et al., 2000: Špeciálny chov zveri. TU vo Zvolene, 228 s.
- HELL, P. et al., 2004: Veľkoplošné ekologické obhospodarovanie zveri v rámci poľovných oblastí a lokalít. Poľovnícke štúdie 10, LVÚ Zvolen, 166 s., ISBN 80-88853-84-2
- KONÔPKA, J. et al., 2006: Optimalizácia manažmentu a zlepšovanie biotopu raticovej zveri. Poľovnícke štúdie 11, NLC Zvolen, 197 s., ISBN 80-8093-005-8
- LEHOCKÝ, M., KURIC, P., 2007: Podnikanie v poľovníctve a v chove poľovnej zveri. NLC Zvolen, 68 s., ISBN 978-80-8093-037-0
- Zákon NR SR. č. 274/2009 Z.z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v neskoršom znení

www.husk-cbc.eu

**„OBSAH TOHTO OZNÁMENIA NEREPREZENTUJE OFICIÁLNE STANOVISKO
EURÓPSKEJ ÚNIE“**

POLOVNÍCKY A LESNÍCKY
KLASTER

POLOVNÍCKY A LESNÍCKY KLASER AKO NÁSTROJ
NA PODPORU UDRŽATEĽNÉHO CEZHRANIČNÉHO ROZVOJA

HUSK/1001/.1.1.2./0022

Obsah tohto dokumentu nereprezentuje oficiálne stanovisko Európskej únie

www.husk-cbc.eu • www.hungary-slovakia-cbc.eu